

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
2023-YL-131

**TÜRKİYE’DE EVLİ VE BİR ARADA YAŞAYAN
AİLELERDE BİRLİKTE EBEVEYNLIK DENEYİMLERİ:
NİTEL BİR İNCELEME**

HAZIRLAYAN
Gaye ÖZDER

DANIŞMANLARI
Doç. Dr. Ali Serdar SAĞKAL
Prof. Dr. Yalçın ÖZDEMİR

AYDIN-2023

T.C
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek görüşme ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2023

GAYE ÖZDER

ÖZET

TÜRKİYE’DE EVLİ VE BİR ARADA YAŞAYAN AİLELERDE BİRLİKTE EBEVEYNLIK DENEYİMLERİ: NİTEL BİR İNCELEME

Gaye ÖZDER

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanları: Doç. Dr. Ali Serdar SAĞKAL Prof. Dr. Yalçın ÖZDEMİR

2023, XV+ 116 sayfa

Ebeveynlik yapmak, geçmişten günümüze birçok yetişkinin çocuk sahibi olarak sorumluluk üstlendiği temel olgulardan birisidir. Birçok toplumda da özellikle evlilik birliği kurulduktan sonra çiftlerden çocuk sahibi olmaları beklenmektedir. Çiftler çocuk sahibi olmaya karar verdikleri andan itibaren ebeveynlik süreci başlamaktadır. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde ortaklaşa bir tutum sergiledikleri ebeveynlik sürecine birlikte ebeveynlik denilmektedir. Birlikte ebeveynlik ilişkisi, son yıllarda ulusal ve uluslararası alanyazında önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Başlarda boşanmış ebeveynlerle çalışılan birlikte ebeveynlik ilişkisinin kapsamı son yıllarda çocuğun tüm bakımverenlerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Birlikte ebeveynlik kavramı günümüzde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde daha fazla yer tutmasına rağmen Türkiye’de kavramla ilgili çalışmaların sayısı henüz yeterli düzeyde değildir. Mevcut araştırmada Türkiye’de evli ve bir arada yaşayan ailelerin birlikte ebeveynlik deneyimleri incelenerek ulusal alanyazında önemli bir boşluğu doldurmak amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yöntem kullanılarak evli ve bir arada yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik süreçlerine dair deneyim ve algıları incelenmiştir. Araştırmaya katılımcı seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Katılımcılar, evli ve bir arada yaşayan ve 0-18 yaş arasında çocuğu bulunan ebeveynler arasından seçilerek araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya İzmir, Ankara ve Van illerinde kent merkezinde 10 çift, kırsalda yaşayan 10 çift olmak üzere toplam 60 çift katılmıştır. Veri toplama sürecinde Demografik Bilgi Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ndan yararlanılmıştır. Söz konusu formlar oluşturulurken geçmiş araştırmaların bulguları ve uzman görüşleri değerlendirilmiş ardından gerekli revizeler yapılarak formlara son hali verilmiştir. Katılımcılarla kentte ve kırsalda olmak üzere ayrı ayrı yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin ardından katılımcıların söylemleri

sözel içerik analizi yöntemiyle kodlanıp belirli kategorilere ayrılmıştır. Ardından verilerin yorumlanması aşamasına geçilmiştir. Veri analiz aşamasında verilerin geçerliğini arttırmak amacıyla konunun uzmanlarından görüş alınmıştır. Veri analizinde güvenilirlik için tek kodlayıcı güvenilirliği kapsamında veriler iki hafta arayla aynı araştırmacı tarafından kodlanarak uyuşum yüzdesi hesaplanmıştır. Veri analizlerinde güvenilirlik katsayısı %91.72 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmaya dair bulgular gözden geçirildiğinde Türkiye’de evli ve bir arada yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik yapmak konusunda genellikle istekli olduğu görülmüştür. Aynı zamanda Türkiye’de birlikte ebeveynlik sürecinin genel olarak anne temelli şekilde ilerlediği; babaların ise sürece daha çok anneye yardım etme şeklinde dahil olduğu anlaşılmıştır. Çocuğun temel bakım ihtiyaçlarının daha çok anne tarafından giderildiği, babanın çocuk yetiştirme sürecine daha çok otorite kurmak ve maddi ihtiyaçları gidermek yoluyla katıldığı söylenebilir. Türkiye’de evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde en çok, çocuğu disipline etme noktasında ve birbirlerinin ebeveynlik stiline müdahale etmeleri nedeniyle anlaşmazlık yaşadıkları görülmüştür. Çiftlerin birlikte ebeveynlik sürecindeki olumsuz deneyimlerini çoğunlukla çocuklarına yansıtmaktan kaçındıkları gözlenmiştir. Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimleri, çocuklar ve çift ilişkileri üzerinde olumlu etkiler bırakırken; olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin aile sisteminde sorunlara, çocuk ebeveyn anlaşmazlığına ve çocuğun uyumunda zorluklara yol açtığı görülmüştür. Son olarak araştırmadan elde edilen bulgular uluslararası alanyazınla karşılaştırmalı olarak tartışılmış ve konuyla ilgili gelecekte yapılacak çalışmalar için araştırmacılara öneriler sunulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Birlikte Ebeveynlik, Fenomenolojik Yaklaşım, Nitel Araştırma, Yarı Yapılandırılmış Görüşme.

ABSTRACT

COPARENTING EXPERIENCES IN INTACT FAMILIES IN TURKEY: A QUALITATIVE INVESTIGATION

Gaye ÖZDER

Master Thesis, Department of Educational Sciences

Thesis Advisors: Assoc. Dr. Ali Serdar SAĞKAL Prof. Dr. Yalcin OZDEMIR

2023, XV+ 116 pages

Parenting is one of the basic facts that many adults take responsibility as having children from past the present. In many societies, couples are expected to have children, especially after the marriage. The parenting process begins when couples decide to have a child. Coparenting is the parenting process in which parents take a common attitude in the child-rearing process. The coparenting relationship has started to take an important place in national and international literature in recent years. The scope of the coparenting relationship, which initially worked with divorced parents, has been expanded in recent years to include all caregivers of the child. Although the concept of coparenting takes place in both at the national and international level nowadays, the number of studies on the concept in the national literature in Turkey is not yet at sufficient level. In the current study, it is aimed to fill an important gap in the national literature by examining the coparenting experiences of intact families in Turkey.

In this study, the coparenting experiences and perceptions of married couples and of those living together are examined by using the phenomenological method. While selecting participants for the study, criterion sampling technique, which is one of the purposive sampling methods, was used. Participants were selected from among parents who are married and living together and have children between the ages of 0-18. 10 couples living in the city center and 10 couples living in rural areas, a total of 20 couples participated in the research from the provinces of İzmir, Ankara and Van. In data collection process, demographic information form and semi-structured interview form were used, while creating the aforementioned forms, the findings of previous studies and expert opinions were evaluated and then the forms were finalized by making necessary revision. In the city and in the countryside, face to face meetings were interviewed with the participants separately. After the interviews, the discourses of the participants were coded with the content analysis

method and divided into specific categories. Then the data in interpretation phase was started. During the data analysis phase, in order to increase the validity of the data, the opinions of the experts on the subject were taken. For reliability in data analysis, within the scope of intra-rater reliability, the data were coded by the same researcher at two week intervals and the percentage of agreement was calculated. In data analysis the reliability coefficient was calculated as 91.72%.

When the findings of the study were reviewed, it was seen that married couples living together in Turkey were generally willing to coparent. At the same time, it has been understood that the coparenting process in Turkey is generally mother-based, while fathers are more involved in the process by helping mothers. It can be said that the basic care needs of children are mostly provided by mother and the father participates in the child rearing process by establishing more authority and providing financial needs. It has been observed that married and living together parents in Turkey have disagreements in the coparenting process mostly about disciplining the child and interfering with each other's parenting style. It has been observed that couples mostly avoid reflecting their negative experiences in the coparenting process to their children. While positive coparenting experiences have positive effects on their children and couple relations, it has been observed that negative coparenting experiences cause problems in the family system, lead to child-parent conflict and difficulties in the child's adaptation. Finally the findings obtained from the research were discussed in comparison with the literature and suggestions were provided for the future studies.

KEY WORDS: Coparenting, Phenomenological Approach, Qualitative Study, Semi-structured Interview.

ÖNSÖZ

Ülkemizde ve dünyada değişen toplum ve aile yapıları nedeniyle son yıllarda ebeveynlik görevleri anne ve babalar arasında eskiye oranla daha eşitlikçi bir şekilde paylaşılmaktadır. Ebeveynlerin çocuğun yetiştirilmesi sürecinde ortaklaşa hareket ettikleri birlikte ebeveynlik sürecine dair çalışmaların önemi de günden güne artmaktadır. Uluslararası alanyazında konuya dair çalışmalar son yıllarda artış göstermesine rağmen Türkiye’de birlikte ebeveynlikle ilgili çalışmalar kısıtlı sayıdadır. Mevcut çalışmanın ulusal alanyazında önemli bir boşluğu doldurmaya yönelik olarak alanyazına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Yüksek lisans sürecimin en başından bu yana öğrencisi olmaktan gurur ve mutluluk duyduğum, herkes için çoğunlukla zorlu geçen bu süreci en rahat şekilde tamamlamama yardımcı olan, disiplini, çalışkanlığı, insani ve akademik yönleriyle her zaman bana rol model olan değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Ali Serdar SAĞKAL’a teşekkür ederim. Çalışmaktan son derece keyif aldığım tez konumla ilgili, yürütücüsü olduğu projeye beni dahil ederek bana bu büyük fırsatı veren, yalnızca derslerimizde değil günlük sohbetlerimizde dahi paylaştığı deneyim ve bilgileriyle fikir dünyama değerli katkılar sunan ve tez yazma sürecimi kolaylaştıran kıymetli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Yalçın ÖZDEMİR’e teşekkür ederim. Tezimi okuyarak son halini vermemde bana yardımcı olan ve önerileriyle kıymetli katkılar sunan değerli hocalarım Doç. Dr. Esin ÖZER ve Doç. Dr. Erol ESEN’e teşekkür ederim. Eğitim hayatımın en başından beri maddi ve manevi tüm imkanlarını koşulsuz şekilde önüme seren, sevgi ve destekleriyle bana her zaman güvende hissettiren ve çocukları olduğum için kendimi çok şanslı hissettiğim, canım annem Birgül ÖZDER ve canım babam Kudret ÖZDER’e teşekkür ederim. Yüksek lisans sürecimin başından itibaren bu süreçte beni her zaman destekleyen, varlıklarıyla bana güç veren, tezimi yazarken bana maddi manevi yardımcı olan tüm dostlarıma ve kıymet verdiklerime teşekkür ederim.

Asistan olarak dahil olduğum ve içinde bulunmaktan mutluluk duyduğum TÜBİTAK SOBAG 1003-118K047 no’lu Birlikte Ebeveynlik: Doğası, Çocuklar Üzerindeki Etkileri ve Güçlendirilmesi Projesi’ne verdiği destekten ötürü TÜBİTAK’a teşekkür ederim. Ekip olarak muazzam bir uyum yakaladığımızı düşündüğüm, proje dışında da arkadaşlığımızı ve iletişimimizi her zaman devam ettirmeyi temenni ettiğim değerli arkadaşlarım Dr. Aylin YILMAZ HİÇDE, Arş. Gör. Mesude Seven GÜRÇEN ve Uzm. Psk. Dan. Ayşe Gül SEYHAN’a teşekkür ederim. Projede en ufak bir şekilde emeği olan tanıyabildiğim ve tanıyamadığım tüm ekip üyelerine ve hocalarıma gönülden teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xii
EKLER DİZİNİ.....	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ	xv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	6
1. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
1.1. Birlikte Ebeveynlik	6
1.1.1. Tanımı ve Kavramsallaştırılması	6
1.1.2. Kuramsal Açıklamalar	8
1.1.3. Ampirik Araştırma Sonuçları	13
1.1.3.1. Birlikte ebeveynlik ve bireysel ebeveynlik davranışları.....	13
1.1.3.2. Birlikte ebeveynlik ve evlilik ilişkisi kalitesi	15
1.1.3.3. Birlikte ebeveynlik ve çocuk uyumu	17
1.1.3.4. Birlikte ebeveynlik müdahale programları ve etkililikleri.....	19
2. BÖLÜM	24
2. YÖNTEM	24
2.1. Araştırmanın Modeli.....	24
2.2. Katılımcılar	24
2.3. Ölçme Araçları.....	29

2.3.1. Demografik Bilgi Formu	29
2.3.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	30
2.4. Veri Analizi.....	30
2.5. Araştırmacının Rolü.....	32
2.6. İşlem Yolu.....	33
3. BÖLÜM	35
3. BULGULAR	35
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	83
4.1. Öneriler	99
5. KAYNAKLAR	101
6. EKLER	111
ÖZGEÇMİŞ	116

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. Katılımcılara İlişkin Sosyo-Demografik Veriler (Kent, N = 60; Kırsal, N = 60).....	26
Tablo 3.1. Kentte Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Yürütme Süreçlerine İlişkin Görüşler	36
Tablo 3.2. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Yürütme Süreçlerine İlişkin Görüşleri	39
Tablo 3.3. Kentte Yaşayan Çiftlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşleriyle Aralarındaki Anlaşmalara/Uyuma Yönelik Görüşleri	42
Tablo 3.4. Kırsaldaki Çiftlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşleriyle Aralarındaki Anlaşmalara/Uyuma Yönelik Görüşleri	44
Tablo 3.5. Kentteki Çiftlerin Anne Babalık Sürecinde Eşleriyle Yaşadıkları Anlaşmazlıklara Dair Görüşleri.....	46
Tablo 3.6. Kırsaldaki Çiftlerin Anne Babalık Sürecinde Eşleriyle Yaşadıkları Anlaşmazlıklara İlişkin Görüşleri.....	48
Tablo 3.7. Kentte Yaşayan Çiftlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşlerinden Aldıkları Dönütlere İlişkin Görüşleri	51
Tablo 3.8. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşlerinden Aldıkları Dönütlere İlişkin Görüşleri	53
Tablo 3.9. Kentteki Ebeveynlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşleriyle Aralarındaki İş Birliği/İş Bölümüne Yönelik Görüşleri	56
Tablo 3.10. Kırsalda Yaşayan Ebeveynlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşleriyle Aralarındaki İş Birliği/ İş Bölümüne Yönelik Görüşleri	58
Tablo 3.11. Kentte Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Düzeylerinin Bireysel EbeveynlikDavranışları Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşleri.....	60
Tablo 3.12. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Düzeylerinin Bireysel EbeveynlikDavranışları Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşleri.....	63
Tablo 3.13. Kentteki Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Evlilik İlişkilerine Yansımalarına Dair Görüşleri.....	66

Tablo 3.14. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Evlilik İlişkilerine Yansımalarına Dair Görüşleri	69
Tablo 3.15. Kentte Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Çocuklar Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşleri.....	72
Tablo 3.16. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Çocuklar Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşleri.....	75
Tablo 3.17. Kentte Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Sürecinde Eşlerine VerdikleriPuanlar.....	78
Tablo 3.18. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Sürecinde Eşlerine VerdikleriPuanlar.....	80

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Demografik Bilgi Formu	111
Ek. 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	113

KISALTMALAR DİZİNİ

BEGEP : Birlikte Ebeveynliğe Geçiş Eğitim Programı SOBAG: Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu

TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

GİRİŞ

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nde "Tüm kadın ve erkekler ayrımcılığa uğramadan yaşama, sağlık, eğitim ve çalışma hakları hususunda eşittir." ifadesi yer almasına rağmen insanlık tarihinin ilk yıllarından bu yana toplumsal cinsiyetçi rol kalıpları genellikle erkeğe kadından daha fazla değer ve hak veren bir eşitsizlik modeliyle süregelmiştir. Bu durum farklı çağlarda da olsa kadınlığın genellikle annelikle özdeşleştirilmesine, anne olmanın bir saygınlık belirtisi olmasına ve kıymet görmenin koşullarından birisi olarak algılanmasına neden olmuştur (Baloğlu, 2021). İnsanlık tarihi kadar eski olan, yapısal ve biçimsel olarak çeşitli değişimlere uğramasına rağmen günümüzde halen birçok toplumun temel taşı olma görevini sürdüren aile kavramı içerisinde de erkek ve kadının rolleri çoğunlukla geleneksel cinsiyet rollerine uygun olarak ayrılmaktadır (Hallaç ve Öz, 2014). Toplumsal değişmelerle birlikte sosyoekonomik yapıdaki farklılıklar aile yapılarının zamanla değişmesine ve aile üyelerinin rol ve sorumluluklarının farklılaşmasına yol açmasına rağmen bireylere yüklediği sorumluluklar ve belli kurallar çerçevesinde her aile tipinde görülen ortak özellikler bulunmaktadır (Bayer, 2013).

Bilinen tarihsel sürecin ilk aşaması varsayılan avcı ve toplayıcı toplumlardan itibaren aile yapılarında iş bölümleri ve ayrışmalar görülmektedir. Avcı ve toplayıcı toplumlarda erkekler avcılık; kadınlar ise toplayıcılık yaparak aile içerisindeki ilk iş bölümü uygulamalarını hayata geçirmişlerdir (Arat, 1986; Epik, Çiçek ve Altay, 2017; Michel, 1984). Bu çağlarda soyun devamında yalnızca kadının rolünün aktif ve somut olarak görülebilmesinden dolayı doğurganlıklarından kaynaklı olarak kadınlara aile içerisinde özel bir statü verilmiş ve bu dönem tarih sahnesinde anaerkil bir dönem olarak yerini almıştır (Epik vd., 2017). Toprağın kullanımının artması, hayvanların evcilleştirilmesi ve yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte anaerkil toplum ve aile yapısı bozulmaya uğramış ve geleneksel geniş aile düzeni kurulmaya başlanmıştır (Çelebi, 1990; Epik vd., 2017; Eyce, 2000). Geleneksel geniş aile sistemi içerisinde bireyler, çeşitli özelliklerine göre farklı roller üstlenmiştir. Bu aile yapısında erkek kadından, yaşlı gençten, evli bekardan, doğurgan kısırdan ve sağlıklı olan sağlıklı zayıf olandan daha üstün bir şekilde konumlandırılmıştır (Epik vd., 2017; Özbay, 1984). 14. yüzyıl İtalyan rönesansı ile birlikte kapitalist sistemin ilk örnekleri verilmeye başlanmış, bu durum aile yapılarında rollerin yeniden konumlandırılmasını, evden çalışma sistemiyle birlikte evin geçimini sağlama konusunda kadınların daha aktif rol almalarını sağlamıştır. Bu yenilik ve gelişmeler aile içi roller ve

fonksiyonlarda değişmelere yol açarak aile üyelerinin ekonomik, psikolojik, sosyolojik ve duygusal olarak daha eşitlikçi roller üstlenmesine sebep olmuştur. Endüstri sonrası toplumlarda da çekirdek aile yapısı yerini korumakla birlikte tıp alanındaki gelişmelere bağlı olarak doğum oranlarının düşmesi kadınların iş gücüne katılımlarını attırmıştır. Kadınların iş hayatının yanında kariyer yapma hedefleri toplumda olduğu gibi ailede de kadın ve erkeğin rollerinin farklılaşmasında etkili olmuştur. Kadınların evin geçimi konusunda erkeklerle ortak şekilde sorumluluk alması çocuklarına daha az vakit ayırabilmesine; erkeklerin de çocuk bakımıyla ilgili paylaşım ve destek konusunda daha aktif rol üstlenmelerine yardımcı olmuştur (Bayer, 2013).

Küreselleşmeyle birlikte toplumsal cinsiyet rolleri daha esnek bir yapıya bürünerek aile dinamiklerinin her iki ebeveyn tarafından ortak yürütülmesini kolaylaştırmıştır. Bu durum anne ve babaların ebeveynlik rol ve sorumluluklarını daha esnek ve eşitlikçi bir şekilde paylaşmalarına yol açmaktadır (Feinberg, 2003). Aile ortamında daha adil iş bölümü ve ortak yönetim anlayışının benimsenmesiyle birlikte zaman içerisinde ebeveynlik iş birliği, paylaşılan ebeveynlik ve ebeveynlik anlaşması gibi farklı isimlerle anılan birlikte ebeveynlik kavramı ortaya çıkmıştır (Özdemir ve Sağkal, 2020). Birlikte ebeveynlik kavramı, Minuchin'in (1985) yapısal aile sistemi kuramında belirtildiği üzere anne ve babaların aile yönetiminde ortak lider olarak görev paylaşımı yapmasını temel almasına rağmen kavram ilk zamanlarda yalnızca boşanmış ailelerle çalışılmıştır. Birlikte ebeveynlik kavramı boşanmış ebeveynlerin iş birliği içinde çocuklarını yetiştirmeye devam etmelerini sağlamak şeklinde algılanarak çeşitli müdahale programları geliştirilmiştir (Mangelsdorf, Laxman ve Jessee, 2011). Son yıllarda ise birlikte ebeveynlik kavramı boşanmış ebeveynler çerçevesinden çıkarılarak çocuğun bakımverenleri (evli veya boşanmış çiftler, büyükanne ve büyükbabalar, farklı cinsel yönelime sahip çiftler vb.) olarak genişletilmiştir (McHale, Negri ve Sirotkin, 2019).

Birlikte ebeveynlik kavramının kapsamının genişletilmesiyle birlikte birçok araştırmacı (örn., Feinberg, 2003; McHale, 2007; Ranta, Böök, Paloniemi ve Rönka, 2023; Van Egeren ve Hawkins, 2004) birlikte ebeveynliğe dair çeşitli alt boyutlar tanımlamışlardır. Birlikte ebeveynliğin alt boyutları temel alınarak ulusal ve uluslararası alanyazında çeşitli çalışmalar yayınlanmış ve müdahale programları geliştirilmiştir. Birlikte ebeveynlikle ilgili bahsedilen çalışmalardan bazıları incelendiğinde birlikte ebeveynliğin destek boyutunun anne ve babaların ebeveynlik öz yeterliğini arttırdığı (Liu, Zhang, Wang, Ying ve Wu, 2022), aile ilişkilerinin ortak yönetimi boyutunun hem çocuğun hem de ebeveynlerin

psikolojik ve sosyal uyumunu kolaylaştırdığı (Petren ve Puhlman, 2021), olumlu birlikte ebeveynlik ilişkisinin çift ilişkisiyle karşılıklı olarak birbirini olumlu anlamda etkilediği (Lindsey, Kaldera ve Colwell, 2005), ayrıca sağlıklı yürütülen birlikte ebeveynlik sürecinin çocuğun gelişimine, bireysel ebeveynliğe göre nispeten daha fazla katkıda bulunduğu (McHale ve Lindahl, 2011) görülmektedir. Bu örnekler alanyazında birlikte ebeveynlik kavramının önemini ortaya koymaktadır.

Mevcut ulusal ve uluslararası alanyazında, birlikte ebeveynlikle ilgili çalışmaların önemi günden güne artmasına rağmen Türkiye’de birlikte ebeveynlikle ilgili çalışmalar ve müdahale programları (örn. Erdemir Aşıkoğlu, 2022; Salman-Engin, Sümer, Sağel, Çetiner ve Sakman, 2019; Özdemir, Sağkal, Salman-Engin, Şakiroğlu ve Çakıroğlu Çevik, 2021) henüz sınırlı düzeydedir. Bu nedenle Türkiye’de ebeveynlerin birlikte ebeveynliğe dair algılarının keşfedilmesi ulusal alanyazında önemli bir eksikliği gidermek adına önemlidir. Bu çalışmada Türkiye’de 0-18 yaş arasında çocuğu bulunan, evli ve bir arada yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynliğe dair görüşleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, İzmir, Ankara ve Van illerinde kentte ve kırsalda yaşayan toplam 60 çiftin birlikte ebeveynliğe dair algı ve deneyimlerinin nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım kullanılarak tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Türkiye’de yapılan ebeveynlik araştırmaları, son yıllarda ebeveynlerin eğitim seviyesinin yükselmesi, kadın ve erkeğin toplumda ve aile içinde eskiye oranla daha eşit bir konumda tutulması, anne ve babaların aile geçimine ortak katkı sağlaması gibi gelişmelerin evli ve bir arada yaşayan çiftlerin daha fazla birlikte ebeveynlik davranışı deneyimleme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Örneğin, AÇEV’in (2017) babalık araştırması incelendiğinde Türkiye’de babaların eğitim seviyesi yükseldikçe daha aktif şekilde baba katılımı sağladıkları dolayısıyla birlikte ebeveynlik sürecine daha fazla katkıda bulundukları görülmektedir. Aile yapısı ve ebeveynlik davranışlarındaki bu tarz gelişmeler Türkiye’de birlikte ebeveynlik kavramının gelişmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Birlikte ebeveynlik davranışlarının, bireysel ebeveynlik davranışları, çift ilişkisi ve çocuk gelişimi gibi diğer aile dinamiklerine etkisi göz önünde bulundurulduğunda ulusal alanyazındaki önemi daha net anlaşılabilmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de evli ve bir arada olan, 0-18 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin birlikte ebeveynliğe ilişkin algılarının ortaya çıkarılmasının, ülkemizde ebeveynlerin halihazırda birlikte ebeveynlik deneyim ve algılarının saptanmasında ve gelecekte ulusal alanyazında yer alacak nitel ve nicel çalışmalarla birlikte müdahale programlarının geliştirilmesinde önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

Mevcut araştırmada katılımcılardan elde edilen nitel verilerin yanı sıra çeşitli ampirik araştırma sonuçlarına yer verilmiş olmasının birlikte ebeveynlik kavramıyla ilgili gelecekte yapılacak olan çalışmalara yol gösterebileceği, konuyla ilgili sahada çalışan sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, psikolojik danışmanlar vb. uzmanlara yardımcı olabileceği ve birlikte ebeveynlik kavramıyla ilgili geliştirilecek politikalara öncü olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca ulusal alanyazında birlikte ebeveynlikle ilgili çalışmaların niceliksel olarak sınırlı düzeyde bulunması nedeniyle çalışmanın önemli bir eksiği doldurmaya yönelik olması çalışmayı ulusal alanyazının önemli ve değerli bir parçası haline getirmektedir denilebilir.

Araştırmanın temel problemi olarak: “Türkiye’de 0-18 yaş arasında çocuğu bulunan, evli ve bir arada yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerine dair görüşleri nelerdir?” sorusu belirlenmiştir.

Araştırmanın alt problemlerine dair sorular ise aşağıdaki gibidir:

1. Evli ve bir arada yaşayan çiftler, çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle birlikte nasıl hareket etmektedirler?
2. Evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle aralarındaki uyum/anlaşmaya yönelik görüşleri nelerdir?
3. Evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıklara dair görüşleri nelerdir?
4. Evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynliklerinedair eşlerinden aldıkları geri bildirimlerle ilgili görüşleri nelerdir?
5. Evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle aralarındaki iş bölümüne dair görüşleri nelerdir?
6. Evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin ebeveynlikleriyle ilgili konularda eşleriyle yaşadıklarının çocuklarıyla olan ilişkilerine etkilerine dair görüşleri nelerdir?
7. Evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin ebeveynlikleriyle ilgili olarak eşleriyle yaşadıklarının çift ilişkilerine etkilerine dair görüşleri nelerdir?
8. Evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin ebeveynlikleriyle ilgili konularda eşleriyle yaşadıklarının çocuklarına etkilerine yönelik görüşleri nelerdir?

9. Evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin eşlerinin ebeveynliklerine dair görüşleri nelerdir?

Araştırmanın varsayımları şu şekilde açıklanabilir:

1. Araştırmaya katılan ebeveynler eşleriyle yaşadıkları birlikte ebeveynlik süreçlerinedair görüşlerini samimiyetle ve doğru şekilde ifade etmiştir.

2. Katılımcılar araştırmaya gönüllü bir şekilde katkı sağlamıştır. Araştırmanın sınırlılıkları şu şekilde açıklanabilir:

1. Araştırmanın bulguları, araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular ve katılımcıların sorulara verdiği yanıtlardan elde edilen verilerle sınırlıdır.

2. Araştırmanın bulguları araştırmaya katılan 60 çiftin birlikte ebeveynlik süreçlerine dair algı ve deneyimleriyle sınırlıdır.

1. BÖLÜM

1. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Birlikte Ebeveynlik

1.1.1. Tanımı ve Kavramsallaştırılması

Birlikte ebeveynlik, anne ve babaların aile dinamiklerini yönetmede ortak hareket etmeleri, çocuk yetiştirme sürecinde sorumlulukları paylaşarak birbirlerine destek olmaları ve aile kavramını koruma noktasında birlikte görev almalarını tanımlamaktadır (McHale, 1997). McHale, Kuersten Hogan, Lauretti ve Rasmussen'e göre (2000) birlikte ebeveynlik kavramı genel olarak çocuk yetiştirmede birlikte hareket etmenin kalitesini ifade etmektedir. Feinberg (2002) ise birlikte ebeveynliği, çocuğun yetiştirilmesinden sorumlu yetişkinlerin arasındaki koordinasyon olarak açıklamaktadır. Birlikte ebeveynlik kavramı çocuğun anne ve babasıyla sınırlı kalmamaktadır. Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinden sorumlu tüm yetişkinler birlikte ebeveynler olabilmektedir. Birlikte ebeveynlik, ebeveynlik ilişkisinin aksine anne ya da babanın çocukla girdiği ikili etkileşimleri değil aile içindeki üç ya da daha fazla etkileşimi içermektedir (McHale ve Irace, 2011). Birlikte ebeveynlik ilişkisi yetişkinler arasında çocukla bağlantısı olmayan; cinsel, romantik, duygusal, ekonomik ve hukuki ilişki dinamiklerini kapsamamaktadır. Ancak eşler arasındaki çift ilişkisi ya da bireysel ebeveynlik davranışları birlikte ebeveynlikle karşılıklı olarak birbirini etkileyebilmektedir (Feinberg, 2003).

Birlikte ebeveynlikle ilgili tanım ve açıklamalar anne ve babaların birlikte ebeveynlik sürecinde eşit sorumluluk üstlendiklerini ifade ediyor gibi görünmesine rağmen aslında durum farklıdır. Birlikte ebeveynlik sürecindeki ortaklık, çocuğun bakımı ve yetiştirilmesiyle ilgili görev ve sorumlulukların eşit şekilde yerine getirilmesinden çok; bu görev ve sorumlulukların yetişkinler tarafından adil şekilde paylaşıldığını ve her iki yetişkinin de üzerinde anlaşılmaya vardığı görev ve sorumluluklarını açıklamaktadır (Van Egeren ve Hawkins, 2004). Çeşitli araştırmacılar birlikte ebeveynliği olumlu ve olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarını kapsayacak şekilde farklı boyutlarıyla ele almışlardır. Örneğin, Van Egeren ve Hawkins (2004) birlikte ebeveynliği beş temel boyutta açıklamışlardır. Bu boyutlar; birlikte ebeveynlik desteği, eşlerin birlikte ebeveynliğe bireysel uyum stratejileri, birlikte ebeveynlik uyumu, ebeveynlerin çocuk yetiştirme felsefelerinde farklılıklar ve çocuk

bakımında iş bölümüdür. Feinberg (2002) ise birlikte ebeveynliği, ebeveynler arasındaki ittifak, destek ve küçümseme, iş bölümü ve aile ilişkilerinin ortak yönetimi alt boyutlarında ele almıştır. Olumlu birlikte ebeveynlik davranışları hem anne hem de babanın sürece aktif katılımını ve çocuk yetiştirme sürecinde birbirlerinin ebeveynlik rol ve sorumluluklarını desteklemelerini içermektedir (Ece, 2020; Katz ve Woodin, 2002; Teubert ve Pinquart, 2010). Araştırmalar (örn. Campbell, 2023; Dickie, 1987; Karabulut, 2017; Makusha ve Richter, 2016), çocuğun yetiştirilmesinde babanın sürece aktif katılımı ve katkılarının eşi tarafından destek görmesinin, babanın öz yeterliğini arttırdığını ve çocuğuyla ilgilenmekten daha fazla keyif aldığını göstermektedir. Ayrıca, araştırmalarda (örn. Berman ve Pedersen, 1987; Karabulut, 2017; Wells ve Jeon, 2023), babanın, eşi tarafından destek ve onay görmesinin çocuğun bakımı konusunda daha istekli olmasını sağladığı dolayısıyla eşinin sorumluluklarını hafiflettiği görülmektedir. Birlikte ebeveynlik eşler arasındaki iş birliğinin yanı sıra çatışma (conflict) ve üçgenleme (triangulation) gibi olumsuz davranışları da kapsayabilmektedir. Birlikte ebeveynlikte çatışma, eşlerin çocukla ilgili konularda karar alırken birbirleriyle ters düşmelerini açıklarken; üçgenleme, eşlerden birinin ya da her ikisinin eşiyle çatışma yaşadığı konularda çocuğunu kendi tarafına çekmesi ve eşine karşı çocuğuyla birlikte ittifak olma çabasını ifade etmektedir (Margolin, Gordis ve John, 2001). Birlikte ebeveynlik sürecindeki bu tarz olumsuz birlikte ebeveynlik davranışları eşler arasındaki ilişkiyi, çocuğun içsel ve dışsal uyumunu ve bireysel ebeveynlik davranışlarını olumsuz etkileyebilmektedir (Mahoney, Jouriles ve Scavone, 1997). Etkili bir birlikte ebeveynlik ilişkisinin kurulabilmesi için ebeveynlerin rol ve sorumlulukları konusunda müzakere edebilmeleri, karşılıklı olarak birbirlerinin ebeveynlik stillerini kabul edebilmeleri ve desteklemeleri, çocuklarını yetiştirirken bir takım olarak hareket edebilmeleri gerekmektedir (Gürmen, 2019).

Sonuç olarak birlikte ebeveynlikle ilgili ulusal ve uluslararası alanyazın incelendiğinde birlikte ebeveynliğin tanımı ve kavramsallaştırılması noktasında çeşitli açıklamalar olduğu görülmektedir. Özetle birlikte ebeveynlik, çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi sürecinde anne baba ya da sorumlu yetişkinlerin ortak hareket etmeleri, görev ve sorumlulukları adil biçimde paylaşmaları ve ailenin yönetimini birlikte sürdürmeleri şeklinde açıklanabilir. Birlikte ebeveynlikle ilgili tanım ve açıklamalar göz önünde bulundurularak birlikte ebeveynliğin alt boyutları ve diğer aile dinamikleriyle etkileşiminin detaylı biçimde incelenmesi kavramın kuramsal olarak açıklanması ve anlaşılması noktasında önemli bir yol göstericidir.

1.1.2. Kuramsal Açıklamalar

Geçmişten günümüze ebeveynlikle ilgili çalışmalar, anne ve babaların toplumsal cinsiyet rolleriyle bağlantılı ebeveynlik süreçlerine odaklanmış olmasına rağmen küreselleşmeyle birlikte kadın ve erkeğin toplum içindeki rollerinin değişmesi, daha eşitlikçi bir bakış açısının kazanılması gibi sosyolojik değişimler ebeveynlikle ilgili çalışmalara da yansımıştır. Kadın ve erkeğin rolleri toplumda olduğu gibi aile içinde de daha esnek ve eşitlikçi bir hale gelmiştir. Bununla birlikte çocuk yetiştirme sürecinde anne ve babaların rollerinin daha adil şekilde dağıldığı, özellikle babaların çocuk yetiştirme sürecine daha aktif bir şekilde katılım sağladığı aile yapıları artış göstermiştir. Böylelikle baba katılımının fazla olduğu ve çocuk yetiştirme sürecinin ebeveynler tarafından ortak olarak yürütüldüğü ailelerle ilgili çalışmalar önem kazanmıştır (Anne Çocuk Eğitim Vakfı, 2018).

Birlikte ebeveynlikle ilgili kuram ve açıklamalar 1990'lı yıllara kadar daha çok boşanma sonrasındaki ebeveynlik etkileşimlerine odaklanırken son yıllarda evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin oluşturduğu birlikte ebeveynlik ilişkisi de ebeveynlikle ilgili çalışmalarda yaygın şekilde yer almaya başlamıştır (Sim, 2015). Aile dinamikleri içindeki etkileşimleri, ebeveyn-çocuk arasındaki ikili etkileşimlerden farklı olarak üç ya da daha fazla etkileşim açısından inceleyen birlikte ebeveynlik çalışmaları, Minuchin'in (1985) yapısal aile sistemi kuramını temel alarak hızlanmıştır (Erdemir Aşıkoğlu, 2022). Minuchin (1974), yapısal aile sistemi kuramında ebeveynlerin aileye destekleyici liderlik yapmaları gerektiğini savunmuştur (Minuchin, 1985). Minuchin'e (1985) göre aile dinamikleri içerisinde anne ve babaların çocuğu yetiştirme sürecinde tutarlı bir çaba sergiledikleri ve ortak bir organizasyon gerçekleştirdikleri bir alt sistem mevcuttur. Ebeveynlerin çocuğun yetiştirilme sürecinde ortak hareket ettikleri bu alt sistemin ilk belirtileri doğum öncesinde verilmektedir. Anne ve babaların çocuğun varlığını öğrendikleri andan itibaren çocukla ilgili konularda yaptıkları iş birliği birlikte ebeveynliğin ilk adımlarını oluşturmaktadır. Kısacası, birlikte ebeveynlik süreci doğum öncesinden başlamaktadır (Kuersten Hogan, 2017). Doğum öncesi süreçte anne ve babalar arasındaki birlikte ebeveynliğe ve çocuk yetiştirmeye dair çatışma ve işbirlikleri doğum sonrasında nasıl bir birlikte ebeveynlik süreci yürütüleceği konusunda yordayıcı bir bakış açısı sağlamaktadır (Feinberg vd., 2016). Son yıllarda artış gösteren birlikte ebeveynlik çalışmalarının da daha çok bebeklik ve ilk çocukluk yıllarındaki birlikte ebeveynlik dinamiklerine odaklandığı söylenebilir. Ancak alanyazındaki çalışmalar, birlikte ebeveynlik davranışlarının çocuğun yetişmesi sürecinde genellikle süreklilik gösteriyor olmasına rağmen bir gelişim döneminden diğerine azaldığını da ortaya koymaktadır. Bu

durum çeşitli gelişim dönemlerinde hem çocuğun hem de ebeveynlerin zorlanmasına ve uyum problemleri yaşamasına neden olabilmektedir. (Gjerde, 1986; Özdemir ve Sağkal, 2020).

Birlikte ebeveynlik süreci çocuğun doğumundan önce başlayıp farklı gelişim dönemlerinde devam ediyor olmasına rağmen birlikte ebeveynliğe dair dinamikler her zaman aynı şekilde ortaya çıkmamaktadır. Nitekim çeşitli araştırmacılar birlikte ebeveynliğe dair farklı alt boyutlar olduğunu ifade etmişlerdir. Bu alt boyutların aile içindeki çeşitli ikili ve üçlü etkileşimler üzerindeki etkisini farklı şekillerde ele almışlardır (Erdemir Aşıkoğlu, 2022).

Feinberg (2003), birlikte ebeveynliğe dair oluşturduğu ekolojik modelinde birlikte ebeveynliğin alt boyutlarını beş başlık altında toplamıştır. Feinberg'e (2003) göre birlikte ebeveynlik çocuk yetiştirme sürecinde; anlaşma/anlaşmazlık, iş birliği, eşin ebeveynliğine destek verme/ ebeveynliğini küçümseme, iş bölümü ve aile dinamiklerinin ortak yönetimi şeklindedir. Feinberg (2003), çocuk yetiştirme sürecinde sorumluluk ve görev paylaşımının yalnızca çocuğun temel bakımı ya da ev işleri noktasında değil ekonomik, yasal ve sağlıkla ilgili tüm konularda birlikte ebeveynliğin önemli bir parçası olduğunu savunmaktadır. Feinberg (2002) birlikte ebeveynliğin dinamikleri arasında çocuğun yetiştirilmesindeki disiplin uygulamaları, ebeveynlerin çocuklarına aktarmak istedikleri ahlaki değerleri ve farklılıkları, çift ilişkisinde yaşadıkları sorunlar/anlaşmazlıklar ve çocuğu çift ilişkisine dahil etme gibi davranış ve tutumların da olduğunu ifade etmektedir.

Margolin ve diğerleri de (2001) birlikte ebeveynliğin alt boyutlarını açıklarken çift ve ebeveynlik ilişkisindeki çatışma ve anlaşmazlıkların birlikte ebeveynlikteki önemini vurgulamıştır. Margolin ve diğerlerine (2001) göre birlikte ebeveynlik; (a) çatışma, (b) iş birliği ve (c) üçgenleme olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Birlikte ebeveynlik her ne kadar aile içindeki diğer iletişim ve etkileşim biçimlerinden farklı olsa da aile içindeki çeşitli dinamikler birlikte ebeveynliği etkileyebilmektedir. Bu nedenle eşler arasındaki birlikte ebeveynlik çatışmaları, bireysel ebeveynlik davranışlarına ya da çift ilişkilerine yansıyabilmektedir. Aynı zamanda eşlerin çift ilişkilerinde yaşadıkları çatışma ve anlaşmazlıklar da birlikte ebeveynlik sürecine etki edebilmektedir. Çiftlerin çocuk yetiştirme sürecinde yaşadıkları tüm anlaşmazlıklar (çocuğun disiplini, bakımı, eğitimi, sağlığı vb.) birlikte ebeveynliğin çatışma boyutu içinde yerini almaktadır. İşbirliği boyutunda ise yine çocuğun bakımı, çocukla ilgili kararların ortak alınması, ailenin ortak yönetimi, evle ilgili sorumlulukların paylaşılması, eşin ebeveynliğinin desteklenmesi, çocuk ve evle ilgili

konularda adeta bir takım olarak hareket edilmesi gibi dinamiklerden bahsedilmektedir. Çatışma boyutuna benzer olarak üçgenlemede, eşlerin herhangi bir konuda yaşadıkları anlaşmazlıklara çocuklarını dahil ederek çocuklarıyla koalisyon oluşturma çabaları açıklanmaktadır. Bir ebeveyn ve çocuk arasında kurulan bu tarz koalisyonlar diğer ebeveynin bireysel ebeveynlik davranışlarına olumsuz etkide bulunabildiği gibi ebeveyn-çocuk ilişkisini ve çocuğun psikolojik ve sosyal uyumuna dair davranışlarını da zorlaştırabilmektedir.

McHale (2007), eşit iş bölümü ve sorumluluk paylaşımının birlikte ebeveynlikte temel faktörlerden biri olmasından çok bu konuda adil davranılmasının birlikte ebeveynliği güçlendirdiğini vurgulamaktadır. McHale'ye (2007) göre çocuğun temel bakımında iş birliğinin yapılması kadar ebeveynlerin bu görev ve sorumlulukları adil şekilde paylaşıp üzerine mutabık kalmaları da birlikte ebeveynliğin sürdürülmesi noktasında gereklidir. McHale (2007), ebeveynler arasındaki çocuk yetiştirmeye ilgili iş birliğinin bir ebeveynin diğer ebeveyne vereceği psikolojik, ekonomik ve sosyal destek yoluyla da sağlanabileceğini ve bu yolla olumlu bir aile ortamı oluşturulabileceğini öne sürmektedir. Ebeveynler arasındaki iş bölümü düzeyinden farklı olarak birlikte ebeveynliğin alt boyutlarını; ebeveynler arasındaki karşılıklı dayanışma ve destek, ebeveynlerin uyumsuz ve düşmanca davranışları ve çocuk yetiştirmeye adanmışlığı şeklinde ele almıştır.

Ranta, Böök, Paloniemi ve Rönka (2022) birlikte ebeveynliğin alt boyutlarını geçmiş yıllardaki araştırmacılara benzer olarak; iş bölümü, aile dinamiklerinin yönetimi, çocuk yetiştirme ittifakı, birlikte ebeveynlik desteği ve öğrenme ve geliştirme olarak açıklamışlardır. Ranta ve diğerlerinin (2022), birlikte ebeveynliğe dair açıklamalarında dikkat çeken detaylardan birisi öğrenme ve geliştirme alt boyutunu kullanmış olmaları ve çiftlerin birlikte ebeveynliğe dair eşlerinden beklentileri arasında öğrenme ve geliştirme alt boyutunun olduğunu savunmalarıdır. Ranta ve diğerleri (2022), özellikle birlikte ebeveynliğin ilk yıllarında henüz ebeveynlik konusunda acemi olan anne ya da babaların, ebeveynliğe dair edindikleri bilgi ve deneyimlerini eşleriyle paylaşarak onlara destek olmalarının birlikte ebeveynlik sürecinin önemli bir boyutu olduğunu vurgulamaktadır. Öğrenme ve geliştirme alt boyutu, eşlerin yalnızca iş bölümü noktasında değil psikolojik, sosyal destek ve bilgi desteği noktasında da birlikte ebeveynliğin sürdürülmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Özetle, ebeveynlikle ilgili çalışmalar geçmişten günümüze alanyazında önemli bir yer tutsa da birlikte ebeveynlikle ilgili çalışmaların artması ve birlikte ebeveynlik kavramının önemini vurgulanması son yıllarda gerçekleşmiştir. Ebeveynlikle ilgili çalışmalar genellikle

bireysel ebeveynlik davranışları ve bu davranışların aile dinamikleri ve çocukla ilişkisine odaklanmıştır. Ancak birlikte ebeveynlikle ilgili çalışmalar, özellikle toplumsal düzendeki değişimler ve küreselleşmeyle birlikte hız kazanmıştır. Günümüzde insan hakları, kadın-erkek eşitliği, kadın ve erkeğin cinsiyet rollerindeki değişim, kadınların iş yaşamındaki istihdamının artması, erkeklerin aile ve ev yaşantısındaki etkinliğinin artması gibi sosyolojik değişim ve gelişmeler toplumun en küçük yapısı olan aile düzeninin de değişmesine neden olmuştur. Bu değişim, birlikte ebeveynlikte olduğu gibi kadın ve erkeğin daha adil ve eşitlikçi bir aile yapısı oluşturma çabalarını arttırmıştır. Ancak özellikle birlikte ebeveynliğin temeli olarak görülen Minuchin'in (1985) yapısal aile sistemi kuramının ortaya çıkışı daha eskiye dayanmaktadır. Yapısal aile sistemi kuramı aile dinamiklerinin kadın ve erkeğin ortaklaşa hareket etmesini gerektiren bir organizasyon içinde olması gerektiğini açıklamaktadır. Kuram, aile dinamikleri ve ebeveynlikle ilgili birçok çalışmanın aksine bireysel ebeveynlik davranışları ve ikili etkileşimler yerine aile içindeki üçlü etkileşimlere odaklanmaktadır. Bu bakış açısı günümüzde “paylaşılan ebeveynlik, ebeveynlik iş birliği, ve ebeveynlik anlaşması (Özdemir ve Sağkal, 2020)” şeklinde de kavramsallaştırılan birlikte ebeveynlik kavramının ilk adımlarını oluşturmaktadır.

Birlikte ebeveynlik kavramının ortaya çıkış noktası ve gelişme sürecinden anlaşıldığı üzere birlikte ebeveynlik, çocuğun bakım verenleri arasında, çocuğun doğumundan önce başlayan ve tüm gelişim dönemlerinde devam eden adil bir ortaklık sürecidir. Birlikte ebeveynlik kavramının ortaya çıktığı yıllarda daha çok boşanmış ebeveynlere odaklanılmasına rağmen daha sonra bu kavram bakımverenler olarak genişletilmiştir. Böylece çocuğun yetiştirilmesi sürecine katılan herkesin (evli, boşanmış, hiç evlenmemiş ebeveynler, büyükanne ve büyükbaba gibi yakınlar, gay, lezbiyen ve farklı cinsel yönelime sahip çiftler vb.) birlikte ebeveynlik yapabileceği kanısı oluşmuştur. Birlikte ebeveynlik çocuğun bakımverenleri arasındaki ikili etkileşimler ve çocukla ilgili olmayan konulardan farklı olmasına rağmen tüm bu bakımverenler ve çocuk arasındaki üçlü etkileşimleri kapsamaktadır. Dolayısıyla birlikte ebeveynlikle ilgili alt boyutlar; aile içindeki diğer dinamikler, ebeveynler ve çocuğun bireysel davranışları üzerinde etkilidir. Olumlu birlikte ebeveynlik süreci ebeveynler ve çocuk üzerinde olumlu etkiler bırakırken, olumsuz birlikte ebeveynlik süreci hem ebeveynlerin hem de çocuğun olumsuz yaşantılar edinmesine neden olabilmektedir.

Birlikte ebeveynlik kavramı, farklı araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde kavramsallaştırılabildiğine rağmen birçok çalışmada birlikte ebeveynlikle ilgili ortak

noktalar olduğu göze çarpmaktadır. Birlikte ebeveynliğin tanımı yapılırken özellikle “ortaklık, iş birliği, paylaşım, sorumluluk, yönetim, çatışma, adalet ve eşitlik” gibi kavramların kullanıldığı görülmektedir. Birçok çalışmada birlikte ebeveynliğin alt boyutları açıklanırken “olumlu” ve “olumsuz” birlikte ebeveynlik davranışlarına yer verilmiştir. Örneğin birlikte ebeveynlikte “iş birliği (Feinberg, 2002; Margolin vd., 2001; McHale, 2007; Ranta vd., 2022)” çeşitli araştırmacılar tarafından birlikte ebeveynliğin olumlu alt boyutları arasında gösterilmiştir. İş birliği boyutu birlikte ebeveynliğin doğası gereği ayrılmaz bir parçasıdır. Birlikte ebeveynliğin alt boyutlarına dair tanımlar incelendiğinde farklı tanımlar arasında göze çarpan bir diğer detay olumsuz birlikte ebeveynlik davranışları başlığı altında “çatışma” alt boyutunun yer almasıdır. Çatışma alt boyutu çocukla ilgili tüm konulardaki anlaşmazlıkları içeren bir yapıdır. Dolayısıyla çocuğun bakımı, disiplini, eğitimi, sağlığı vb. tüm konular çatışma konusu olabilmektedir.

Sonuç olarak birlikte ebeveynlik kavramı, bireysel ebeveynlik davranışlarından ve çift ilişkisinden farklı tutulmasına rağmen bu konuda kesin bir ayırım olduğu söylenemez. Bu nedenle etkili bir birlikte ebeveynlik ilişkisinin sürdürülmesi, çocuk yetiştirme sürecinin sağlıklı bir biçimde yürütülmesi ve aileyle ilgili diğer dinamiklerin düzeninin korunması için olumlu bir çift ilişkisi ve olumlu bireysel ebeveynlik davranışları önemli birer koşul sayılabilir.

Alanyazın incelendiğinde birlikte ebeveynliğin çocuğun doğumundan önce başlayan ve tüm gelişim dönemlerinde devam eden bir süreç olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bireysel ebeveynlik davranışları gibi birlikte ebeveynlik davranışları da tüm bu gelişim dönemlerinde devam etmelidir. Çocuğun gelişim sürecinde ebeveynlerin, çocukla ilgili ve çocuk dışındaki sorumlulukları zaman zaman değişim gösterebilmektedir. Bu nedenle ebeveynlerden tüm gelişim dönemlerinde aynı rol ve sorumlulukları üstlenmeleri beklenemeyebilir. Ancak bu noktada anahtar kavram bakımverenler arasındaki “anlaşma”dır. Bakımverenlerin adil bir biçimde üzerinde anlaşmaya vardıkları tüm rol ve sorumluluklar, birlikte ebeveynlik sürecinin sağlıklı şekilde yürütülmesinde önemli bir paya sahiptir.

1.1.3. Ampirik Araştırma Sonuçları

1.1.3.1. Birlikte ebeveynlik ve bireysel ebeveynlik davranışları

Ebeveynlik yapmak ve çocuk yetiştirmek, geçmişten günümüze birçok farklı kültürde yetişkinliğin en temel görevleri arasında yerini almıştır. Aile yapılarının büyük çoğunluğunda da ebeveynlik, iki ya da daha fazla yetişkinin bakımveren olarak iş birliği içerisinde çocuğunu yetiştirmesi şeklinde yürütülmektedir. Ebeveynliğin bakımverenler tarafından ortaklaşa yürütülmesi çeşitli kültürlerle ve sosyoekonomik düzeylere göre farklılık gösterebilmesine rağmen yetişkinler; biyolojik, evlat edindikleri ya da koruyucu ailesi oldukları çocuklarına birlikte bakmayı sürdürmüşlerdir. Bazı kültürlerde ebeveynlikle ilgili roller daha keskindir ve bakımveren rolünü genellikle anneler ya da geniş ailedeki kadınlar -nadiren erkekler- üstlenmektedir. Bu tarz aile yapılarında babalar genellikle etkisiz elemandırlar ve yalnızca belirli durumlarda çocuğun bakımıyla ilgili aktif rol alırlar (Feinberg, 2002).

Çocuk gelişimi ve ebeveynlikle ilgili çalışmalarda da son 50 yıla kadar babalık araştırmaları sınırlı düzeydedir. Ancak aile yapısındaki değişimlerle birlikte babaların aile ve ev içindeki etkinliği artmıştır. Babaların bireysel ebeveynlik davranışlarındaki değişim ve bu değişime annelerin nasıl uyum sağladığı konusu da alanyazında yer almaya başlamıştır. Babalık anlayışındaki değişimin en önemli göstergesi babaların, eskiye oranla çocuklarıyla daha sık vakit geçirdiklerini (Akgöz Aktaş ve Aydın, 2020; Pleck ve Masciadrelli, 2004) ve birlikte ebeveynlik yapmak konusunda önceki kuşaklara göre daha hevesli olduklarını (Akgöz Aktaş ve Aydın, 2020; Henwood ve Procter, 2003) özellikle eğitim düzeyi arttıkça baba katılımının ve veriminin attığını gösteren (örn. Dubuisson-Myllymaki, 2018) çalışmalardır.

Toplumun babalık anlayışındaki değişim ve babaların bireysel ebeveynlik davranışlarındaki artışla birlikte özellikle bebeklik ve ilk çocukluk döneminde olan çocuklarının emzirme döneminde eşlerine destek olan ve sonraki yıllarda çocuklarının beslenme, giyim, oyun, okul ihtiyaçları ve sağlığıyla ilgilenen babaların çocuklarının, ruhsal bakımdan daha sağlıklı olduğu ve zihinsel açıdan daha hızlı geliştiği görülmektedir (Jeong, Siyal, Fink, McCoy ve Yousafzai, 2018). Olumlu bireysel ebeveynlik davranışları sergileyen babaların çocuklarının, ergenlik ve gençlik yıllarındaki riskler ve olumsuz sonuçlardan (örn. depresyon, saldırganlık, bağımlılıklar vb.) diğer çocuklara oranla daha fazla korunduğu düşünülmektedir (Doyle ve diğ., 2014).

Baba katılımının ve anne ve babaların olumlu bireysel ebeveynlik davranışlarının çocuk gelişimi üzerindeki olumlu etkileri bilinmesine rağmen birçok çalışmada birlikte ebeveynlik davranışlarının çocuk üzerinde, bireysel ebeveynlik davranışlarından daha fazla olumlu etki bıraktığı görülmektedir. Son yıllarda da özellikle babalar, çocuklarının bakımı sürecine daha fazla katılmak istemekte ancak çeşitli sebeplerle bireysel ebeveynlik davranışları aksayabilmektedir. Bu sebeplerden birisi “anne bekçiliği (mother gatekeeper)” olarak kavramsallaştırılan annelerin çocuk ve ev işleri üzerindeki aşırı kontrolcü davranışlarıdır. Toplumdaki olumlu değişmelere rağmen hâlâ birçok kültürde kadınların birçoğu “mükemmel anne” olma baskısını taşımaktadır. Aynı zamanda anneliği kadınlığın olmazsa olmaz bir parçası olarak görmektedir. Bu durum eşleri, çocukları ve evleri üzerinde hakimiyet kurma isteklerini arttırmakta ve özellikle eşlerinin bireysel ebeveynlik davranışlarına çok fazla müdahale etmelerine neden olmaktadır. Annelerin, eşleri -bazen de diğer bakımverenler- üzerindeki müdahaleci ve aşırı kontrolcü tutumu babaların kendilerini yetersiz hissetmesine neden olarak birlikte ebeveynlik sürecinin sağlıklı şekilde yürütülmesini engelleyebilmektedir (Özdemir, 2021).

Anne ve babaların bireysel ebeveynlik davranışlarının birlikte ebeveynliğe olumlu ve olumsuz etkilerinin yanı sıra birlikte ebeveynlik davranışları da ebeveynlerin bireysel ebeveynlik davranışlarını olumlu ya da olumsuz biçimde etkileyebilmektedir. Sheris’in (2011), boşanma sonrasında babaların birlikte ebeveynlik ilişkisine dair algılarını araştırdığı fenomenolojik çalışmasında boşanma sonrasında olumlu birlikte ebeveynlik ilişkisini sürdürebilen ebeveynlerde baba katılımının daha verimli olduğu, her iki ebeveynin de ebeveynlik stresinin azaldığı ve birbirlerine ebeveynlik desteği sunmaya devam ettikleri gözlenmiştir. Abidin ve Brunner’in (1995) çalışmasında da benzer şekilde, olumlu birlikte ebeveynlik davranışlarının ebeveynlik stresi ve doğum sonrası depresyonu azalttığı yönünde bulgular elde edilmiştir. Sheris (2011) ve Abidin ve Brunner’in (1995) çalışmalarına benzer olarak, Floyd ve Morman’ın (2000) çalışmasında da birlikte ebeveynlik davranışları ile bireysel ebeveynlik davranışları arasında doğrusal bir bağlantı olduğu görülmektedir. Floyd ve Morman’a (2000) göre olumlu birlikte ebeveynlik ilişkisi bireysel ebeveynlik davranışlarının daha sağlıklı yürütülmesine yardımcı olmaktadır. Çocuğun yetiştirilmesiyle ilgili konulardaki çatışmalar, eşin ebeveynliğini küçümseme/baltalama, eşin ebeveynliğine müdahale etme ve ebeveynlikle ilgili konulardaki tutarsızlıklar gibi olumsuz birlikte ebeveynlik davranışları ise özellikle baba katılımını olumsuz etkilemesinin yanı sıra her iki ebeveynin, ebeveynlik yeterliklerine dair algılarını olumsuz yönde etkileyerek öz

güvenlerinin düşmesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla olumsuz birlikte ebeveynlik ilişkisi ebeveynlerin bireysel ebeveynliklerine dair algılarını ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Özetle, bakımverenlerin bireysel ebeveynlik davranışları çocuğun gelişiminde önemli bir yer tutmasına rağmen olumlu yürütülen birlikte ebeveynlik süreci çocuğun fiziksel, psikolojik, duygusal ve sosyal gelişimi üzerinde daha etkilidir. Bu nedenle bakımverenlerin birbirlerinin bireysel ebeveynlik davranışlarını destekleyerek birlikte ebeveynlik sürecini inşa etmeleri ve sürdürmeleri gerekmektedir. Özellikle anne bekçiliği gibi birlikte ebeveynlik sürecini olumsuz etkileyebilecek bireysel ebeveynlik davranışları çiftlerin birbirlerine olan güvenini ve destek hissini zedeleyerek çift ilişkisine dolayısıyla bireysel ebeveynlik davranışlarına da zarar verebilmektedir. Bakımverenlerin olumlu ve destekleyici birlikte ebeveynlik sürecine katkıda bulunmaları hem ebeveynlerin bireysel ebeveynlik davranışlarını sağlıklı şekilde yürütmesini hem de çocuğun psikolojik ve sosyal uyumunu kolaylaştırmaktadır.

1.1.3.2. Birlikte ebeveynlik ve evlilik ilişki kalitesi

Aile sistemleri kuramları (örn. Minuchin, 1985), birlikte ebeveynlik araştırmaları (örn. Feinberg, 2002; McHale, 1997) gibi birçok çalışmada birlikte ebeveynlik ilişkisi ve evlilik ilişki kalitesi arasında tutarlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Güçlü bir evlilik ilişkisi olan çiftlerin güçlü bir birlikte ebeveynlik ilişkisi kurma eğiliminde oldukları görülmektedir. Anne baba adaylarıyla yapılan çalışmalar, doğum öncesi evlilik ilişki kalitesinin çocuğun doğumundan sonraki birlikte ebeveynlik davranışlarına yansıdığını göstermektedir (Kuersten Hogan, 2017). Schoppe-Sullivan, Mangelsdorf, Frosch ve McHale 'ye göre (2004) doğum öncesi evlilik ilişki kalitesi, ebeveynliğin ilk yıllarındaki (6 ay ile 3 yıl) birlikte ebeveynlik davranışları ve birlikte ebeveynlik ilişki kalitesiyle tutarlı olmasına rağmen sonraki yıllardaki birlikte ebeveynlik davranışlarını yordamamaktadır.

Evlilik ilişki kalitesi ve birlikte ebeveynlik arasında belli dönemlerde tutarlı bir ilişki olduğunu öne süren çalışmaların aksine Talbot ve McHale'nin (2004) çalışmasında birlikte ebeveynlik ve evlilik ilişki kalitesi arasında bağlantı olmadığı görülmüştür. Evlilik ilişkilerinde çok sık çatışma yaşayan çiftlerle yapılan araştırmada çiftlerin, iyi bir birlikte ebeveynlik ilişkisi sürdürdükleri görülmüştür (Kolak ve Volling, 2007). Bu tarz bulgulardan yola çıkılarak yapılan ve evlilik içi çatışmaların birlikte ebeveynlik üzerindeki etkilerini

tamponlamaya yardımcı olan faktörleri araştıran çalışmaların bazılarında ise (örn, Hock, 2010); çiftlerin bireysel ebeveynlik özelliklerinin (esneklik, dışavurumculuk, saygı vb.) ve evlilik ilişkisindeki davranışlarının (geri çekilme vb.) birlikte ebeveynlik üzerinde doğrudan etkisi olduğu ve olumlu davranışların birlikte ebeveynlik ilişkisini yumuşattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Salman Engin vd.'nin (2019) birlikte ebeveynlik ve romantik bağlanma ilişkisini inceleyen çalışmasında güvensiz bağlanma geliştiren ebeveynlerin -özellikle babaların- birlikte ebeveynlik iş birliği konusunda daha az istekli oldukları görülmektedir. Evlilik ilişkisi doyumu ve birlikte ebeveynlik arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların bazılarında ise; düşük evlilik doyumu ile birlikte ebeveynlik katılımı arasında doğrusal bağlantı olduğu ortaya çıkmıştır. Evliliklerinden düşük düzeyde doyum alan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik konusunda da daha az etkileşim kurdukları görülmektedir. Evlilik doyumu düşük olan babaların aynı zamanda olumsuz ve müdahaleci bireysel ebeveynlik davranışları sergiledikleri, annelerin ise kötü giden evlilik ilişkilerini olumlu anne-çocuk ilişkisi ve birlikte ebeveynlik süreci yürütmeye çalışarak telafi etme eğilimleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Belsky, Youngblade, Rovine ve Volling, 1991; Block, 2016).

Hock (2017), birlikte ebeveynlik ilişkisi ve evlilik ilişkisi kalitesi arasında doğrusal bir bağlantı olmadığını, bu iki kavramın birbiriyle çok daha karmaşık biçimde bağlantılı ve birbirine bağımlı olduğunu savunmaktadır. Sonuç olarak birlikte ebeveynlik ve evlilik ilişkisi kalitesi arasındaki ilişki, ebeveynliğin çeşitli dönemlerinde doğrudan ya da dolaylı olarak varlığını sürdürmektedir. Yukarıda bahsedilen araştırmaların bazılarında (örn, Kolak ve Volling, 2007) görüldüğü gibi evlilik ilişkilerinde çatışma ve sorunlar yaşayan çiftler de birlikte ebeveynlik ilişkisini sağlıklı şekilde yürütebilmektedir. Bu durum boşanmış çiftlerin de birlikte ebeveynlik sürecini sağlıklı şekilde yönetebileceğinin göstergesi sayılabilir. Ancak evlilik ilişkisi kalitesi yüksek olan ve evliliklerinden doyum alan çiftler, birlikte ebeveynlik sürecine katılma konusunda çok daha özverili davranabilmektedir. Birlikte ebeveynlik süreci aile dinamikleri içinde tek başına ilerlememektedir. Anne-baba, anne-çocuk, baba-çocuk gibi tüm ikili etkileşimler birlikte ebeveynlik sürecinin önemli birer parçasıdır. Bu nedenle olumlu bir birlikte ebeveynlik sürecinin yürütülebilmesi için ikili etkileşimlerin olumlu şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir.

1.1.3.3. Birlikte ebeveynlik ve çocuk uyumu

İçine doğduğu ve yetiştiği aile sistemindeki ilişkiler ağı çocuk için dünyayı anlamlandırma ve ilişkileri anlama noktasında bir çerçeve sunmaktadır. Dolayısıyla ebeveynlerin, çocuklarıyla ve diğer ebeveynle kurduğu ilişkilerin niteliği çocuğun tüm hayatı için belirleyici olabilmektedir (Sayan Karahan, 2021). Buna bağlı olarak birlikte ebeveynlik süreci de ebeveyn-çocuk ilişkisi, anne ve babaların ebeveynlik rolleri ve birbirleriyle olan ilişkileriyle bağlantılı olması bakımından çocuğun dünyaya psikolojik ve sosyal uyumu üzerinde bireysel ebeveynliğe göre daha etkilidir. Birlikte ebeveynlik ilişkisi içinde ya da çift ilişkilerinde birbirleriyle yapıcı iletişim kurabilen ebeveynlerin çocukları iletişim kurma konusunda olumlu bir çerçeveye sahip olabilirler. Bu durum çocukların hem çocukluk döneminde hem de ilerleyen yıllarda başkalarıyla kurdukları iletişimin olumlu bir boyutta sürdürülmesine yardımcı olmaktadır. (Majdandz'ic', de Vente, Feinberg, Aktar ve Bögers, 2011). Olumlu ve olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarının çocuğun davranış sorunlarıyla ilişkisini araştıran çalışmalardan bazılarında (örn. Choi, Parra ve Jiang, 2019) olumlu birlikte ebeveynlik davranışları ile çocukların dışsallaştırma ve davranış sorunları arasında negatif yönde ilişki olduğu, olumsuz birlikte ebeveynlik davranışları ile çocukların dışsallaştırma ve davranış sorunları arasında ise; pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir (Özdemir ve Sağkal, 2020).

Bireysel ebeveynlik davranışlarıyla birlikte ebeveynlik sürecine aktif şekilde katkıda bulunan ebeveynlerin -özellikle babaların- davranışlarının erken dönem çocukluk davranışları üzerindeki olumlu etkisinin yanı sıra evlilik ilişkisindeki çatışmalar ve ebeveynlerin çift ilişkilerindeki memnuniyetsizlikler çocuğun erken dönem olumsuz davranışları üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. Ancak ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki çatışmaları ve çift ilişkilerindeki anlaşmazlıkları çocuğun yaşından bağımsız olarak diğer gelişim dönemlerinde de davranışlarını olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Erken çocukluk döneminde ya da daha sonraki yıllarda ortaya çıkan davranış sorunları evlilik ilişkisindeki tartışmaları tetikleyebilmekte, aynı zamanda çocuk yetiştirmeyle ilgili ebeveyn çatışmaları da çocukların uyumsuz davranışlar sergilemesine neden olabilmektedir. Ancak daha küçük çocuklar, ebeveynler arasındaki çocuk yetiştirmeyle ilgili olmayan çatışmalara karşı daha savunmasız olabilmektedirler. Bu durum erken dönemdeki çocukların her anlamda ebeveynlerine daha bağımlı olmaları ve ebeveynlerinin denetimine daha fazla ihtiyaç duymalarına bağlı olarak evlilikle ilgili çatışmalara daha fazla tanık olmalarından kaynaklanmaktadır (Mahoney vd., 1997).

Birlikte ebeveynlik sürecinin olumsuz şekilde yürütüldüğü ailelerde çocukların ergenlik döneminde görülen riskli davranışlara sahip olma olasılığı artmaktadır. Örneğin, baba katılımının az olduğu ya da ebeveynlerin sık sık çocuk yetiştirmeye ilgili çatışma yaşadığı ailelerde ergenlerin saldırganlık, bağımlılık gibi davranış sorunlarını ve anksiyete, depresyon vb. duygudurum bozukluklarını daha sık yaşadıkları görülmektedir (Doyle vd., 2014). Ebeveynlerin çift ilişkilerinde yaşadıkları çatışma ve anlaşmazlıklar hem kendilerinin hem de çocuklarının iletişim kurma konusunda sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Olumlu bir birlikte ebeveynlik ilişkisinin sürdürüldüğü ailelerde yetişen çocuklar yapıcı iletişim kurma konusunda diğerlerine oranla daha başarılı olabilmektedir. Afro-amerikan babaların birlikte ebeveynlik ilişkilerinde eşleriyle yaşadıkları çatışmalarda karar verme süreçlerini inceleyen çalışmaların birinde, çatışma esnasında sakin kalıp çocuğuna durumu açıklayan ebeveynlerin çocuklarının, olumlu aile atmosferi içinde yetiştikleri, bu sebeple kendilerini ifade etme ve iletişim kurma konusunda çok daha başarılı oldukları görülmektedir (Hampton, 2021).

Özetle, çocuklar dünyayı anlama ve anlamlandırma sürecine ilk olarak aile ortamlarında başlamaktadır. Bu süreç, çocukların hem çocukluk dönemlerinde hem de ilerideki yaşantılarında dünyaya uyum sağlama ve ilişki kurma becerilerinde önemli bir yer tutmaktadır. İlk çocukluk yıllarında aile ortamında uyumlu, iletişime açık ve uzlaşmacı bir iletişim biçimine şahit olan çocukların, kendi ilişkilerinde de bu tarz davranışlar sergilemeleri beklenmektedir. Sık sık çatışma yaşayan ve yapıcı iletişim kuramayan ailelerde yetiştirilen çocukların yapıcı iletişim becerileri, psikolojik ve sosyal uyumları sekteye uğrayabilmektedir. Bu durum çocuklarda çeşitli davranış sorunlarına neden olmaktadır.

Olumlu birlikte ebeveynlik davranışları hem ebeveynlerin hem de çocukların destek, uyum, anlaşma ve ortaklık gibi duyguları deneyimleyebilmesine fırsat vermesi açısından yapıcı iletişim sürecinin oluşmasına yardımcı olmaktadır. Bu tarz ailelerde büyüyen çocuklar kendilerini daha kolay ifade edebilmekte ve yapıcı iletişim kurma konusunda daha rahat hareket edebilmektedir. Olumsuz birlikte ebeveynlik davranışları ise; iletişim sürecinin yıkıcı davranışlarla sürdürülmesine, özellikle ebeveynlerin, bireysel ebeveynlik sürecinde de yıkıcı davranışlar sergilemesine sebep olabilmektedir. Ebeveynlerinin birbirleriyle ve kendisiyle olan iletişimlerdeki bu tarz yıkıcı davranışları rol model alan çocuklar kendi yaşamlarında da bu tarz davranışlar sergileyebilmektedir. Dolayısıyla çocukların dünyayı uyumlu ve olumlu biçimde algılamasının temel şartlarından birisi ebeveynlerin birbirleriyle ve çocukla ilişkilerindeki yapıcı davranışlarını sürdürmeleridir. Bireysel ebeveynlik davranışlarıyla

birlikte ebeveynlik sürecinin olumlu bir şekilde yürütülmesine katkıda bulunan ebeveynlerin çocuklarının da iletişim sürecinde benzer davranışlar gösterebileceği düşünülmektedir.

1.1.3.4. Birlikte ebeveynlik müdahale programları ve etkililikleri

Birlikte ebeveynlikle ilgili meta-analiz çalışmaları incelendiğinde birlikte ebeveynlik sürecinin çocuğun yetiştirilmesi ve gelişimi noktasında bireysel ebeveynlik becerilerine göre daha etkili olduğu görülmektedir. Çocuğun doğumundan önce tüm bakımverenleri tarafından ortaklaşa başlatılıp yürütüldüğü düşünülen birlikte ebeveynlik süreci, ilk çocukluk döneminden ergenlik sonlarına kadar çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Eira Nunes, De Roten, Ghaziri, Favez ve Darwiche, 2020). Ancak birlikte ebeveynlik kavramının ortaya atıldığı ilk yıllarda çoğunlukla boşanmış ebeveynlerle çalışılmış ve boşanmış ebeveynlere yönelik birlikte ebeveynlik müdahale programları geliştirilmiştir. Boşanmış ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecini yürütme biçimlerine dair ampirik çalışmalar ve müdahale programlarının birçoğunda birlikte ebeveynliğin; ebeveynlerin bireysel ebeveynlik davranışları, çift ilişkisi, çocuğun içsel ve dışsal uyumu vb. noktasında önemli bir katkısı olduğu görülmüştür. Bu durum birlikte ebeveynlikle ilgili çalışmaların tüm bakımverenleri kapsayacak şekilde genişletilmesini ve daha kapsamlı müdahale programları geliştirilmesini gerekli kılmıştır (Bowers, Ogolsky, Hughes ve Kanter, 2014).

Cox, Brosi, Spencer ve Masri'nin (2021) umut, stres ve boşanma sonrası çocuk uyumunu araştırdıkları psikolojik sağlamlık için birlikte ebeveynlik programlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesini amaçlayan çalışmasında olumlu ve olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarının umut, stres, çocuk uyumu ve psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmaya anlaşmalı boşanma yoluyla boşanan 330 çift katılmıştır. Çalışma için katılımcı seçilirken katılımcıların çocuklarının 18 yaşını geçmemiş olması kriteri göz önünde bulundurulmuştur. Çiftler rastgele biçimde deney ve kontrol gruplarına atanmıştır. Çiftlerin 165'i deney, 165'i kontrol grubunda yer almıştır. Deney grubundaki çiftlere temelde olumlu ve olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarından oluşan bir müdahale programı uygulanmıştır. Uygulama sonunda hem deney hem de kontrol gruplarına 10'lu likert tipi ölçek yöntemiyle birlikte ebeveynlik süreci ile bahsedilen değişkenlerin ilişkisine dair sorular sorulmuştur. Deney ve kontrol grubundaki çiftlerin sorulara verdiği cevaplar analiz edildiğinde umut, stres, çocuk uyumu ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin deney grubu lehine önemli ölçüde farklılık gösterdiği ayrıca deney grubundaki eski eşlerin çocuk yetiştirme konusunda daha az çatışma yaşadıkları görülmüştür. Müdahaleden 12 ay sonra

gerçekleştirilen izleme değerlendirmesinde de sonuçların benzer şekilde olduğu gözlenmiştir (Cox vd., 2021).

Birlikte ebeveynlikle ilgili müdahale çalışmalarına Feinberg, Kan ve Goslin'in (2009) gerçekleştirdiği müdahale programı da örnek olarak verilebilir. Feinberg vd.'nin (2009), 169 çiftin çocuklarının doğumundan sonraki bir yıla kadar sergiledikleri birlikte ebeveynlik davranışlarının çocuklarının öz düzenleme becerilerine etkisini araştırdıkları müdahale programında çalışmaya katılan 169 çiftten tesadüfi örnekleme yoluyla deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Çalışmaya kontrol grubunda dahil olan çiftler çocukları bir yaşına gelene kadar çeşitli aile dinamikleri bakımından gözlemlenmiştir. Deney grubundaki çiftler ise hamilelik döneminde, sekiz oturumdan oluşan ebeveynlik, birlikte ebeveynlik, çiftilişkisi ve çocukların öz düzenleme becerileri uygulamalarını içeren müdahale programına dahil olmuştur. Program sonunda çocukları bir yaşına gelen, deney ve kontrol grupları ebeveynleriyle izleme görüşmeleri yapılmıştır. Deney ve kontrol grupları, anne-baba arasındaki rekabet ve üçgenleşme gibi olumsuz birlikte ebeveynlik davranışları bakımından karşılaştırıldığında deney grubu çiftleri arasında bu tarz olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarının daha düşük düzeyde sergilendiği gözlenmiştir. Ayrıca deney grubundaki annelerin kontrol grubundaki annelere oranla eşlerini çocuk yetiştirme sürecinde daha fazla destekledikleri ve onları bu sürece daha aktif katılım sağlamaya teşvik ettikleri görülmüştür. Her iki gruptaki çiftlerin çocukları öz düzenleme becerileri bakımından gözlemlendiğinde deney grubundaki ebeveynlerin çocuklarının öz düzenleme becerilerinin daha gelişmiş olduğu ve daha az içselleştirme ve dışsallaştırma sorunları yaşadıkları saptanmıştır (Feinberg vd., 2009).

Pilkington, Rominov, Brown ve Dennis'in (2018) 18 yaş altı baba adaylarıyla gerçekleştirdikleri bir diğer müdahale programında öncelikle erken yaşta ebeveynlikle ilgili meta-analiz çalışmaları incelenmiş ardından 2016 yılına kadar yayımlanmış olan birlikte ebeveynlik müdahale programlarının etkisini değerlendiren çalışmalara göre birlikte ebeveynlik ölçütleri belirlenmiştir. 18 yaş altı on altı baba adayıyla gerçekleştirilen müdahale programında birlikte ebeveynlik sürecinde ebeveyn ve çift ilişkisiyle ilgili dokuz, çocuğun yetiştirilmesiyle ilgili beş birlikte ebeveynlik davranışı hedeflenmiştir. Müdahale programının sonucunda ölçütler göz önünde bulundurularak yapılan değerlendirmede müdahale programında yer alan sekiz birlikte ebeveynlik alt boyutundan en az birinin baba adaylarının birlikte ebeveynlik davranışına düşük ve orta düzeylerde katkısı olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, teknolojiye dayalı müdahalelerin de içinde bulunacağı gelecekteki birlikte ebeveynlik

müdahale programlarının ebeveyn adaylarının birlikte ebeveynlik becerilerine en az orta düzeyde katkısı olabileceği düşünülmektedir (Pilkington vd., 2018).

Birlikte ebeveynlikle ilgili müdahale programlarına bir diğer örnek Florsheim ve diğerlerinin (2012) geliştirdiği ergenlik çağındaki ebeveyn adaylarına yönelik Genç Ebeveynlik Programı (Young Parenthood Programı) adlı müdahale programıdır. Program kapsamında katılımcılar Amerika'nın batı eyaletlerindeki orta ölçekli bir şehirde kadın doğum klinikleri ve hamile ergenlerin devam ettiği okullar aracılığıyla seçilmiştir. Programa ilk kez doğum yapacak 105 hamile ergen ve çocuklarının biyolojik babaları dahil edilmiştir. Programa dahil edilecek hamile ergenler için ilk değerlendirme itibarıyla en az 14 en çok 18 yaşında olması, hamileliğin 26. haftasını doldurmamış olması ve birlikte ebeveynlik yapmaya gönüllü olan partnerlerinin olması kriterleri göz önünde bulundurulmuştur. Programa dahil edilecek biyolojik babaların ise ilk değerlendirme itibarıyla yaşlarının en az 14, en çok 24 olması ve programa katılmaya gönüllü olması kriterleri uygulanmıştır. İlk görüşmeden sonra çiftler rastgele biçimde deney ve kontrol grubu olarak ayrılmış, 52 çift deney grubunda, 53 çift kontrol grubunda yer almıştır. Program kapsamında çiftlerle doğumdan önceki ikinci üç aylık dönemde, doğumdan sonraki üçüncü ayda ve doğumdan sonraki on sekizinci ayda olmak üzere müdahale ve izleme görüşmeleri yapılmıştır (Florsheim vd., 2012).

Genç Ebeveynlik Programı son yıllarda artış gösteren ergenlik dönemi ebeveynliklerinde riskleri önlemek ve ergenlerin birlikte ebeveynlik becerilerini geliştirmek üzere tasarlanmış 10 haftalık bir önleyici müdahale programıdır. Program, tamamlanma oranını arttırmak amacıyla çiftlerin tercihine bağlı olarak doğum öncesi kliniklerinde, topluluk ortamlarında, çiftlerin evlerinde ve psikoeğitim grubu olmaktan ziyade çiftlerle ayrı ayrı görüşmeler şeklinde gerçekleştirilmiştir. Genç Ebeveynlik Programı beş modülden oluşmaktadır. Birinci modül çiftlerle terapötik ittifak kurmak ve birlikte ebeveynlik becerileriyle çocuk gelişimi arasındaki bağlantı hakkında çiftleri eğitmek üzere tasarlanmıştır. İkinci modülde amaç çift ilişkisindeki hedefleri belirlemek ve kişilerarası iletişim becerilerini geliştirmektir. Üçüncü modül, çiftlerin olumlu birlikte ebeveynlik becerilerini ve ebeveynlikte öz düzenleme becerilerini geliştirmek amacıyla tasarlanmış etkinlikleri içermektedir. Dördüncü modülde ebeveyn adaylarının kök ailelerinden gelen ve çift ilişkisinde sahip oldukları olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarını değiştirmek amaçlanmaktadır. Beşinci modülde ise ebeveynlikle birlikte değişen roller ve sorumluluklara dair becerilerin kazanılması hedeflenmiştir. Her modül için planlanan oturumlar ortalama 75 dakika sürmüştür. Program sonunda gerçekleştirilen izleme görüşmelerinde elde edilen

sonuçlara göre deney grubundaki çiftlerin bebeğin doğumundan sonra birlikte ebeveynlik yapmak konusunda kontrol grubundaki katılımcılara oranla daha aktif oldukları, kişilerarası beceriler ve ebeveynlik rol ve sorumluluklarına dair daha olumlu bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Deney grubundaki babaların daha yüksek düzeyde baba katılımı sergiledikleri ve annelerin partnerlerini destekledikleri gözlemlenmiştir. Özellikle son yıllarda artış gösteren ergen hamileliği kavramı dolayısıyla ergenlik döneminde ebeveyn olmanın riskleri göz önünde bulundurularak bu tarz programların yaygınlaştırılmasının ebeveyn yeterlikleri ve çocuk gelişimi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir (Florsheim vd., 2012).

Birlikte ebeveynlik müdahale programlarına bir diğer örnek olarak ulusal alanyazında ilk olma niteliğini taşıyan Birlikte Ebeveynliğe Geçiş Programı (BEGEP) verilebilir. BEGEP; ebeveynliğe geçiş, çocuk yetiştirmede takım olabilme, birlikte ebeveynlik becerilerini evlilik ilişkisi üzerinden inşa etme-etkili iletişim, birlikte ebeveynlik becerilerini evlilik ilişkisi üzerinden inşa etme-çatışma çözme ve birlikte ebeveynliğe olumlu geçiş olmak üzere toplam beş modülden oluşan bir müdahale programıdır. Programa katılımcı seçilirken çiftlerin evli ve bir arada yaşayan ve ilk bebeklerini bekleyen çiftler olmalarına ve anne adaylarının gebeliklerinin 12 ile 30. haftaları arasında olmalarına dikkat edilmiştir. Programa katılımcı olarak dahil edilen 40 çiftten 20'si seçkisiz atama yoluyla deney grubuna dahil edilmiş, kalan 20 çift ise kontrol grubuna seçilmiştir (Seyhan, 2023). Programın uygulanmasının hemen öncesinde katılımcıların birlikte ebeveynlik düzeylerine ilişkin ön test uygulanmıştır. Toplamda beş hafta süren programın ardından deney ve kontrol grubundaki katılımcıların doğumlarının gerçekleşmesinden sonraki ilk altıncı ayda tüm katılımcıların birlikte ebeveynlik düzeylerini ölçmeye yönelik son test uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının birlikte ebeveynlik düzeylerine yönelik ön test-son test puan ortalamalarına bakıldığında deney grubundaki ebeveynlerin birlikte ebeveynlik düzeylerinin kontrol grubundaki ebeveynlere oranla anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca deney grubundaki ebeveynlerin birlikte ebeveynlik düzeylerine ilişkin ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunurken kontrol grubundaki ebeveynlerin ön test-son test puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmüştür. Elde edilen bulgular BEGEP'in çiftlerin birlikte ebeveynlik davranışları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. BEGEP'in çiftlerin birlikte ebeveynlik düzeylerine etkisinin yanı sıra alanyazınla tutarlı olarak çiftlerin birlikte ebeveynlik ilişkilerine de anlamlı düzeyde etkisi olduğu bulunmuştur (Seyhan, 2023).

Özetle, birlikte ebeveynlik kavramıyla ilgili nitel, nicel araştırmalar ve meta-analiz çalışmaları incelendiğinde birçok çalışmada birlikte ebeveynliğin aile dinamikleri üzerinde önemli düzeyde etkisi olduğu görülmektedir. Dolayısıyla birlikte ebeveynlik kavramının çalışılmaya başlandığı ilk yıllardan bu yana konuyla ilgili müdahale programlarının onemi artmaktadır. Alanyazında yer alan birçok nicel çalışmada da birlikte ebeveynlik müdahale programlarının ergen, evli, boşanmış, eşcinsel vb. Çiftlerin birlikte ebeveynlik becerilerine olumlu anlamda katkısı olduğu görülmektedir. Ayrıca bahsedilen müdahale programlarının birlikte ebeveynlik becerilerine olumlu etkisinin yanı sıra çocuğun psikolojik, sosyal ve bedensel gelişimine de katkısı olduğu gözlenmektedir. Yukarıda da grldĞu gibi birlikte ebeveynlik müdahale programlarının birçoğunda birlikte ebeveynlik sürecinin öğrenilmesi ve çocuğun yetiştirilmesi sürecinin ortaklaşa devam ettirilmesi olumlu birlikte ebeveynlik davranışlarıyla pozitif, olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarıyla negatif bir ilişki içindedir. Bu durum çocuğun dünyaya gelmesinden önce başladığı düşünülen birlikte ebeveynlik sürecinin ebeveynler ve ocuk açısından onemini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla son yıllarda kapsamı genişletilen ve çocuğun tüm bakımverenlerinin birlikte ebeveynlik sürecini ilerletebileceğini ifade eden bakış açısının kabul görmeye başlamasıyla, birlikte ebeveynlik müdahale programlarının niceliksel ve niteliksel olarak arttırılmasının toplumdaki tüm aile yapılarının ve ebeveynlik stillerinin -dolayısıyla çocukların gelişiminin- yararına olabileceğini düşündürmektedir.

2. BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye’de evli ve bir arada olan, çocuğu/çocukları 0-18 yaşları arasında olan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik süreçlerine ilişkin algılarını incelemek amacıyla bu çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinin öncelikli amacı olgu, durum ya da olayların işleyişinin bireyler tarafından nasıl anlaşıldığını araştırmaktır. Bireylerin dünyayı anlamlandırma biçimleri, olaylara ilişkin algıları ve olaylardan çıkardıkları sonuçlar genellikle kendi deneyim ve hislerine dayanmaktadır. Bu nedenle olaylara yükledikleri anlamlar çoğunlukla birbirlerinden farklıdır (McLeod, 2001). Nitel araştırmalar, olay, olgu ya da durumları bireylerin bakış açısıyla ele alması nedeniyle meydana gelen durumla ilgili birçok farklı bakış açısının farklı yöntemlerle elde edilmesine ve incelenmesine olanak sağlar (Keegan, 2009). Dolayısıyla, Türkiye’de evli ve bir arada yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik süreçlerine ilişkin algı ve deneyimlerinin keşfedilmesini hedefleyen bu çalışmada nitel araştırma yönteminin kullanımı tercih edilmiştir. Mevcut çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik yaklaşım, ele alınan fenomenle ilgili bireylerin bakış açılarını, algılarını ve deneyimlerini onların gözünden yansıtmaktadır (Creswell ve Poth, 2016). Fenomenolojik araştırmalar, bireylerin algı ve deneyimlerini detaylı ve olduğu gibi aktarabilmelerini sağlaması nedeniyle bireylerin sübjektif bakış açılarının anlaşılmasını sağlamaktadır (Moustakas, 1994). Dolayısıyla, bu çalışmada da fenomenolojik yaklaşımdan yararlanılarak katılımcıların birlikte ebeveynlik fenomenine ilişkin görüşleri incelenmiştir.

2.2. Katılımcılar

Bu araştırmada, katılımcıların belirlenmesinde, amaçlı örnekleme tekniklerinden ölçüt örnekleme tekniği, maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği ile kartopu örnekleme tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, araştırma/çalışma için önceden belirlenmiş tüm ölçütlere uygun olan durumların çalışılmasıdır (Baltacı, 2019). Mevcut araştırmada da, katılımcıların seçiminde anne-babaların evli ve bir arada yaşamaları, hedef çocuğun öz anne babaları olmaları, ilk evlilikleri içerisinde olmaları, hedef çocuğun yaşının 0-18 arasında olması ve

aile üyelerinin bedensel veya zihinsel anlamda ciddi bir hastalığa sahip olmamaları ölçütler olarak belirlenmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme tekniğinde ise örneklem, araştırılmak istenen olgu ya da duruma uygun olan tüm özellikleri içerecek şekilde belirlenmektedir (Merriam, 2018). Bu çalışmada da, çeşitlilik olarak ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi (SED) dikkate alınmıştır. Kentlerde yapılan görüşmelerde, alt, orta ve üst SED'den ailelerin araştırmaya katılımları sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada kullanılan bir diğer örnekleme tekniği olankartopu örnekleme tekniğinde ise öncelikle araştırmaya uygun olan bir katılımcı seçilir. Ardından seçilen ilk katılımcıdan araştırmacıyı başka katılımcılara yönlendirmesi istenir. Bu teknik, araştırmaya katılmaya uygun olabilecek katılımcılara ulaşılmasını kolaylaştırmaktadır (Goodman, 1961). Bu araştırmada, kırsalda yaşayan çiftlere ulaşmak amacıyla kartopuörnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Kırsal kesimlerde okul yöneticileri ve/veya psikolojik danışmanların desteğiyle ilk aileye ulaşılmış ve ilk aileden itibaren ailelerin yönlendirmesiyle kartopu örnekleme tekniği kullanılarak hedef sayıda örnekleme ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında ölçüt örnekleme, maksimum çeşitlilik örnekleme ve kartopu örnekleme tekniklerinden yararlanılarak İzmir, Ankara ve Van illerinin hem kent merkezlerinde hem de kırsal kesimlerinde yaşayan toplam 60 çifte (60 kadın, 60 erkek) ulaşılmıştır. Araştırmaya, her bir ilde kentten 10, kırsaldan 10 olmak üzere toplam 20 çift katılmıştır. Kentlerde yapılan görüşmelere çiftler, 3'ü alt SED'den, 4'ü orta SED'den ve 3'ü üst SED'den olmak üzere farklı SED'lerden katılmışlardır. Görüşmelerin tümü yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Ailelerin birden fazla çocuğunun olduğu durumlarda sadece bir çocuk belirlenmiş ve ailelerden hedef çocuğu dikkate alarak soruları yanıtlamaları istenmiştir. Ayrıca, görüşmelerde temsil gücünü arttırmak amacıyla hedef çocuğun yaşı (0-18), cinsiyeti (kız-erkek) ve doğum sırası (1., 2., 3., vb.) dengeli tutulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın katılımcılarına yönelik tanımlayıcı bilgiler Tablo 2.1'de verilmiştir.

Tablo 2.1. Katılımcılara İlişkin Sosyo-Demografik Veriler (Kent, N = 60; Kırsal, N = 60)

Değişkenler	Kent	Kırsal	Kent Kadın/Erkek	Kırsal Kadın/Erkek
Ebeveyn Yaş (yıl)	Ort = 38.53 ss = 6.67	Ort = 35.71 ss = 5.37	Kadın Ort = 36.73 ss = 6.11 Erkek Ort = 40.33 ss = 6.81	Kadın Ort = 33.26 ss = 5.01 Erkek Ort = 38.16 ss = 4.60
Evlilik Süresi (yıl)	Ort = 12.91 ss = 5.84	Ort = 14.93 ss = 5.04		
Ebeveynlerin Eğitim Durumu				
İlkokulu bitirmemiş	%1.7	%18.3	%3.3 / ---	%33.3 / %3.3
İlkokul mezunu	%11.7	%30	%13.3 / %10	%23.3 / %36.7
Ortaokul mezunu	%6.7	%36.7	%6.7 / %6.7	%36.7 / %36.7
Lise mezunu	%10	%13.3	%6.7 / %13.3	%6.7 / %20
Yüksekokul mezunu	-	%1.7	---	- / %3.3
Lisans mezunu	%38.3	-	%36.7 / %40.0	
Lisansüstü mezunu	%31.6	-	%33.3 / %30.0	
Ortalama Aylık AileGeliri				
2000TL ve altı	%13.3	%41.7		
2000-4000TL	%11.7	%46.6		
4000-6000TL	%5	%11.7		
6000-8000TL	%10	-		
8000-10000TL	%21.7	-		
10000 ve üzeriTL	%38.3	-		
Meslek				
Üst düzey işler (Akademisyen, Doktorvb.)	%30.0	-	%30 / %30	
Profesyonel (Öğretmen vb.)	%33.3	-	%33.3 / %33.3	
Yarı profesyonel işler (Memur, muhasebeci vb.)	%10	-	%6.7 / %13.3	
Yardımcı personel (Sekreter, satış temsilcisi vb.)	%3.3	-	%6.7 / -	
Çiftçi	%10	%20	- / %20.1	- / %40
İşçi (İnşaat, temizlik vb.)	%1.7	%30	- / %3.3	- / %60
Ev hanımı	%11.7	%50	23.3 / -	%100 / -
Evde yaşayan başkaları var mı?				
Evet (örneğin, babaanne, dede)	%10	%36.7		
Hayır	%90	%63.3		
Ailedeki Çocuk Sayısı				
1 Çocuk	%43.3	-		
2 Çocuk	%43.3	%36.7		
3 Çocuk	%6.8	%33.3		
4 Çocuk	%3.3	%13.3		
5 Çocuk	%3.3	%6.7		
6 Çocuk	-	%6.7		
7 Çocuk	-	%3.3		

Tablo 2.1. Katılımcılara İlişkin Sosyo-Demografik Veriler (Kent, N = 60; Kırsal, N = 60)(devamı)

Hedef Çocuğun Doğum Sırası				
1. Çocuk	%68.3	%36.7		
2. Çocuk	%25.1	%36.7		
3. Çocuk	-	%16.6		
4. Çocuk	%3.3	%6.7		
5. Çocuk	%3.3	-		
6. Çocuk	-	%3.3		
Hedef Çocuğun Eğitimi				
Evde bakım	%30.1	%33.5		
Kreş	%10	-		
Anasınıfı	%6.7	%3.3		
1. Sınıf	%3.3	%3.3		
2. Sınıf	%10	%3.3		
3. Sınıf	%6.7	-		
4. Sınıf	%6.7	%3.3		
5. Sınıf	%6.7	%6.7		
6. Sınıf	%3.3	%3.3		
7. Sınıf	%3.3	%10		
8. Sınıf	%3.3	%6.7		
9. Sınıf	%3.3	%6.7		
10. Sınıf	%3.3	%3.3		
11. Sınıf	-	%13.3		
12. Sınıf	%3.3	%3.3		
Hedef Çocuğun Cinsiyeti				
Kız	%58.3	%56.7		
Erkek	%41.7	%43.3		
Hedef Çocuğun Yaşı(ay)	Ranj = 3-216 Ort = 86.68 ss = 59.18	Ranj = 2-204 Ort = 114.70 ss = 68.71		

Tablo 2.1’de görüldüğü gibi araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin yaş ortalaması 38.53 (ss = 6.67), kırsaldan katılan ebeveynlerin ise yaş ortalaması 35.71’dir (ss = 5.37). Yaş ortalamaları cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde ise kentten katılan kadın ebeveynlerin yaş ortalamasının 36.73 (ss = 6.11), erkek ebeveynlerin yaş ortalamasının 40.33 (ss = 6.81) olduğu görülmektedir. Araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynlerin ise yaş ortalaması kadınlarda 33.26 (ss = 5.01), erkeklerde ise 38.16 (ss = 4.60) olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan çiftlerin evlilik süresi kentte ortalama 13 yıl (ss = 5.84), kırsalda ise 15 yıldır (ss = 5.04).

Katılımcıların eğitim düzeyi incelendiğinde, ilkokulu bitirmemiş olan ebeveynlerin oranının kentte %1.7, kırsalda ise %18.3 olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan ebeveynlerden ilkokul mezunu olanların oranı kentte %11.7, kırsalda ise %30’dur. Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ortaokul mezunu ebeveynlerin oranı kentte %6.7 iken kırsalda %36.7’dir. Ortaokul mezunu kadın ve erkek ebeveynlerin oranı kentte %6.7, kırsalda

ise %36.7'dir. Tablo 1'de yer alan lise mezunu ebeveynlerin oranı kentte %10, kırsalda

%13.3'tür. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yüksekokul mezunu olma durumları incelendiğinde ise kentteki ebeveynlerin hiçbirinin yüksekokul mezunu olmadığı, kırsalda ise ebeveynlerin %1.7'sinin yüksekokul mezunu olduğu görülmektedir. Tablo 1'de yer alan, araştırmaya katılan ebeveynlerin lisans ve lisansüstü mezunu olma durumları incelendiğinde araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin %38.3'ünün lisans mezunu olduğu görülmektedir. Ancak araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynler arasında lisans mezunu ebeveyn bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin lisansüstü mezunu olma oranları ise kentte %31.6'dır. Kırsalda ise lisansüstü mezunu ebeveyn bulunmamaktadır.

Katılımcıların ortalama aylık gelir düzeyleri incelendiğinde, kentte %13.3'ünün, kırsalda ise %41.7'sinin gelir düzeyinin 2000TL ve altında olduğu; kentte %11.7'sinin, kırsalda ise %46.6'sının gelir düzeyinin 2000TL-4000TL arasında olduğu; kentte %5'inin ve kırsalda %11.7'sinin gelir düzeyinin 4000TL-6000TL arasında olduğu; kentte %10'unun 6000TL-8000TL, %21.7'sinin 8000TL-10000TL ve %38.3'ünün ise 10000TL ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Kırsalda 6000TL ve üzerinde gelir düzeyi belirten katılımcının ise bulunmadığı dikkat çekmektedir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin meslek dağılımlarına bakıldığında ise üst düzey ve profesyonel işlerde (akademisyen, doktor, öğretmen vb.) çalışan ebeveynlerin oranının kentte %63.3 olduğu; kırsalda ise araştırmaya katılan ebeveynler arasında üst düzey ya da profesyonel işlerde çalışan ebeveynin bulunmadığı görülmektedir. Yarı profesyonel işlerde (memur, muhasebeci vb.) çalışan ebeveynlerin dağılımları incelendiğinde araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin %10'unun yarı profesyonel işlerde çalıştıkları ancak kırsaldan katılan ebeveynlerin hiçbirinin yarı profesyonel işlerde çalışmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan ve yardımcı personel (sekreter, satış danışmanı vb.) olarak görev yapan ebeveynlerin oranı kentte %3.3'tür. Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ebeveynler arasında çiftçi ve işçi (inşaat, temizlik vb.) olarak çalışan ebeveynlerin oranı kentte %11.7 iken kırsalda %50'dir. Son olarak, araştırmaya katılan kadın ebeveynlerin ev hanımı olma oranları kentte %11.7, kırsalda ise %50'dir.

Araştırmaya kırsaldan ve kentten katılan ebeveynlere sorulan sorulardan bir diğeri, Tablo 1'de de görüldüğü gibi, ailedeki çocuk sayısıdır. Araştırmaya kentten katılan ailelerin %43.3'ünün tek çocuğu bulunurken, kırsaldaki aileler arasında tek çocuğu olan aile

bulunmamaktadır. Araştırmaya kentten katılan aileler arasında iki çocuğu bulunan ailelerin oranı %43.3 iken; kırsalda bu oran %36.7’dir. Üç çocuklu ailelerin yüzdelik dağılımları kentte %6.8, kırsalda ise %33.3’tür. Araştırmaya katılan ailelerin kentte %3.3’ünün, kırsalda ise %13.3’ünün dört çocuğu bulunmaktadır. Tablo 2.1’de de görüldüğü gibi ailelerin beş çocukları bulunma oranı kentte %3.3 iken; kırsalda %6.7’dir. Araştırmaya kentten katılan aileler arasında altı ya da yedi çocuğu bulunan aile bulunmamaktadır ancak kırsaldaki ailelerin %6.7’sinin altı çocuğu, %3.3’ünün ise yedi çocuğunun olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin “Evde sizinle birlikte yaşayan başka birileri var mı?” sorusuna “evet” cevabı verme oranları kentte %10, kırsalda %36.7; “hayır” cevabı verme oranları ise kentte %90, kırsalda %63.3 şeklindedir. Araştırmada, birden fazla çocuğu bulunan ailelerden çocukları arasından birini göz önünde bulundurarak soruları cevaplamaları istenmiştir. Dolayısıyla araştırmada hedef çocuğa yönelik tanımlayıcı bilgiler de toplanmıştır. Tablo 1’de görüldüğü gibi hedef çocuğun evde bakım yaşında olduğu ailelerin oranı kentte %30.1, kırsalda %33.5’tir. Hedef çocuğun kreş ve anasınıfına devam etme oranı kentte %16.7 iken; kırsalda hedef çocukların %3.3’ü anasınıfına devam etmektedir. Araştırmaya katılan ailelerin belirlediği çocukların ilkokula devam etme oranları kentte %26.7, kırsalda ise %9.9’dur. Çocukları ortaokula devam eden ailelerin oranı kentte %16.6 iken; kırsalda %26.7’dir. Son olarak hedef çocuğun lise düzeyinde eğitim gördüğü ailelerin oranı kentte %9.9, kırsalda ise %26.6’dır. Hedef çocukların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında, kentteki çocukların %58.3’ünün kız, %41.7’sinin erkek olduğu; kırsaldaki çocukların %56.7’sinin kız, %43.3’ünün erkek olduğu görülmektedir. Hedef çocukların yaş ortalaması ay üzerinden hesaplandığında ise kentteki hedef çocukların ortalama 86.68 aylık ($Ranj = 3-216$ ay, $ss=59.18$), kırsaldaki hedef çocukların ise ortalama 114.70 aylık ($Ranj = 2-204$ ay, $ss=68.71$) olduğu belirlenmiştir.

2.3. Ölçme Araçları

2.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmada, katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bilgileri toplamak amacıyla Demografik Bilgi Formu geliştirilmiştir. Demografik bilgi formunda yer alan sorular şunlardır: Görüşmenin yapıldığı il ve yerleşim yeri (İzmir, Kent-Kırsal; Van, Kent-Kırsal; Ankara, Kent-Kırsal), görüşme yapılan ebeveyn (anne-baba), görüşme yapılan ebeveynin yaşı, eğitim durumu, görüşme yapılan ailenin aylık ortalama geliri, çiftin evlilik süresi, ebeveynlerin mesleği, ailedeki çocuk/çocukların sayısı, görüşmede göz önünde

bulundurulan çocuğun; cinsiyeti (kız-erkek), yaşı, eğitim durumu, doğum sırası ve evde aile üyeleri dışında başka birinin yaşayıp-yaşamadığı.

2.3.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmada, katılımcıların birlikte ebeveynlik deneyimlerine ilişkin algılarını incelemek amacıyla Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, katılımcıların kendilerini istedikleri şekilde ifade edebilecekleri açık uçlu sorular ve ifadeleri içermektedir. Böylece katılımcılara cevaplarıyla ilgili özgürlük sunulmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018). Dolayısıyla mevcut araştırmada da hem katılımcılardan birlikte ebeveynlik deneyimleri hakkında kapsamlı ve detaylı bilgiler edinebilmek hem de katılımcıların özgürce algı ve deneyimlerini paylaşabilmeleri için yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir. Görüşme formunun hazırlanmasında Yıldırım ve Şimşek (2011) tarafından belirtilen önceden belirlenmiş konu ya da durumlara bağlı kalarak soru sorma ve gereken durumlarda önceden hazırlanmış sorulara ek olarak yeni sorular sorma ilkeleri dikkate alınmıştır. Bunun yanında görüşme formlarında yer alan soruların araştırmaya konu olan durumun tüm boyutlarını kapsaması da dikkat edilmesi gereken unsurlardan birisidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Birlikte ebeveynlik alanyazınında yer alan kuramsal açıklamalar (Feinberg, 2002, 2003; McHale, 1997, 2000, 2004; Van Egeren, 2004) ve ampirik çalışmalar (Doyle, 2014; Özdemir ve Sağkal, 2020; Salman Engin, 2014) dikkate alınarak toplam dokuz soruyu içeren bir görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanması aşamasında geçerlik ve güvenirliği arttırmak adına nitel araştırma yöntemlerinde ve ebeveynlik araştırmalarında uzman olan toplam dört öğretim üyesine uzman görüşleri için başvurulmuştur. Uzman geribildirimleri dikkate alınarak görüşme formu yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, asıl uygulamalar öncesinde kentte ve kırsal kesimlerde yaşayan birer çiftle pilot uygulamalar yürütülmüş ve görüşme formuna son şekli verilmiştir.

2.4. Veri Analizi

Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşımdan yararlanılarak görüşmelerin gerçekleştirildiği bu araştırmada nitel verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, ele alınan fenomenlerle ilgili çıkarım yapabilmek adına tekrarlanabilir ve geçerli yöntemlerin kullanıldığı araştırma tekniğidir (Krippendorff, 1980; Mayring, 2004). İçerik analizi, hedeflenen içeriğin yorumunu ve içeriğe dair kavramların

ortaya çıkarılmasını kolaylaştırmasının yanı sıra içeriğin eleştirel ve değerlendirci bir tutumla ele alınmasının da önüne geçmektedir (Wolff, 2004). Dolayısıyla bu araştırmada da katılımcıların görüşlerini herhangi bir süzgeçten geçirmeden yansıtabilme avantajı sağlamasından dolayı içerik analizi tekniğinin kullanılması kararlaştırılmıştır. Araştırmada tüm görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve analizler öncesinde tüm kayıtlar araştırmacı tarafından deşifre edilmiştir. Deşifre işlemlerinin ardından deşifrelerin doğruluğunun kontrolü gerçekleştirilmiştir. Deşifrelerin doğru bir şekilde gerçekleştirildiğinden emin olunduktan sonra veri analizi işlemlerine geçilmiştir. İçerik analizi yapılırken Yıldırım ve Şimşek'in (2011) belirttiği adımlara uygun olarak süreç yürütülmüştür. Bu doğrultuda içerik analizinin birinci adımında, verilerin kodlanması gerçekleştirilmiştir. Kodlanan verilerin bu haliyle sınıflandırılması mümkün olmamaktadır. Bu nedenle içerik analizinin ikinci adımında, kodları kategorilere ayırabilecek şekilde temalar bulunmaya çalışılmıştır. Üçüncü adımda ise veriler, kodlar ve temalar doğrultusunda revize

edilmiş ve tanımlanmıştır. Bir sonraki adım elde edilen bulguların yorumlanmasıdır. Bu adımda, toplanan verilerin anlamını ve aralarındaki ilişkileri açıklamak, neden-sonuç ilişkilerini anlamak ve sonuçların önemine dair çıkarımda bulunmak öncelikli işlemlerdir. Bu işlemlerin ardından elde edilen sonuçlar raporlaştırılarak süreç tamamlanmıştır.

Araştırmada nitel veri analizlerine ilişkin güvenilirliği ortaya çıkarmak amacıyla tek kodlayıcı (intra-rater reliability) güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Tek kodlayıcı güvenilirliği kapsamında, veriler iki hafta arayla aynı araştırmacı tarafından kodlanmış ve iki kodlama süreci arasındaki uyum yüzdesi hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Tek kodlayıcı uyum yüzdeleri kentte %93.81 ile %97.38 arasında (toplamda %95.13); kırsalda ise %90 ile %95.30 arasında (toplamda %91.72) değişmiştir. Araştırmada elde edilen bu uyum yüzdelерinin, genel olarak yüksek kodlayıcı güvenilirliğini yansıttığı söylenebilir (Miles ve Huberman, 1994). Kodlayıcı güvenilirliğinin hesaplanmasının ardından kentte ve kırsalda gerçekleştirilen görüşmeler için kadın ve erkek kategorilerinde ayrı ayrı frekans ve yüzdelер hesaplanmış; bulgular tablolastırılmıştır. Tablolarda, kategoriler, frekans ve yüzdelерin yanı sıra örnek katılımcı söylemlerine de yer verilmiştir. Katılımcı söylemleri üzerinde herhangi bir işlem yapılmamış; söylemler orijinal haliyle araştırmada rapor edilmiştir. Söylemlerin rapor edildiği kısımlarda katılımcıların anonimliğini sağlayacak şekilde demografik bilgileri raporlayıcı bir kodlama sistemi (örneğin, A16/V/KENTO/E/36/11) sunulmuştur. Kodun ilk kısmında A16, görüşmenin yapıldığı ildeki ailenin numarasını; kodun ikinci kısmındaki harf görüşmelerin yapıldığı İzmir, Ankara ve

Van illerinin baş harflerini, kodun üçüncü kısmı görüşmelerin gerçekleştirildiği yerin sosyoekonomik düzeyini (KENTA = Kent Alt SED; KENTO= Kent Orta SED; KENTÜ = Kent Üst SED; KIRSAL); bir sonraki kısım, görüşme yapılan ebeveynin cinsiyetini (K = Kadın; E = Erkek); kodun beşinci kısmı, “yaşı” ve kodun son kısmı ise “evli geçirilen süreyi (yılı)” temsil etmektedir.

Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardan farklı olarak geçerliği sağlamak amacıyla inandırıcılık ve aktarılabilirlik kriterleri dikkate alınmaktadır (Guba ve Lincoln, 1994). İnandırıcılık, katılımcılardan elde edilen bilgi ve görüşlerin rapora doğru bir şekilde yansıtılmasını, gerçeğe uygun şekilde yorumlanmasını ve çalışmaya dair güven oluşturmak amacıyla araştırmacının ortaya koyduğu çabayı içermektedir (Whittemore, Chase ve Mandle, 2001). Nicel çalışmalarda vurgu genellikle çalışmadan elde edilen sonuçların daha geniş bir çevreye genellenmesi iken; nitel çalışmalarda vurgu genelleme yapmak ya da sonuçları başka durumlara uygulamaktan çok olayları bireylerin gözünden derinlemesine incelemek ve anlamaktır. Bu nedenle nitel çalışmalarda genelleme yapmak yerine elde edilen bulguları

farklı bağlamlara uyarlayarak aktarılabilirlik sağlanmaya çalışılmaktadır (Shenton, 2004). Nitel bir inceleme özelliği taşıyan bu araştırmada da inandırıcılık ve aktarılabilirliği sağlamak amacıyla katılımcıların onayları alınarak ses kayıt cihazı kullanılmış ve ifadeleri hiçbir işlem yapılmadan olduğu gibi rapora yansıtılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, birlikte ebeveynlik olgusuna ilişkin deneyimler ve algılar araştırmanın yürütüldüğü bağlam içerisinde ele alınmaya ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

2.5. Araştırmacının Rolü

Fenomenolojik araştırmalarda, inandırıcılık ve aktarılabilirlikle ilgili olan bir diğer durum, araştırma sürecinde araştırmacının rolüdür. Nitel çalışmalarda inandırıcılık ve aktarılabilirliği sağlamak hususunda araştırmacının becerisi, yeterliği ve titizliği önemli bir rol oynamaktadır. Nitel çalışmalarda güvenilirliği sağlamak amacıyla araştırmacı, araştırma sırasındaki görüşmelerde tarafsız bir tutum benimseyerek esnek bir bakış açısı sergilemelidir. Bu araştırmada da tarafsızlığı korumak adına aktif dinleme, koşulsuz kabul ve açıklama teknikleri kullanılmıştır. Aynı zamanda araştırmacının ön yargılarını kırmak ve gerçekliği arttırmak için katılımcılarla iyi ilişkiler kurulmuştur. Güvenirliği arttırmak adına nitel çalışmalarda; kayıt alma, farklı uzmanların görüş ve yorumlarına başvurma, araştırmacının kendi kültürel, politik, ideolojik bakış açısının farkında olması vb. yöntemler kullanılmaktadır

(Sheris, 2011; Sim, 2015). Bu araştırmada da güvenirliği sağlamak amacıyla süreç ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve nitel veri analizi sürecinde nitel araştırmalar ve birlikte ebeveynlik konusunda uzman görüşlerine başvurulmuştur. Nitel çalışmalarda veriler doğası gereği öznel olduğundan genellikle belirli bir perspektifin ya da sonucun ortaya çıkması beklenmemektedir. Araştırmacılar, araştırma sürecinde gelişmelere ve yeniliklere açık olmalıdır. Araştırmadaki verilerin gerçekliğini kanıtlamak için yapılacak işlemlerden bir diğeri ise katılımcıların ifadelerinin alıntılar şeklinde araştırmaya yansıtılmasıdır (Kaplan ve Maxwell, 2005). Bu araştırmada da katılımcıların ifadeleri tanımlayıcı kodlamalar yardımıyla hiçbir işlemden geçirilmeden alıntılanmıştır.

2.6. İşlem Yolu

Bu araştırma için öncelikle Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşer Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (26.12.2017 tarih ve 31906847/050.04.04-08/09) no'lu izin alınmıştır. Araştırmanın saha çalışmasından önce, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden etik kurul izni alınmıştır. Etik kurul izninin alınmasının ardından ise ailelere okullar üzerinden ulaşabilmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nden yasal izinler alınmıştır. Etik kurul ile yasal uygulama izinlerinin alınmasının ardından İzmir, Ankara ve Van illerinde kent merkezlerinde ve kırsalda gerek özel gerekse devlet okulları üzerinden araştırmayla ilgili duyurular yapılmıştır. Kentlerde gündüz saatlerinde gerçekleştirilen görüşmelerde, görüşme yeri olarak okulların Rehberlik Servisleri kullanılmıştır. Okul yöneticileri ve okul psikolojik danışmanları araştırma için randevu sistemi oluşturmuşlardır. Ancak çiftlerin yoğun mesai saatlerine sahip olduğu durumlarda akşamları aileler için ev ziyaretleri yapılmış ve görüşmeler ailenin evinde gerçekleştirilmiştir. Kırsal kesimlerde ise okul yöneticileri ve/veya okul psikolojik danışmanlarının yardımıyla ilk olarak bir aileye ulaşılmış, sonrasında ailelerin yönlendirmesiyle kartopu örnekleme tekniği kullanılarak diğer aileler sırasıyla araştırmaya dahil edilmiştir. Kırsaldaki görüşmelerin tümü ailelerin evinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, kültürel özellikler ve hassasiyetler dikkate alınarak babalarla erkek araştırmacı; annelerle de kadın araştırmacı görüşmüştür. Anne ve babalarla farklı alanlarda görüşülmüştür. Eşlerin birbirinden bağımsız ve zgre soruları yanıtlayabilmeleri sağlanmıştır. Görüşmeleri gerçekleştiren kadın ve erkek görüşmecinin uygulamaları standardize bir biçimde yürütebilmeleri için uygulamalar öncesinde görüşme süreçleri ve protokolleri ile ilgili ayrıntılı eğitimler verilmiştir.

Görüşmeler öncesinde, katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Bilgilendirilmiş onam kapsamında, katılımcılara araştırma ve araştırmanın amacı tanıtılmış, prosedürler açıklanmış, faydalar/riskler belirtilmiş, gizlilik ve gönüllülük ilkeleri hakkında bilgiler verilmiş ve çalışmadan geri çekilme hakları açıklanmıştır. Görüşmelerde özellikle kırsal kesimlerde soruların anlaşılabilirliğini arttırmak amacıyla sonda sorulardan yararlanılmıştır. Görüşmelerde süre kısıtlaması uygulanmamıştır. Görüşmelerde nitel veri kaybının önüne geçmek amacıyla ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kayıt cihazının kullanımına ilişkin de bilgilendirilmiş onam kapsamında katılımcı izinleri alınmıştır.

3. BÖLÜM

3. BULGULAR

Bu çalışmada, Türkiye’de evli ve bir arada yaşayan, çocuğu/çocukları 0-18 yaş arasında olan eşlerin birlikte ebeveynlik fenomenine yönelik görüş ve deneyimleri incelenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanıldığı fenomenolojik araştırmada, araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecini ortaklaşa yürütüp yürütmedikleri, aralarındaki anlaşma/uyum ve anlaşmazlıklara dair görüşleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında eşlerin, ebeveynlikleriyle ilgili birbirlerine verdikleri geri bildirimler, çocuk yetiştirme sürecindeki iş bölümü ve birlikte ebeveynlik sürecindeki etkileşimlerinin çocuklarına ve evlilik ilişkilerine nasıl etki ettiğine ilişkin görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Son olarak katılımcı ebeveynlerden birlikte ebeveynlik sürecini göz önünde bulundurarak, eşlerine 1 ila 10 arasında puan vermeleri istenmiş ve eşleriyle ilgili değerlendirmeleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar içerik analizine tabi tutulmuş; analiz sonuçları her bir soru ve yaşam yeri (kent, kırsal) için ayrı tablolarda verilmiştir. Kentte yaşayan anne babaların birlikte ebeveynlik süreçlerine ilişkin görüşleri Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Kentte Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Yürütme Süreçlerine İlişkin Görüşler

Kategoriler	K-F	%	E-F	Söylemler	
1.Anne temelli ebeveynlik	7	3	12	22	Daha çok ben ilgileniyorum (A11/A/KENTA/K/32/14) / Anne sürekli ilgileniyorum... (A11/A/KENTA/E/33/14)
2.Baba destekli ebeveynlik	5	9	11	20	Yani gerektiği yerde ben de şey oluyorum yani maddi manevi olarak şey yapıyorum (A13/A/KENTA/E/50/21) / Ondan sonra ıııı ders durumlarına da yüzde hemen hemen yetmiş eşim ilgileniyor ıı yüzde otuzunu ben ıı ilgileniyorum (A14/V/KENTO/E/42/14)
3.Anne bababirlikte ebeveynlik iş bölümü	11	20	13	24	Görev paylaşımımız var. Herkes hepimiz ıııı hani işte birimiz çocuğun ödevini yapıyorsa yapıyorsa diğeri yemek... yemek yemeğini yapıyor. ıı annesi yemek yaparken bende ödevini yapıyorum yani hangimiz hangi işi düzenli ve rahat yapıyorsak ııı o şekilde yapıyoruz (A17/A/KENTO/E/48/19)/ Ortaklaşa (A12/İ/KENTA/K/43/20) / Şimdi şöyle ikimiz de çalıştığımız için ıı görev paylaşımı var (A17/V/KENTO/E/41/14)
4.Anne bababirlikte ebeveynlik anlaşması	21	39	15	27	Hani eşim ben doğru diyorsam anneniz doğru diyorsa doğrudur yanlış diyorsa yanlıştır diyo (A12/A/KENTA/K/34/11) / Şimdi biz eğitimci olduğumuz için eşim önce bana danışıyor yanınasıl yapalım edelim bu konuda hemfikiriz. (A15/A/KENTO/K/45/17) / Eşimle birlikte hareket ediyoruz her aşamada (A19/İ/KENTÜ/K/35/8)
5.Anne bababirlikte ebeveynlik anlaşmazlığı	9	17	3	5	Özellikle babaları biraz daha rahat buluyor beslenmesiyle alakalı, işte örneğin o dondurma yemesin der ben yesin ya nolacak derim... gibi. Ben çok oyuncak alırım o az oyuncak al der... öyle (A19/İ/KENTÜ/E/31/4) / ...mesela daha düzenli, disiplinli, ıı sorumluluk sahibi olsunlar diye daha çok çabalıyorum kendi adıma söyliyim o konuda belki biraz ben çocuklara yükleniyorum diyebilirim. Baba o anlamda biraz daha esnek (A18/V/KENTÜ/K/39/13)
6.Anne büyükanne birlikte ebeveynliği	1	2	1	2	Ee şu an daha çok anne annesi aslında buyetiştirme ile ilgili kısmıyla ilgileniyor (A16/V/KENTO/E/36/11)
Toplam	54	100	55	100	

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan birinci soruya katılımcıların verdikleri cevaplar altı kategoride sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler sırasıyla; “anne temelli ebeveynlik”, “baba destekli ebeveynlik”, “anne baba birlikte ebeveynlik iş bölümü”, “anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması”, “anne baba birlikte ebeveynlik anlaşmazlığı” ve “anne büyükanne birlikte ebeveynliği” şeklindedir. Araştırmaya katılan kadın ebeveynlerin, birlikte ebeveynlik sürecinde eşleriyle nasıl hareket ettiklerine yönelik ifadeleri ele alındığında annelerin söylemlerinin (%39) ile en yoğun olarak anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisi içinde yer aldığı, ardından (%20) ile anne baba birlikte ebeveynlik iş bölümü kategorisinin geldiği görülmektedir. Annelerin söylemleri arasında göze çarpan bir diğer detay bu söylemlerin en az (%2) ile anne büyükanne birlikte ebeveynlik ve (%3) ile anne temelli ebeveynlik kategorilerinde toplanmış olmasıdır. Araştırmaya katılan erkek ebeveynlerin, çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle birlikte nasıl

hareket ettikleri sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde ise babaların söylemlerinin (%27) ile en yoğun olarak anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Erkek ebeveynlerin söylemlerinin kategorilere dağılımları incelendiğinde genellikle ifadelerin kategorilere dengeli dağıldığı göze çarpmaktadır ancak erkek ebeveynlerin söylemleri anne baba birlikte ebeveynlik anlaşmazlığı kategorisinde (%5), anne büyükanne birlikte ebeveynliği kategorisinde (%2) oranla sınırlı sayıda yer almaktadır.

Araştırmaya katılan kadın ve erkek ebeveynlerin ifadeleri birlikte ele alındığında anne ve babaların söylemleri arasında bazı ortak yönler olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ve erkek ebeveynlerin ilk soruya verdikleri cevapların yoğun olarak anne baba birlikte ebeveynlik iş bölümü ve anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması kategorilerinde toplandığı görülmektedir. Belirtilen kategorilerde yer alan söylemler detaylı olarak incelendiğinde ise eşler anne baba birlikte ebeveynlik iş bölümü kategorisinde her iki eşin de çalışıyor olması, çocukla ilgili farklı görevleri üstleniyor olmaları gibi çeşitli sebeplerle iş bölümü yaptıklarını ifade etmişlerdir. Kadın ve erkek ebeveynlerin anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisindeki söylemlerinde, benzerliklerin genellikle çocukla ilgili konularda birlikte hareket ediyor olmaları, birbirlerine danışıyor olmaları veya bir ebeveynin aldığı karara diğer ebeveynin uyması şeklinde olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemlerinin anne büyükanne birlikte ebeveynlik kategorisinde birbirine benzer şekilde sınırlı sayıda olduğu göze çarpmaktadır. Katılımcı ebeveynlerin söylemlerinden yola çıkılarak her iki ebeveynin de çalışmasının birlikte ebeveynlik sürecinde daha eşit bir iş bölümü yapmalarına yol açtığı ve eşlerin çocuklarını yetiştirme sürecinde birbirlerinin fikirlerini aldıkları görülmektedir.

Katılımcı ebeveynlerin söylemlerinde benzerliklerin yanında bazı farklılıklar olduğu da görülmektedir. Kadın ebeveynlerin ilk soruya dair söylemlerinin anne temelli ebeveynlik ve baba destekli ebeveynlik kategorilerinde sınırlı sayıda, anne baba birlikte ebeveynlik anlaşmazlığı kategorisinde ise yoğun olduğu görülürken; erkek ebeveynlerde söylemlerin, budurumun aksi şekilde anne temelli ebeveynlik ve baba destekli ebeveynlik kategorilerinde yoğunlaştığı, anne baba birlikte ebeveynlik anlaşmazlığı kategorisinde ise seyrek olarak yer aldığı göze çarpmaktadır. Katılımcıların anne temelli birlikte ebeveynlik kategorisindeki söylemleri incelendiğinde hem erkek hem de kadın ebeveynlerin, çocuğun bakımının daha çok annenin üzerinde olduğu ifadesini kullandıkları görülmüştür. Baba destekli ebeveynlik kategorisi altındaki söylemlerde ise babaların çocuk yetiştirme sürecine daha az oranda katıldığı ve genellikle çocuğa ders çalıştırmak gibi görevleri üstlendiği ifade edilmiştir. Kadın

ve erkek katılımcıların söylemleri arasında farklılığın en fazla görüldüğü bir diğer kategori olan anne baba birlikte ebeveynlik anlaşmazlığı kategorisinde eşlerin çocuk yetiştirme sürecinde yoğun olarak anlaşmazlık yaşadığı noktanın çocuğun disiplini olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak evli ve bir arada yaşayan çiftlerin çocuklarını yetiştirme sürecinde birlikte ebeveynlik ilişkilerine yönelik görüşleri ele alındığında, öne çıkan kategorilerin anne temelli ebeveynlik, baba destekli ebeveynlik, anne baba birlikte ebeveynlik iş bölümü, anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması, anne baba birlikte ebeveynlik anlaşmazlığı ve anne büyükanne birlikte ebeveynliği olduğu dikkat çekmektedir. Katılımcıların bazıları, çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinin büyük oranda annenin sorumluluğunda olduğunu ifade ederken, bazı katılımcılar ise babanın çocuk yetiştirme sürecinde anneye destek olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların yoğun olarak görüş bildirdiği anne baba birlikte ebeveynlik iş bölümü kategorisinde söylemler genellikle eşler arasında görev paylaşımı yapıldığı şeklindedir. Anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisi altında görüş bildiren katılımcıların söylemlerinin, eşlerin ebeveynlik sürecinde ortak hareket ettikleri yönünde olduğu görülmüştür. Bir grup katılımcı çoğunlukla çocuğun disipliniyle ilgili konularda anlaşmazlık yaşadıkları gerekçesiyle anne baba birlikte ebeveynlik anlaşmazlığı kategorisine dair söylemlerde bulunmuştur. Anne büyükanne birlikte ebeveynliği kategorisi ise hem kadın hem de erkek katılımcıların kategoriye dair sınırlı sayıda söylemde bulunmuş olmasıyla göze çarpmaktadır. Kırsalda yaşayan anne babaların birlikte ebeveynlik süreçlerine ilişkin görüşleri ise Tablo 3.2’de verilmiştir

Tablo 3.2. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Yürütme Süreçlerine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1. Anne temelli ebeveynlik	21	54	15	35	Tabii yemesi, içmesi, yıkaması falan onu da ben ilgileniyorum (A1/V/KIR/K/37/23) / İşte meselabütün sorumluluk benim üzerimdeydi (A8/V/KIR/K/32/15) / Vallahi sorumluluk genelde bendeydi. Yani eşimde evet yardımcı oldu maddi yönden tabi ki eşimin yardımcıydı. (A10/V/KIR/K/35/13) / Yalnız temizliktir, giyimidir işte kuşamıdır, bilmem nedir ne varsa anne. (A10/V/KIR/E/38/13) / Ben çalışmaya gidiyom, eşim çocuklarla ilgileniyo genellikle (A2/İ/KIR/E/40/19) / Tabi anesi ilgileniyı (A6/İ/KIR/E/38/13) / Ben büyüttüm hani berabertarlara takkaya gittiği için evde ekseriye ben (A9/İ/KIR/K/40/23) / Eşim ilgilendi, ben çalıştığım (A10/İ/KIR/E/35/6)
2. Baba destekli ebeveynlik	6	15	13	30	Ben çocukların benim dediğim gibi okuluylan ilgileniyom. Ha annenin gücünün yetmediği yerlerde, bilemediği yerlerde biz ilgileniyoruz (A6/A/KIR/E/39/16) / Ha benimde görevimde göz kulak oluyorum bii harcamalarına yardım ediyorum gıyafetlerini işte ne bileyim harcamalarında gereken şeyler işte okula götürüp getirmeler ben yapıyorum (A2/V/KIR/E/35/10)
3. Anne baba birlikte ebeveynlik iş bölümü	5	13	6	14	İkimizde yapıyoz yani şimdi ne olursa olsun, hertürlü terbiyesi olsun onu olsun bunu olsun Yani ortaklaşa bi çalışma gibi yani (A6/A/KIR/E/39/16)
4. Anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması	5	13	2	5	İkimiz de iyidik hani ortak zaten hep kararlar ikimiz için zaten düzgünce anaşınca valla çokgüzeldi (A1/A/KIR/K/30/11)
5. Anne büyükanne birlikte ebeveynliği	1	3	2	5	Genelde evde; evdeki annesi ilgileniyor, babaannesi ilgileniyor (A4/V/KIR/E/39/15)
6. Anne baba büyükanne büyükbaba birlikte ebeveynliği	1	3	5	12	Ebesi, dedesi de olurdu bizim yapamadığımızı yerde onlar da yapardı (A7/A/KIR/K/35/21)
Toplam	39	100	43	100	

Tablo 3.2’de de görüldüğü gibi kırsalda yaşayan çiftlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki birinci soruya verdikleri cevaplar göz önünde bulundurulduğunda kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri, birlikte ebeveynlik sürecine ilişkin altı kategoride değerlendirilmiştir. Bu kategoriler sırasıyla “anne temelli ebeveynlik”, “baba destekli ebeveynlik”, “anne baba birlikte ebeveynlik iş bölümü”, “anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması”, “anne büyükanne birlikte ebeveynliği” ve “anne büyükanne büyükbaba birlikte ebeveynliği” kategorileridir.

Kırsaldaki kadın ebeveynlerin söylemleri (%54) ile en yoğun olarak anne temelli ebeveynlik kategorisinde yer almaktayken; anne büyükanne birlikte ebeveynliği ve anne büyükanne büyükbaba birlikte ebeveynliği kategorilerinde (%3) ile sınırlı düzeyde olduğu gözlenmektedir. Araştırmaya kırsaldan katılan erkek ebeveynlerin söylemleri ise (%35) ile annelerle benzer şekilde en yoğun olarak anne temelli ebeveynlik kategorisindeyken hemen ardından (%30) ile babaların söylemlerinin, baba destekli ebeveynlik kategorisinde yer aldığı göze çarpmaktadır. Erkek ebeveynlerin sınırlı sayıda görüş bildirdiği kategoriler ise (%5) ile anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması ve anne büyükanne birlikte ebeveynliği kategorileridir.

Anne ve babaların söylemleri birlikte ele alındığında, benzer kategorilerdeki söylemlerin yoğun olduğu dikkat çekmektedir. Hem kadın hem de erkek ebeveynler anne temelli ebeveynlik kategorisi altındaki söylemlerinde birbirlerine benzer olarak çocuğun bakımının büyük oranda annenin sorumluluğunda olduğunu ifade etmişlerdir. Anne temelli ebeveynlik kategorisi kapsamında yer alan söylemlerde kadın ve erkek ebeveynler genellikle, babanın çalıştığını, bu nedenle çocuğun bakımına dair sorumlulukların birçoğunu annenin üstlendiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların benzer söylemleri arasında babanın çocuğun bakımının daha çok maddi kısmını üstlendiği ifadesi de dikkat çekmektedir. Anne temelli ebeveynlik kategorisinin hemen ardından hem kadın hem de erkek katılımcıların yoğun olarak görüş bildirdiği bir diğer kategori baba destekli ebeveynlik kategorisidir. Kadın ve erkek katılımcılar baba destekli ebeveynlik kategorisinde de birbirine benzer şekilde babanın, çocuğun ortaklaşa yetiştirilmesi sürecine daha çok maddi anlamda katıldığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemlerinde ortak olarak görülen bir diğer kategori anne büyükanne birlikte ebeveynliği kategorisidir. Hem anne hem de babalar anne büyükanne birlikte ebeveynliği kategorisine dair sınırlı sayıda görüş bildirmişlerdir.

Kadın ve erkek ebeveynlerin benzer söylemlerinin yanı sıra Tablo 3.2’de de görüldüğü gibi farklılık gösteren söylemleri olduğu da göze çarpmaktadır. Kadın katılımcılar anne büyükanne büyükbaba birlikte ebeveynliği kategorisinde sınırlı sayıda görüş bildirmiştir. Erkek katılımcıların bu kategoriye ait söylemlerinin ise kadın katılımcılara göre nispeten fazla olduğu dikkat çekmektedir.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte incelendiğinde hem kent hem de kırsaldaki katılımcıların söylemleri arasında çeşitli

benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kentte ve kırsalda verilen cevaplar sonucunda altı kategori ortaya çıkmış olmasına rağmen bazı kategoriler birbirinden farklılık göstermektedir. Kentteki kategorilerden biri anne baba birlikte ebeveynlik anlaşmazlığı iken kırsalda, kentten farklı olarak anne büyükanne büyükbaba birlikte ebeveynliği kategorisi yer almaktadır. Bu iki kategori dışındaki kategoriler kentte ve kırsalda ortaktır. Bazı kategorilerde söylem frekansları birbirine benzer iken bazı kategorilerde söylemlerin frekansları arasında farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Kent ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri arasındaki en belirgin frekans farkı anne temelli ebeveynlik kategorisine aittir. Kentteki ebeveynlerin söylemleri anne temelli ebeveynlik kategorisinde (%25) gibi ortalama bir değer alırken, kırsaldaki ebeveynler (%89) ile en yoğun olarak bu kategoride görüş bildirmişlerdir. Buna rağmen hem kentte hem de kırsalda ebeveynler baba destekli ebeveynlik kategorisinde sırasıyla (%29) ve (%45) ile ortalama düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Benzer şekilde hem kentte hem de kırsalda (%44) ve (%27) ile ortalama düzeyde görüş bildirilen bir diğer kategori anne baba birlikte ebeveynlik iş bölümü kategorisidir. Kentte ve kırsalda ebeveynlerin söylemleri arasında belirgin düzeyde farklılık bulunan kategorilerden birisi de anne baba birlikte ebeveynlik anlaşmasıdır. Kentteki ebeveynler bu kategoride (%66) ile yoğun olarak görüş bildirirken; kırsalda (%18) ile bu oran sınırlı düzeyde kalmıştır. Anne baba birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisindeki söylemler incelendiğinde kentteki anne babaların, çocukla ilgili konularda birbirleriyle tutarlı davranmaya çalıştıkları, kırsalda da anne babaların birbirleriyle anlaşarak ortak karar vermeye çalıştıkları göze çarpmaktadır. Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin ortak olarak sınırlı sayıda söylemde bulunmaları nedeniyle dikkat çeken bir diğer kategori ise anne büyükanne birlikte ebeveynliğidir. Kentte yaşayan çiftlerin ebeveynlik sürecinde eşleriyle aralarındaki anlaşma ve uyuma yönelik görüşleri Tablo 3.3'te verilmiştir

Tablo 3.3. Kentte Yaşayan Çiftlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşleriyle Aralarındaki Anlaşmalara/Uyuma Yönelik Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
Anlaşma biçimleri					
1. Annenin oluşturduğu babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması	5	9	6	11	Sorumluluk bendeydi yani (A13/İ/KENTA/K/35/17) / Hepsini ben yapıyorum. Eşim de hepsini destekçi... (A14/A/KENTO/K/33/10) / Anne ne diyosamı bende ona uymaya çalışıyorum. Ben dahakenarda kalıyorum... Yani annenin oluşturduğu özellikle çocukla ilgili bi düzen var aslında o düzen benim aynı zamandakabulüm (A18/V/KENTÜ/E/39/13)
2. Birlikte ebeveynlik anlaşması	20	37	21	37	Biz her şeyi ortak yapıyoruz eşimle her şeyi. (A11/İ/KENTA/K/25/3) / Bir kere tabiki yani tek paydamız çocuk. Onun sağlıklı be ee huzurlu bir ortamda büyümesi için ikimizde çaba sarf ediyoruz (A18/İ/KENTÜ/E/41/8) / Yani eğitim seviyemiz eşimle hemen hemen aynı olduğu için ıı böyle ayırdığımız noktalaryok hep bir noktadan hareket ederek yani ıı görüş birliğine vararak yetiştirmeye çalışıyoruz (A15/A/KENTO/E/49/17) / Ama %80-90 anneye hemen hemen fikirlerimiz aynıydı görüşlerimiz aynıydı yetiştirme şekillerimiz aynıydı fazla bir uyuşmazlık yaşamadık yani (A15/V/KENTO/E/49/15)
Anlaşma konuları					
1. Disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranışsergileme	19	35	13	23	Babanın aldığı karara anne karışmıyor annenin aldığı karara baba karışmıyor yani öyle biz (A12/A/KENTA/E/38/10) /...hani birimizin tamam dediğine öbürü olmaz demiyo yani ıı hemfikir ıı görünmeye çalışıyoruz. (A20/A/KENTÜ/E/36/11) / Aynı fikirde olduğumuzu ona sezdirmeye çalışıyoruz (A15/A/KENTO/K/45/17) / Yaniben eşim karar verdiğinde ben onun sözüne saygı gösteriyorum eğer o benim olunca o dabenimkine saygı gösteriyor (A15/A/KENTO/K/45/17)
2. Ahlaki değerler	4	7	9	16	Eşimle çocuklarıma iyi bir eğitim vermeyidüşünüyoruz, iyi bir birey yetiştirmeyi düşünüyoruz tabi ahlaklı bir şekilde, örf ve adetlerimiz doğrultusunda...(A14/V/KENTO/E/42/14)
3. Eğitim hayatı	6	11	8	14	Eğitimi konusunda... okul yaşantısı olsun eşimle bu konularda hemfikiriz(A12/V/KENTA/E/30/8)
Toplam	54	100	57	100	

Tablo 3.3'te de görüldüğü gibi araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki ikinci soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda çiftlerin, çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle aralarındaki anlaşma/uyuma ilişkin görüşleri “anlaşma biçimleri” ve anlaşma konuları” olmak üzere iki ana kategoride sınıflandırılmıştır. Anlaşma biçimleri kategorisi incelendiğinde bu kategorinin “annenin oluşturduğu babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması” ve “birlikte ebeveynlik anlaşması” alt kategorilerinde sınıflandırıldığı görülmektedir. Araştırmaya kentten katılan kadın ebeveynler, annenin oluşturduğu babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması kategorisinde (%9) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunurken; erkek ebeveynler de benzer şekilde bu kategoride (%11) ile sınırlı düzeyde görüş

bildirmişlerdir. Anlaşma biçimleri kategorisinde yer alan bir diğer alt kategori olan birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisinde ise hem kadın hem de erkek ebeveynler (%37) oranla nispeten yoğun şekilde söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya kentten katılan çiftlerin söylemleri doğrultusunda çocuk yetiştirme sürecinde aralarındaki anlaşma/uyuma ilişkin görüşlerinin sınıflandırıldığı bir diğer ana kategori “anlaşma konuları” kategorisidir. Anlaşma konuları kategorisinde, ebeveynlerin söylemleri doğrultusunda “disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme”, “ahlaki değerler” ve “eğitim hayatı” alt kategorileri yer almaktadır. Kadın katılımcıların söylemleri, (%35) oranla en yoğun olarak disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme kategorisinde yer alırken, ahlaki değerler kategorisinde (%7) ile sınırlı düzeyde kalmıştır. Kentteki erkek ebeveynlerin söylemlerinin ise (%23) ile yoğun olarak disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme kategorisinde olduğu görülürken ahlaki değerler ve eğitim hayatı kategorilerinde (%16) ve (%14) ile nispeten sınırlı düzeyde olduğu göze çarpmaktadır.

Kadın ve erkek katılımcıların söylemleri birlikte ele alındığında bazı benzerlikler olduğu görülmektedir. Anlaşma biçimleri kategorisinin alt kategorilerinden biri olan annenin oluşturduğu babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması kategorisinde kadın ebeveynlerin söylemleri (%9) oranındayken; erkek ebeveynlerin söylemleri de bu orana yakın olarak (%11) düzeyindedir. Anlaşma biçimleri kategorisinin bir diğer alt kategorisi olan birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisinde ise kadın ve erkek katılımcıların söylemleri (%37) ile aynı orandadır. Araştırmaya kentten katılan katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki ikinci soruya ait söylemleri doğrultusunda sınıflandırılan bir diğer ana kategori olan anlaşma konuları kategorisinde de kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasında bazı ortak yönler bulunmaktadır. Katılımcıların birbirine en yakın oranda söylemde bulundukları alt kategori kadınlarda (%11), erkeklerde ise (%14) oranla eğitim hayatı kategorisidir.

Araştırmaya katılan çiftlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki ikinci soruya ait söylemleri arasında benzerliklerin yanında bazı farklılıklar da bulunmaktadır. Anlaşma konuları kategorisinin alt kategorilerinden ilki olan disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme kategorisinde kadınlar (%35) oranda söylemde bulunurken; erkeklerin söylemleri nispeten farklı olarak (%23) oranındadır. Ahlaki değerler alt kategorisinde ise kadın ebeveynlerin söylemleri (%7) ile sınırlıyken; erkek ebeveynlerin söylemleri (%16) oranındadır. Kırsaldaki çiftlerin ebeveynlik sürecinde eşleriyle aralarındaki anlaşmalara/uyuma ilişkin görüşleri Tablo 3.4’te verilmiştir

Tablo 3.4. Kırsaldaki Çiftlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşleriyle Aralarındaki Anlaşmalara/Uyuma Yönelik Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	-F	%	Söylemler
Anlaşma biçimleri					
1. Annenin oluşturduğu babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması	16	41	15	37	Genelde ben çocuklarıma bakıyorum mesela yemeği olsun zamanında veriyorum, temizliğizamanında yapıyorum, ne zaman yapacağımı biliyorum, ne zaman yatıracağımı biliyorum (A4/V/KIR/K/42/15) / Anneyle şey daha çok olduğu için hep anne üzerinden oynuyoruz (A9/İ/KIR/E/48/23) / Valla genellikle anne nede derse o oluyor hani annenin ş ş t bi ilişki hani şey olduğu için çocukla direk bende ilgileniyorum yani, genellikle annenin sözü yani (A4/A/KIR/E/38/16)
2. Birlikte ebeveynlik anlaşması	12	31	15	37	Aile olduğumuz için fikirlerimiz hemen hemen aynı yani, ne bileyim eğitimleri, giyinmeleri, kuşamları, gidip gelmeleri ortak fikirlerimiz. (A4/V/KIR/E/39/15) / İkimiz birlikte büyüttük yani çok iyiydi (A9/V/KIR/K/38/21) / Okula giderken okuldaki hal ve davranışlarına mesela arkadaşlarında güzel geçin öğretmenine güzeldavran iyi davran gibisinden mı yani bunlardahem fikiriz (A5/İ/KIR/K/24/7) / Evet yani ortak bakıyoruz (A8/A/KIR/E/36/13)
Anlaşma konuları					
1. Disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranışsergileme	7	18	5	12	Valla çoğu şeyimiz ortaklaşır şimdi benim verdiğim kararlara o saygı duyar onun verdiğikararlara da ben saygı duyarım o yüzden yanihiç şey yapmazdık ikimiz hep ortak karar veririz (A1/A/KIR/K/30/11) / Evet evet. Anneniz ne diyorsa o diyordu (A9/İ/KIR/K/40/23)
2. Eğitim hayatı	4	10	6	15	İkimizde aynı düşünüyoruz okusun iyi birçokuk olsun neler neler görüyorsunuz kötü (A5/A/KIR/K/30/13)
Toplam	39	100	41	100	

Tablo 3.4’te de görüldüğü gibi araştırmaya kırsaldan katılan kadın ve erkek ebeveynlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki ikinci soruya verdiği cevaplar “anlaşma biçimleri” ve “anlaşma konuları” kategorilerinde sınıflandırılmıştır. Anlaşma biçimleri kategorisi, “annenin oluşturduğu babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması” ve “birlikte ebeveynlik anlaşması” kategorilerinden oluşmaktadır. Anlaşma konuları kategorisi ise “disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme” ve “eğitim hayatı” kategorilerine ayrılmıştır. Anlaşma biçimleri kategorisindeki söylemler incelendiğinde araştırmaya kırsaldan katılan kadın ebeveynlerin annenin oluşturduğu babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması alt kategorisinde (%41) oranda, birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisinde ise (%31) oranda söylemde bulunduğu görülmektedir. Erkek katılımcıların söylemleri ise annenin oluşturduğu babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması ve birlikte ebeveynlik anlaşması alt kategorilerinde (%37) oranla söylemde bulundukları göze çarpmaktadır. Anlaşma konuları kategorisindeki söylemler incelendiğinde kırsaldaki kadın katılımcıların

söylemlerinin disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme alt kategorisinde (%18), birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisinde ise (%10) oranla yer aldığı görülmektedir. Kırsaldaki erkek katılımcıların anlaşma konuları kategorisindeki söylemleri disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme kategorisinde (%12), birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisinde ise (%15) oranla yer almıştır.

Kırsaldaki kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte ele alındığında bazı ortak ve farklı yönler olduğu göze çarpmaktadır. Anlaşma biçimleri kategorisinde kadın ve erkek katılımcıların söylemleri birbirlerine yakın oranlarda yer almıştır. Araştırmaya katılan kadın ve erkek katılımcıların söylemleri benzer olarak anlaşma biçimleri kategorisinde daha yoğundur. Anlaşma konuları kategorisindeki söylemler incelendiğinde hem kadın hem de erkek katılımcıların bu kategori altında anlaşma biçimleri kategorisine nispeten daha sınırlı sayıda söylemde bulundukları görülmektedir. Kadın ve erkek katılımcıların anlaşma konuları kategorisinde söylemleri birbirine yakın oranda olmakla birlikte en belirgin fark disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranma kategorisinde yer almaktadır.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin söylemleri birlikte incelendiğinde ise benzer ve farklı yönler olduğu görülmektedir. Katılımcıların söylemleri arasında göze çarpan farklılıklardan biri kategori farklılığıdır. Kentteki katılımcıların söylemleri doğrultusunda anlaşma konuları kategorisi altında disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranma, ahlaki değerler ve eğitim hayatı alt kategorileri sınıflandırılmışken; kırsalda anlaşma konuları kategorisi altında yalnızca disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme ve eğitim hayatı alt kategorileri sınıflandırılmıştır. Kentteki ve kırsaldaki katılımcıların söylemleri arasındaki bir diğer fark söylemlerin frekansları arasındadır. Kentteki katılımcılar annenin oluşturduğu babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması kategorisinde sınırlı sayıda görüş bildirirken; kırsaldaki katılımcıların söylemleri, kenttekilere oranla yoğun biçimde bu kategoride yer almıştır.

Kentteki ve kırsaldaki katılımcıların söylemleri arasındaki bir diğer belirgin fark anlaşma konuları kategorisi altında disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme kategorisinde yer almaktadır. Kentteki ebeveynler bu kategori altında yoğun olarak görüş bildirirken; kırsaldaki ebeveyn söylemleri nispeten sınırlı oranda kalmıştır. Birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisinde ise hem kentteki hem de kırsaldaki ebeveynler birbirlerine yakın oranlarda söylemde bulunmuşlardır. Anlaşma konuları kategorisi altında kentte ve kırsalda ortak olarak sınıflandırılan bir diğer kategori eğitim hayatı kategorisidir.

Eğitim hayatı kategorisinde kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri birbirine yakın ve sınırlı sayıda yer almıştır. Kentteki çiftlerin anne-babalık sürecinde eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıklara dair görüşlerine Tablo 3.5’te yer verilmiştir

Tablo 3.5. Kentteki Çiftlerin Anne Babalık Sürecinde Eşleriyle Yaşadıkları Anlaşmazlıklara Dair Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1.Anlaşmazlık yok	4	6	8	4	Onun dışında genel olarak bütün her şeye kendim karar verdiğim için o da itiraz etmediği için bi anlaşmazlık olmuyor (A19/V/KENTÜ/K/41/12) / Benim söylediğime eşim eyvallah hani dedi onun söylediğine ben dedim. Hani karşılıklı aslında şeyizöyle çok çocukla ilgili bir kavga ortamımız yoktu (A11/İ/KENTA/E/29/3)
2.Düşük baba katılımı	4	6	-	-	Ben biraz daha yoğun çalışıyorum. Dolayısıyla benim eve ve çocuğumuza ayırdığım zaman dahakısıtlı kalıyor. Bunun üzerinden zaman zaman tartışmalarımız oldu. Daha fazla zaman ayırmam gerektiği anlamında (A14/İ/KENTO/E/35/9)
3.Eğitsel öncelikler	4	6	5	9	Şimdi bizim bu konular bazen oluyor ben diyorum ki bana destek olsun anası diyor ki okusun (A13/V/KENTA/E/50/26) / Ee mesela şimdi kreşte ilkokula nereye götürelim işte eşim diyo işte Gaziemirde güzel bi okul var falan ben onun dezavantajlarını hemen alıp koyuyom diyom servisemi verceksin ondan sonra biraz düşünüyö falan ee yok yok vazgeçtim falan diyo ee yani ıı direkt (A20/İ/KENTÜ/E/45/10)
4.Karakter gelişimi	1	2	8	14	Ben çocuğu daha çok rahat bırakmak istiyorum eeyani sorumluluk kazandırmak istiyorum açıkçası yani küçüklükten... Eşim biraz daha ee işte baskıcı olmaya çalışıyor... ee eşim olmadığı bir saatte çocuğa ödev yaptırılmazsınız artık oysa çocuğa o sorumluluğu kazandırırsanız çocuk her zaman kendisi onu yapabilir zaten o konu da ayrışıyoruz (A16/V/KENTO/E/36/11)
5.Disiplin	12	19	16	29	Hani çocuk gelip benden izin istiyö ıı annesinden çekiniyö ıı ben izin veriyorum. ıı o konuda bazen zaman zaman sıkıntı yaşıyoruz yani anneyle (A18/V/KENTÜ/E/39/13) / Eşimle en büyük tartışmamız şöyle bi şey oluyo ben hani eşim nasıl deyim şımartıyö şımartıyö şımartıyor...(A12/A/KENTA/K/34/11)
6.Sağlık	4	6	1	2	Hasta olduklarında çok tartışıyoruz maalesef yani çocuk hasta olduğunda bana göre baba daha stresli oluyo çocuklar yine hasta oldu yine hastanelere gidicez yine çocuklar ilaç kullanıcak şeklinde genelde (A18/V/KENTÜ/K/39/13)
7.Uyku	3	5	1	2	Uyku düzeni (A16/V/KENTO/K/35/11) / Bazen yatma konusunda gece akşam ıı o saat konusunda anlaşamıyoruz ama bunun dışında ana konularda pek sorun yaşamıyoruz (A17/A/KENTO/E/48/19)
8.Beslenme	8	13	3	5	Niye yemedi (A18/A/KENTÜ/K/40/13) / ııı ikinci konumuzda yani ek gıda sürecinde birazcık kar ıııı yani şey oldu; anlaşmazlıklar oldu (A11/İ/KENTA/K/25/3) / Bi çikolata veriyorum mesela mesela eşim de diyo ki bugün çok yedi diyo verme diyo ee tamam diyom vermiyeyim o zaman diyorum mesela böyle çok şey yapıyöz. Böyle kavgalar oluyor (A15/İ/KENTO/K/29/5)

Tablo 3.5. Kentteki Çiftlerin Anne Babalık Sürecinde Eşleriyle Yaşadıkları Anlaşmazlıklara Dair Görüşleri(devamı)

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
9.Serbest zaman etkinlikleri	4	6	3	5	... ben o oyun konusunda biraz daha çocukların rahat olmasını istiyorum (A18/V/KENTÜ/E/39/13)
10.Teknoloji kullanımı	4	6	2	4	Mesela video izliyo ne yazık ki günümüzdeki çocuklar. O video izleme konusunda ben çok kızıyorum hani belli bi süre vermemiz lazım, o süreyi aşmayalım diyorum eşimle ama aşma durumları olabiliyor. O zaman diyorum ki izlediği şeyleri sınırlandırılın şunları şunları izlesin, bunları izlemesin. Onu sınırlandırıyor onu eşim işte programlıyo mutlaka işte bişeyler yapıyo engelliyo filan... bazı noktalarda ne yazık ki uyumsuzluk olabiliyor (A20/İ/KENTÜ/K/36/10) / Daha çok şeyde oluyor ıı mesela kural konusunda oluyor kural koyuyoruz evimizde fakat kurallarda... ben bazen tolerans ıı gösteriyorum anne göstermeyebiliyor. Bunda bazen çatışmada yaşayabiliyoruz...(A17/A/KENTO/E/48/19)
11.Ebeveynliğe müdahale	6	10	2	4	Uyarılmaktan sıkıldım açıkçası yani sürekli ne yaptığımı yani yönlendirilmek hoşuma gitmedi...Anne olarak beni yordu (A11/İ/KENTA/K/25/3)
12.Ebeveynlik stili	8	13	7	13	Yani ıı şimdi anne faktörü çok farklı baba faktörü çok farklı çocuklar büyüdükçe daha çok hissettik biz bunu tecrübe ettik niye anne konuya daha duygusal yaklaşıyor çocuk yetiştirmek konusunda daha çok duygusal yaklaşıyor... işte burada bir ayrışma yaşıyoruz ıı her zaman oturup konuştuğumuzda diyorum ki bak duygusal kısmımızı bırakmamız gerekiyor her ne kadar bırakmaya çalışsak da anne iç güdüsü var orta (A17/V/KENTO/E/41/14) / Yani farklılaşan şey ne oluyo, aslında ikimiz de doğru yolu biliyoruz da mesela bazen ben çocukla inatlaşabiliyorum... Anne biraz daha alttan alabiliyor...(A19/A/KENTÜ/E/35/10)
Toplam	62	100	56	100	

Tablo 3.5'te de görüldüğü gibi kentteki çiftlerin anne babalık sürecinde eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıklara ilişkin söylemleri 12 kategoride sınıflandırılmıştır. Çiftlerin söylemlerine ilişkin 12 kategori sırasıyla; “anlaşmazlık yok”, “düşük baba katılımı”, “eğitsel öncelikler”, “karakter gelişimi”, “disiplin”, “sağlık”, “uyku”, “beslenme”, “serbest zaman etkinlikleri”, “teknoloji kullanımı”, “ebeveynliğe müdahale” ve “ebeveynlik stili”dir.

Kadın katılımcıların en çok söylemde bulunduğu kategori (%19) ile disiplin kategorisidir. Disiplin kategorisini (%13) oranla beslenme ve ebeveynlik stili kategorileri, (%10) oranla ebeveynliğe müdahale kategorisi takip etmektedir. Karakter gelişimi ve uyku kategorilerinde ise kadın katılımcılar (%2) ve (%5) oranla sınırlı sayıda söylemde bulunmuşlardır. Kentte yaşayan erkek katılımcılar da (%29) oranla en çok disiplin kategorisinde söylemde bulunmuşlardır. Erkek ebeveynlerin disiplin kategorisinden sonra en çok söylemde bulundukları kategoriler; (%14) oranla anlaşmazlık yok ve karakter gelişimi kategorileridir. Araştırmaya kentten katılan erkek ebeveynler düşük baba katılımı

kategorisinde herhangi bir söylemde bulunmazken; sağlık ve uyku kategorilerinde (%2) oranla sınırlı sayıda görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya kentten katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte incelendiğinde bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ve erkek katılımcıların söylemleri birbirlerine benzer şekilde yoğun olarak disiplin kategorisinde yer almıştır. Uyku kategorisinde ise hem kadın hem de erkek katılımcılar sınırlı sayıda görüş bildirmişlerdir. Kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri arasındaki en belirgin fark karakter gelişimi kategorisindedir. Kadın katılımcılar karakter gelişimi kategorisinde (%2) ile sınırlı sayıda görüş bildirirken; erkek katılımcılar (%14) ile görece yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Kadın ve erkek katılımcılar disiplin kategorisinde yoğun oranda görüş bildirmelerine rağmen erkek katılımcıların bu kategori altındaki söylemleri daha çok izin verme konusundaki tutarsızlıklara dayanmaktadır. Ancak kadın katılımcılar, erkeklerden farklı olarak eşlerinin çocuklarını şımarttığı yönünde söylemde bulunmuşlardır. Kırılsaldaki çiftlerin anne babalık sürecinde eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıklara ilişkin görüşlerine Tablo 3.6’da yer verilmiştir.

Tablo 3.6. Kırılsaldaki Çiftlerin Anne Babalık Sürecinde Eşleriyle Yaşadıkları Anlaşmazlıklara İlişkin Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1.Anlaşmazlıkyok	12	32	16	46	He valla güzel gidiyordu. Kocamla ilgili hiç bısıktım yoktu (A8/V/KIR/K/32/15) / Yuk. Anlaşamadığımız şey yoktur(A8/V/KIR/E/38/15)
2.Düşük babakatılımı	2	5	1	3	Daha çok sen yoğun çalıştığın için, sabah gidipgece geldiğin için bütün yük annenin üstünde kalıyor. Onun şikayet ettiği şey bu (A2/A/KIR/E/36/12)
3.Eğitsel öncelikler	3	8	4	1	Ya da nerede üniversite okuyacağı noktasında. Hıhı. İşte atıyorum hayata atılsın başını kurtarsın diye bakıyon, ee hanım diyor ki uzağa gitmesin yakında dursun (A9/V/KIR/E/42/21) / Kızın okulaküçükken yaşta başlaması ben tepki gösterdim yani başlamasın diye onlar da gitsin var dediler uyum sağlar dediler (A2/İ/KIR/K/33/19)
4.Karaktergelişimi	-	-	1	3	Sabah bi yere gidecek kızın kahvaltısını her şeyini masanın üzerine hazırlayıp ondan sonra çıkıyor...bana ters geliyo yani çünkü zamanı gelince kendi ayakları üzerinde nası duracak benim düşüncemde bu (A9/İ/KIR/E/48/23)
5.Disiplin	6	16	3	9	Yani ne bileyim hani bazan diyor çocuklara fazla yüz veriyorsun çocuklar yüzden gözden çıkıyor (A4/V/KIR/K/42/15) /...dövmeyi azarlamak dahi yasak annesine. Diyom azarlama bi suç işledi bana söyle diyom ben zaten kalburaltı yapacam suçu sıkıntı yok annesine diyom çocuğu dövmeyi bırak azarlamak dahi yasak azarlamaz dahi. O konuda azarlatmıyom çocukları. Ondan psikolojikolarak rahat olsun kafası çocuğun yani (A5/İ/KIR/E/28/13)

Tablo 3.6. Kırsaldaki Çiftlerin Anne Babalık Sürecinde Eşleriyle Yaşadıkları Anlaşmazlıklara İlişkin Görüşleri (devamı)

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
6.Sağlık	-		1	3	Sadece sünnet... Annesi küçük yaptırılım diyo benaz daha büyüsün diyom böyle derken büyüsün derken bu yaşlarda (A3/İ/KIR/E/32/7)
7.Beslenme	1	3	2	6	O mesela sofraya otururken ben, “Bırak, serbest bırak” derim. Hani garnı ne zaman isterse o zaman yesin... (A1/A/KIR/E/33/11)
8.Teknoloji kullanımı	2	5	-	-	Mesela telefon aldık verdik. Sen aldırдын ya kötü bişey olursa ya kötü çevre edinirse diye bu yüzden çok tartıştık (A4/A/KIR/K29/16)
9.Ebeveynliğe müdahale	6	16	3	9	...Sen hep senden oluyo gibisine. Ben fazla çok sıkıştırmıyom mesele (A6/İ/KIR/E/38/13)
10.Ebeveynlik stili	5	14	4	11	Ben çok harçlık ver diyorum, o az veriyor. O yüzden bazen fikir ayrılıklarımız oluyo yani şeylerimiz (A1/V/KIR/K/37/23) / Anlaşmazlık şimdi büyük çocukla küçük çocuğa benim farklı davrandığımı düşünüyö (A8/A/KIR/E/36/13)
Toplam	37	100	35	100	

Tablo 3.6’da da görüldüğü gibi kırsaldaki çiftlerin anne babalık sürecinde eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıklara ilişkin görüşleri; “anlaşmazlık yok”, “düşük baba katılımı”, “eğitsel öncelikler”, “karakter gelişimi”, “disiplin”, “sağlık”, “beslenme”, “teknoloji kullanımı”, “ebeveynliğe müdahale” ve “ebeveynlik stili” olmak üzere 10 kategoride sınıflandırılmıştır. Kırsalda yaşayan kadın katılımcılar (%32) oranla en çok anlaşmazlık yok kategorisinde söylemde bulunmuşlardır. Disiplin ve ebeveynliğe müdahale kategorilerinde ise (%16) oranla görece yoğun düzeyde görüş bildirmişlerdir. Kadın katılımcıların söylemlerinde göze çarpan bir diğer detay, karakter gelişimi ve sağlık kategorilerinde görüş bildirmemiş olmalarıdır. Araştırmaya kırsaldan katılan erkek ebeveynlerin söylemleri (%46) ile yoğun olarak anlaşmazlık yok kategorisinde yer almıştır. Erkek ebeveynler düşük baba katılımı, karakter gelişimi ve sağlık kategorilerinde (%3) ile sınırlı düzeyde görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya kırsaldan katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte ele alındığında benzerlik ve farklılıklar olduğu görülmektedir. Kadın ve erkek katılımcıların ortak olarak en yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategori anlaşmazlık yok kategorisidir. Kadın katılımcıların anlaşmazlık yok kategorisindeki söylemleri genellikle eşleriyle aralarında sıkıntı olmadığı yönündedir. Erkek katılımcıların anlaşmazlık yok kategorisindeki söylemleri ise eşleriyle anlaşamadıkları hiçbir şey olmadığı şeklindedir. Kadın katılımcılar karakter gelişimi ve sağlık kategorilerinde söylemde bulunmazken; erkek katılımcıların söylemleri de bu kategorilerde sınırlı sayıda yer almıştır. Kadın ve erkek katılımcılar, yoğun

olarak anlaşmazlık yok kategorisinde görüş bildirmelerine rağmen söylemlerin frekansları bakımından en belirgin farklılık da yine anlaşmazlık yok kategorisindedir. Kadın katılımcıların bu kategoride söylemde bulunma oranları (%32) iken; erkek katılımcılar anlaşmazlık yok kategorisinde (%46) oranda söylemde bulunmuşlardır. Kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasında göze çarpan bir diğer belirgin farklılık disiplin ve ebeveynliğe müdahale kategorilerindedir.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin söylemleri birlikte incelendiğinde çiftlerin anlaşmazlık yok kategorisinde görece yoğun düzeyde söylemde bulundukları görülmektedir. Kentteki ve kırsaldaki çiftlerin benzer olarak yoğun düzeyde söylemde bulundukları bir diğer kategori disiplin kategorisidir. Düşük baba katılımı kategorisinde ise hem kentteki hem de kırsaldaki ebeveynler sınırlı sayıda görüş bildirmişlerdir. Kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri arasındaki en belirgin farklılık kategori farklılıklarıdır. Kentteki ebeveynlerin söylemleri on iki kategoride sınıflandırılırken; kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri 10 kategoride sınıflandırılmıştır. Kentteki ebeveynler, serbest zaman etkinlikleri ve uyku kategorilerinde de söylemde bulunurken; kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri arasında bu iki kategoriye uyacak herhangi bir söyleme rastlanmamıştır. Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan çiftlerin söylemleri birbirlerine benzer olarak anlaşmazlık yok kategorisinde yoğun olarak yer almasına rağmen söylemlerin frekansları arasındaki farklılık göze çarpmaktadır. Kentte yaşayan çiftlerin ebeveynlik sürecinde eşlerinden aldıkları dönütlere ilişkin görüşlerine Tablo 3.7’de yer verilmiştir.

Tablo 3.7. Kentte Yaşayan Çiftlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşlerinden Aldıkları Dönütlere İlişkin Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1.Ebeveynliğine desteklenmesi ne de küçümsenmesi	10	20	2	4	Aslında hiç ikisi de olmadı diyebilirim. Çok takdirde edilmedim çok şeyde olmadı hani böyle(A16/V/KENTO/E/36/11) / Öyle bi hiç şeyimiz olmuyo ya (A13/İ/KENTA/E/42/17) / Hiçbir eleştirdiği bi şey olmadı şimdiye kadar hani niye bunu böyle yaptın kızdın mı şöyle mi yaptın hiçbir şey yok ha olmadı yani şimdiye kadar (A14/A/KENTO/K/33/10) / İltifat da aldığımı hatırlamıyorum (A20/İ/KENTÜ/K/36/10)
2.Ebeveynliğin desteklenmesi					
1. Ebeveyn yeterliğinin onaylanması	12	24	8	15	İyi bir annesin, terbiyelisini diyor. İlk başta ya şimdiden ben ona dinini öğretmeyi teşvik ediyorum. Yapıyorum. Bunlar da eşimin hoşuna gidiyor (A12/V/KENTA/K/26/8) / Sevecen olmamı beğenir. (A19/İ/KENTÜ/K/32/4) / Ee ama merhametli bir baba olduğumu eee çocukları çok sevdiğim konusunu da hep söyler (A14/A/KENTO/E/35/10)
2. Ebeveyn katkısının onaylanması ve saygı duyulması	6	12	17	31	Yani onun eğitimi konusunda gelişimi konusunda her zaman desteklediğimi her zamaniyi bir baba olarak yaklaştığımı her zaman takdireder eşini (A15/A/KENTO/E/49/17) / Yani sen iyi bi babasın diyo her zaman söylüyor(A18/V/KENTÜ/E/39/13)
3. Ebeveyn kararlarının ve otoritesinin onaylanması	3	6	1	2	Bu yönlerde yani ben daha çok yapıcı olmaya çalışırım çocukları böyle baskı altına almadan disipline etmeye çalışıyorum. O yönümü beğenireşim sakinliğimi sabrımı beğenir (A18/V/KENTÜ/K/39/13)
3.Ebeveynliğin küçümsenmesi					
1. Ebeveyn yeterliğinin küçümsenmesi	7	14	3	5	...bana emanet edip gittiğinde sabah uyurken falan iki kere düşürdüm çocuğu dolayısıyla burdasorumluluk yeterli sorumluluğu almadığım üstlenmediğim konusunda eleştirilerim var eleştiriliyorum (A14/İ/KENTO/E/32/9) / En çok mutfakta çok fazla vakit geçirmemi eleştiriyor hani bu kadar yapmamalısın (A16/A/KENTO/K/51/29) / İnı eleştiriler çünkü dıştan baktığı için belki de eleştirileri daha fazla yapıyor, belki inı iltifatları daha az oranda duyuyorum açıkçası, inı daha fazla eleştiriler duyuyorum(A20/V/KENTÜ/K/38/12)
2. Ebeveyn katkısının küçümsenmesi	2	4	13	24	Bana kızıyor kendi kendine de oynayabilir mesela ben sürekli aktiviteler yaratmaya çalışıyorum farklı bir şeyler yapaım okuyorum araştırıyorum ama onun öyle bir kaygısı yok (A18/İ/KENTÜ/K/38/8) / Şey oluyor inı işte filanmesailer yoğun oluyor yorgun argın geliyosun...görmedi özlemişler falan özlemişler de bende can kalmadı yani diyince de orda biraz tezatlık oluyo(A12/A/KENTA/E/38/10)
3. Ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi	11	22	11	20	Eleştirdiğim şey sadece belki çok sakinsin demişolabilir...Yani buna çok kızıyor, biraz daha sakinolmamı, bir anda çıkışmamamı dile getiriyor (A16/İ/KENTO/E/32/7) / Eleştirisi işte dediğim gibi çok bazı katı kurallarımız olması evin içerisinde onlarla ilgili eleştiriyor(A19/V/KENTÜ/K/41/12)
Toplam	51	100	55	100	

Tablo 3.7’de de görüldüğü gibi kentte yaşayan çiftlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki dördüncü soruya verdikleri cevaplar üç ana kategoride sınıflandırılmıştır. Kategoriler sırasıyla; “ebeveynliğin ne desteklenmesi ne de küçümsenmesi”, “ebeveynliğin desteklenmesi” ve “ebeveynliğin küçümsenmesi” şeklindedir. Ebeveynliğin desteklenmesi kategorisindeki söylemler de kendi içinde “ebeveyn yeterliğinin onaylanması”, “ebeveyn

katkısının onaylanması ve saygı duyulması”, “ebeveyn kararlarının ve otoritesinin onaylanması” olmak üzere üç alt kategoride sınıflandırılmıştır. Ebeveynliğin küçümsenmesi kategorisinde yer alan söylemler ise “ebeveyn yeterliğinin küçümsenmesi”, “ebeveyn katkısının küçümsenmesi” ve “ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi alt kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

Kentte yaşayan kadın ebeveynler (%24) ile en çok ebeveyn yeterliğinin onaylanması kategorisinde görüş bildirirken; bunu, (%22) ile ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi kategorisi takip etmiştir. Kadın katılımcıların yüksek oranda söylemde bulundukları bir diğer kategori (%20) ile ebeveynliğin ne desteklenmesi ne de küçümsenmesi kategorisidir. Kentteki anneler bu kategoride “*Hiçbir eleştirdiği bi şey olmadı şimdiye kadar hani niye bunu böyle yaptın kızdın mı şöyle mi yaptın hiçbir şey yok ha olmadı yani şimdiye kadar* (A14/A/KENTO/K/33/10)”, “İltifat da aldığımı hatırlamıyorum (A20/İ/KENTÜ/K/36/10)” gibi söylemlerde bulunmuşlardır. Ebeveyn katkısının küçümsenmesi ve ebeveyn kararlarının ve otoritesinin onaylanması kategorilerinde ise kadın katılımcıların söylemleri (%4) ve (%6) oranla sınırlı düzeyde kalmıştır. Araştırmaya kentten katılan erkek katılımcıların söylemleri incelendiğinde katılımcıların (%31)’inin ebeveyn katkısının onaylanması ve saygı duyulması kategorisinde söylemde bulundukları görülmektedir. Erkek katılımcılar ebeveyn katkısının küçümsenmesi ve ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi kategorilerinde (%24) ve (%20) oranla nispeten yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Buna karşın araştırmaya kentten katılan erkek ebeveynler, ebeveyn kararlarının ve otoritesinin onaylanması kategorisinde (%2) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Erkek katılımcıların sınırlı sayıda söylemde bulundukları bir diğer kategori (%4) ile ebeveynliğin ne desteklenmesi ne de küçümsenmesi kategorisidir.

Araştırmaya kentten katılan kadın ve erkek katılımcıların söylemleri birlikte incelendiğinde benzer ve farklı yönler olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ve erkek katılımcıların birbirlerine benzer düzeyde söylemde bulundukları kategorilerin başında ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi kategorisi gelmektedir. Erkek katılımcılar bu kategori altındaki söylemlerinde çocuk yetiştirme sürecindeki tutumlarının küçümsendiği yönünde görüş bildirirken; kadın katılımcılar eşlerinin, evdeki kuralların katılığı noktasında onları eleştirdiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Ebeveyn kararlarının ve otoritesinin onaylanması kategorisinde ise hem kadın hem de erkek katılımcılar sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır.

Kadın katılımcılar, ebeveynliğin ne desteklenmesi ne de küçümsenmesi ve ebeveyn yeterliğinin onaylanması kategorilerinde yoğun düzeyde söylemde bulunurken; erkek katılımcıların bu kategorilerdeki söylemleri nispeten sınırlı düzeydedir. Ebeveyn katkısının onaylanması ve saygı duyulması kategorisinde ise kadın katılımcıların söylemleri sınırlı düzeydeyken; erkek katılımcılar bu kategoriye ait daha fazla söylemde bulunmuştur. Kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasında göze çarpan bir diğer farklılık ebeveyn katkısının küçümsenmesi kategorisindedir. Erkek ebeveynler bu kategoride yoğun düzeyde söylemde bulunmuştur ancak kadın ebeveynlerin bu kategorideki söylemlerinin sınırlı düzeyde olduğu görülmektedir. Kırsalda yaşayan çiftlerin ebeveynlik sürecinde eşlerinden aldıkları dönütlere ilişkin görüşlerine Tablo 3.8’de yer verilmiştir.

Tablo 3.8. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşlerinden Aldıkları Dönütlere İlişkin Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1. Ebeveynliğin ne desteklenmesi ne de küçümsenmesi	8	15	9	23	Bak 22-23 yıldır evliyim bugüne kadar eşimle bugüne kadar bana söylediği kötü bir laf yok (A1/V/KIR/E/45/23) / Eleştirmiyö hiç eleştirmede (A2/İ/KIR/K/33/19) / Öyle fazla bişeyimi eleştirmez (A3/A/KIR/K/28/12)
2.Ebeveynliğin desteklenmesi					
1. Ebeveyn yeterliğinin onaylanması	11	21	2	5	Mesela çalışkansı, bunlara bakıyorsun (A6/V/KIR/K/42/24) / Evet yani iyi annesin diyo güzel yetiştirdin, terbiyeli (A9/İ/KIR/K/40/23) / Yani, eleştirmez iltifat eder(A9/İ/KIR/K/40/23) / Yani güzel baktığımısöyler her zaman temiz saçları felan ördüğümü söyler (A6/A/KIR/K/33/16)
2. Ebeveyn katkısının onaylanması ve saygı duyulması	17	33	6	15	Olumlu tabii ki var hanımım benden memnungenel olarak memnun çok şükür aramızda bi saygı çerçevesi olduğu için (A5/V/KIR/E/28/13) / Mesela diyo ki çok dürüstsün diyo. Gözün orda değil burda değil,güzel şaapıyon geçindiriyon bizi diyo (A2/A/KIR/E/36/12)
3.Ebeveynliğin küçümsenmesi					
1. Ebeveyn yeterliğinin küçümsenmesi	4	8	2	6	Sürekli doktora getirip götürüyordum diyordu bu çocuk niye hasta oluyor, niye öyle oluyordu(A8/V/KIR/K/32/15) / Evet mesela büyük oğlum biraz içine kapanıktır senin yüzünden oldu işte (A8/A/KIR/K/31/13)
Kategoriler					
2. Ebeveyn katkısının küçümsenmesi	4	8	12	31	Sürekli sende bi şeyler yap, çocuklarla ilgilen (A4/V/KIR/E/39/15) / Hani bazen anneleri banaçocukların anneleri bana der ki sen çocukları çok ihmal ediyosun bazen hani vakit bulamir, burda da biraz imkanlar kısıtlı iş ortamı biraz sıkıntılı o yüzden bazen çocukları şey yapıyoruz yani ihmal ediyorum (A5/A/KIR/E/28/13)
3. Ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi	8	15	8	21	Ben çok kızıyorum çocuklara çok kızıyorum dediysem ama öyle dayak falan asla vurmam çocuklarıma hani ama kızıyorum bağıryorum diye o yüzden bu sefer tartışma yaşanıyor böyle yani (A5/İ/KIR/K/24/7)
Toplam	52	100	39	100	

Tablo 3.8’de de görüldüğü gibi kırsalda yaşayan çiftlerin ebeveynlik sürecinde eşlerinden aldıkları dönütlere ilişkin görüşleri üç ana kategoride sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler sırasıyla “ebeveynliğin ne desteklenmesi ne de küçümsenmesi”, “ebeveynliğin desteklenmesi” ve “ebeveynliğin küçümsenmesi” kategorileridir. Ebeveynliğin desteklenmesi kategorisi “ebeveyn yeterliğinin onaylanması” ve “ebeveyn katkısının onaylanması ve saygı duyulması” alt kategorilerine ayrılmıştır. Ebeveynliğin küçümsenmesi kategorisi ise “ebeveyn yeterliğinin küçümsenmesi”, “ebeveyn katkısının küçümsenmesi” ve “ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi” alt kategorilerinden oluşmaktadır.

Araştırmaya kırsaldan katılan kadın ebeveynlerin (%33)’ü ebeveyn katkısının onaylanması ve saygı duyulması kategorisinde söylemde bulunmuşlardır. Bunu (%21) ile ebeveyn yeterliğinin onaylanması kategorisi takip etmektedir. Kadın katılımcıların nispeten yoğun olarak söylemde bulundukları diğer kategoriler (%15) ile ebeveynliğin ne desteklenmesi ne de küçümsenmesi ve ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi kategorileridir. Buna karşılık kadın ebeveynlerin söylemleri, ebeveyn yeterliğinin küçümsenmesi ve ebeveyn katkısının küçümsenmesi kategorilerinde (%8) ile sınırlı düzeyde kalmıştır. Erkek ebeveynlerin söylemleri incelendiğinde babaların, en çok; (%31) oranla ebeveyn katkısının küçümsenmesi kategorisinde söylemde bulundukları görülmektedir. Ebeveyn katkısının küçümsenmesi kategorisinde babalar, eşlerinden çocukla daha fazla ilgilenmeleri gerektiği ve çocuğu ihmal ettikleri yönünde geri bildirimler aldıklarını ifade etmişlerdir. Babaların yoğun olarak söylemde bulundukları bir diğer kategori (%23) ile ebeveynliğin ne desteklenmesi ne de küçümsenmesidir ve bu kategoriyi (%21) oranla ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi kategorisi takip etmiştir. Erkek ebeveynlerin en düşük düzeyde söylemde bulundukları kategoriler ise (%5) oranla ebeveyn yeterliğinin onaylanması ve (%6) oranla ebeveyn yeterliğinin küçümsenmesi kategorileridir.

Kadın ve erkek katılımcıların söylemleri birlikte ele alındığında aralarında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ve erkek katılımcıların söylemlerinde frekans bakımından en çok benzerlik taşıyan kategori, ebeveyn yeterliğinin küçümsenmesi kategorisidir. Kadın katılımcılar bu kategoride (%8) ile; erkek katılımcılar ise (%6) ile sınırlı düzeyde görüş bildirmişlerdir. Kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasında benzerlik olan bir diğer kategori, ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi kategorisidir. Kadın katılımcılar bu kategoride (%15) oranla nispeten yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Erkek katılımcılar da kadın katılımcılara benzer olarak (%21) oranla nispeten yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Kadın ve erkek katılımcıların

söylemleri arasındaki en belirgin fark ise ebeveyn katkısının küçümsenmesi kategorisindedir. Kadın katılımcılar bu kategoride (%8) ile sınırlı sayıda söylemde bulunmuşlardır ancak erkek katılımcılar (%31) ile en yoğun olarak bu kategoriye ait görüş bildirmişlerdir.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin söylemleri birlikte incelendiğinde kentteki ve kırsaldaki kategoriler ve söylemlerin frekansları arasında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kent ve kırsaldaki katılımcıların söylemleri arasında en yakın frekansa sahip olan kategori ebeveyn yeterliğinin küçümsenmesi kategorisidir. Kentteki katılımcılar, bu kategoride (%12) oranla söylemde bulunurken kırsaldaki katılımcıların söylemleri (%14) oranındadır. Hem kentteki hem de kırsaldaki katılımcıların en yoğun olarak söylemde bulundukları kategori ebeveyn katkısının onaylanması kategorisidir. Kent ve kırsalda katılımcıların benzer oranlarda söylemde bulundukları bir diğer kategori ise ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmesi kategorisidir. Kentteki katılımcılardan birinin bu kategorideki söylemleri “*Eleştirisi işte dediğim gibi çok bazı katı kurallarımız olması evin içerisinde onlarla ilgili eleştiriyor* (A19/V/KENTÜ/K/41/12)” şeklindeyken; kırsaldaki katılımcılardan biri bu kategoride “*Ben çok kızıyorum çocuklara çok kızıyorum dediysem ama öyle dayak falan asla vurmam çocuklarıma hani ama kızıyorum bağırıyorum diye o yüzden bu sefer tartışma yaşanıyor böyleyani* (A5/İ/KIR/K/24/7)” şeklinde görüş bildirmiştir.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin söylemleri arasındaki farklılıklara bakıldığında kategori farklılıkları göze çarpmaktadır. Kentteki ebeveynlerin söylemleri doğrultusunda ebeveynliğin desteklenmesi kategorisine ait üç alt kategori sınıflandırılmışken; kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri doğrultusunda bu kategori, iki alt kategoriye ayrılmıştır. Kırsaldaki ebeveynlerin söylemlerinde ebeveyn kararlarının ve otoritesinin onaylanması kategorisine ait herhangi bir görüş bulunmamaktadır. Kategori farklılıklarının yanında kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri arasında bazı frekans farklılıkları olduğu da göze çarpmaktadır. Ebeveynliğin ne desteklenmesi ne de küçümsenmesi kategorisinde kentteki katılımcılar (%24) ile ortalama düzeyde söylemde bulunurken; kırsaldaki katılımcılar (%38) ile nispeten yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Ebeveyn yeterliğinin onaylanması kategorisinde ise kentteki katılımcılar (%39) ile yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır ancak kırsaldaki katılımcıların bu kategoriye ait söylemlerinin (%26) oranında olduğu görülmektedir. Kentteki ebeveynlerin ebeveynlik sürecinde eşleriyle aralarındaki iş birliği/iş bölümüne yönelik görüşlerine Tablo 3.9’da yer verilmiştir.

Tablo 3.9. Kentteki Ebeveynlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşleriyle Aralarındaki İş Birliği/İş Bölümüne Yönelik Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1. Anne temelli çocuk yetiştirme	10	26	5	15	Yemeği kıyafet bakımı onları ben yaparım (A11/A/KENTA/K/33/14) / Şimdi benim eşim deha tamam yardımcı olur yapar eder ama çoğunluğunu hepsini ben yaparım, ben okula götürürüm, ben getiririm, ben ödevlerini yaptırım, derslerini ben yaptırım, sınavlarını yazılılarını ben takip ederim. İii bütün yükü bende açıkçası (A14/V/KENTO/K/40/13) / Bütün sorumluluklar, alışveriş açısından kızıma alışveriş genelde ben yapıyorum ama oyuncaktır, ne biliyim gezme tozmadır bunlar babasında. Hani parka götürmedir, bazen babası götürabiliyooyun alanlarına falan (A20/İ/KENTÜ/K/36/10)
2. Anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme	18	46	13	39	 ders konularında zorlandıkları yerde ben şey yapmaya çalışıyorum. Temizlik konularında hanım şey ediyö (A13/A/KENTA/E/50/21) / babasıyla gelip gidiyor işte onları hallediyor okullarını hallediyor ben veli toplantılarına falan katılmaya çalışıyorum (A15/A/KENTO/K/45/17) / Bulaşıkları ben yıkıyorum. Eve girdiğimiz andan itibaren eşim yemek hazırlamaya başlarsa çocuklara ben bakıyorum (A18/A/KENTÜ/E/46/13) / Sadece ben bütün işleri yaptığım zaman eşim ilgileniyo (A12/V/KENTA/K/26/8)
3. İş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme	11	28	14	42	Yani her onu da destek olmaya yani kadın erkek ayrımı yapmadım kesinlikle ben kendi adıma söylüyorum bu kadın işi bu erkek işi demedim elimden gelen bütün işleri yaptım yoksa üç çocuk zor yani (A17/A/KENTO/E/48/19) / Yemeğiymi, dersiydi işte oyunuydu beraberce yapmaya çalışıyoruz. Valla iş bölümünden ziyade bi işin beraber halledilmesi olayı var bizde (A17/İ/KENTO/E/38/11)
4. Anne ve büyükanne - temelli çocuk yetiştirme	-	-	1	3	Şöyle hani biz maalesef çocuğu yetiştirme konusunda çok şeyimiz yok yani aslında anneannesinde keşke biz ilgilensek hani kadınların çalışması konusunda çok teşvikler vesaire şeyler oluyor...(A16/V/KENTO/E/36/11)
Toplam	39	100	33	100	

Tablo 3.9’da da görüldüğü gibi kentte yaşayan ebeveynlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki beşinci soruya verdiği cevaplar doğrultusunda çiftlerin, çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle aralarındaki iş birliği/ iş bölümüne yönelik görüşleri dört kategoride sınıflandırılmıştır. Kategoriler sırasıyla; “anne temelli çocuk yetiştirme”, “anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme”, “iş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme” ve “anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme” şeklindedir. Araştırmaya kentten katılan kadın ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle yaptıkları iş birliğine yönelik görüşleri, en yoğun olarak (%46) ile anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme kategorisinde yer almıştır. Kadın katılımcılar anne temelli çocuk yetiştirme ve iş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme kategorilerinde (%26) ve (%28) ile görece yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Buna karşılık kentteki kadın ebeveynlerin anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme kategorisine ait söylemde bulunmamış olmaları dikkat çekmektedir.

Araştırmaya kentten katılan erkek ebeveynlerin söylemleri incelendiğinde erkek ebeveynlerin (%42) ile en çok iş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme kategorisinde söylemde bulundukları göze çarpmaktadır. Erkek ebeveynler anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme kategorisinde de (%39) ile yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Kentteki erkek ebeveynlerin anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme kategorisinde ise (%3) ile sınırlı düzeyde söylemde bulundukları görülmektedir.

Kentteki kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte incelendiğinde söylemlerin frekansları arasında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ve erkek ebeveynler, benzer olarak en çok anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme kategorisinde söylemde bulunmuşlardır. Kadın ebeveynler bu kategoride eşlerinin çocuğu parka götürerek ya da ödevlerine yardım ederek onlara destek olduklarını ifade etmişlerdir. Erkek ebeveynler de bulaşık yıkama gibi ev işlerini yaparak anneye destek olduklarını belirtmişlerdir. Kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri arasında göze çarpan bir diğer benzerlik anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme kategorisindedir. Anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme kategorisinde katılımcı anneler söylemde bulunmazken babalar da benzer şekilde (%3) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya kentten katılan kadın ve erkek ebeveynlerin beşinci soruya dair söylemlerinin frekansları genellikle birbirine yakın düzeyde olmasına rağmen göze çarpan en belirgin farklılık iş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme kategorisindedir. Kadın ebeveynler bu kategoride (%28) oranla söylemde bulunurken; erkek ebeveynler (%42) ile yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Erkek ebeveynlerden bazıları evde işleri kadın ya da erkek işi olarak ayırt etmeden yapmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Kırsalda yaşayan çiftlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle aralarındaki iş birliği/iş bölümüne yönelik görüşlerine Tablo 3.10'da yer verilmiştir.

Tablo 3.10. Kırsalda Yaşayan Ebeveynlerin Ebeveynlik Sürecinde Eşleriyle Aralarındaki İş Birliği/ İş Bölümüne Yönelik Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1. Anne temelli çocuk yetiştirme	21	53	19	46	Ev işlerini hanım yapar Yemekle ilgili işleri o yapar eğer bende araziyle uğraşırım hayvanla uğraşırım evin geçimiyle evin geçimiyle uğraşırım (A2/V/KIR/E/35/10) / Eşim takip ediyor (A1/İ/KIR/E/40/19) / Valla çoğu şeyi ben yaparım eşim hani hayvancılıkla uğraştığı için (A1/A/KIR/K/30/11)
2. Anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme	13	33	14	34	İş bölümü şu şekil yani; çocuğu anne giyindirdiği zaman okula ben götürüyorum da mesela o giyindirdiği zaman küçük çocuk ağladığı zaman o küçük çocukla benim ilgilenmemi söylüyor ben küçük çocukla ilgileniyorum giydiriyorum, içiriyorum o yüzden (A4/V/KIR/E/39/15) / Ben şöyle diyim yemek şey konusunda zaten disiplin zaten eşim onu takip ediyö (A9/İ/KIR/E/48/23) / Ben şunu takip ediyom okumasıyla ilgili dersleriyle ilgili (A9/İ/KIR/E/48/23) / Mesela kıyafetini falan giydirir küçükken bezlerken falanyardım ederdi bezini verir ıslak mendil bezini bile atardı mesela öyle konularda yardımcı olur mesela memeyi bıraktırtırken falan hep o yardımcı oldu onun sayesinde bıraktı çünkü (A5/A/KIR/K/30/13)
3. İş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme	4	10	3	7	Şöyle şöyle çocuk yetiştirme bölümü de genellikle yetiştirme kız bölümünü şey eşim yapıyo oğlanı da ben yetiştiriyorum evdeterbiyeli tezkereli hani şeyli yani (A4/A/KIR/E/38/16)
4. Anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme		5	5	12	O zaman birlikte yapıyoruz (A7/İ/KIR/E/42/22) / Gaynananda yapıyo gaynında yapıyo mesela öyle şeyine oluyo (A7/A/KIR/K/35/21)
Toplam	40	100	41	100	

Tablo 3.10’da da görüldüğü gibi kırsalda yaşayan çiftlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle birlikte oluşturdukları iş bölümüne ilişkin görüşleri doğrultusunda söylemleri, dört kategoride sınıflandırılmıştır. Kategoriler sırasıyla “anne temelli çocuk yetiştirme”, “anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme”, iş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme” ve “anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme” kategorileridir. Araştırmaya kırsaldan katılan kadın ebeveynlerin söylemleri incelendiğinde kadın ebeveynlerin (%53) ile en yoğun olarak anne temelli çocuk yetiştirme kategorisinde söylemde bulundukları görülmektedir. Bunu (%33) ile anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme kategorisi takip etmiştir. Ancak kadın ebeveynler anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme kategorisinde (%5) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır.

Kırsaldaki erkek ebeveynlerin söylemleri incelendiğinde ise erkek katılımcıların (%46)'sının anne temelli çocuk yetiştirme kategorisinde söylemde bulundukları göze çarpmaktadır. Bu kategoriden sonra erkek katılımcıların yoğun olarak söylemde bulundukları bir diğer kategori anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme kategorisidir. Erkek ebeveynlerin en az düzeyde söylemde bulundukları kategori ise (%7) ile iş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme kategorisidir.

Araştırmaya kırsaldan katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte ele alındığında aralarında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kırsaldaki kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasındaki benzerlikler incelendiğinde ilk olarak hem kadın hem de erkek katılımcıların en yoğun söylemde bulundukları kategorinin anne temelli çocuk yetiştirme kategorisi olduğu görülmektedir. Anne temelli çocuk yetiştirme kategorisinde anneler, eşlerinin işleri dolayısıyla birçok sorumluluğun kendilerinde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kategoride babaların söylemleri de annelere benzer olarak evdeki sorumluluğun çoğunluğunu eşlerinin üstlendiği, kendilerinin işleri dolayısıyla daha az sorumluluk aldıkları yönündedir. Anne temelli baba destekli çocuk yetiştirme kategorisi ise hem kadın hem de erkek katılımcıların benzer şekilde yoğun olarak söylemde bulundukları kategorilerden birisidir. Kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasında frekans bakımından belirgin farklılıklar bulunmamasına rağmen kadın katılımcıların en az düzeyde söylemde bulundukları kategori anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme kategorisi iken erkek katılımcıların en az düzeyde söylemde bulundukları kategori iş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme kategorisidir.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki beşinci soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda aralarında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Hem kentte hem de kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri dört kategoride sınıflandırılmıştır. Kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri benzer kategorilere ayrılmıştır. Hem kentteki hem de kırsaldaki ebeveynler anne ve büyükanne temelli çocuk yetiştirme kategorisinde en az düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Ancak araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan katılımcıların söylemlerinin frekansları arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Kırsaldaki ebeveynler anne temelli çocuk yetiştirme kategorisinde yoğun olarak söylemde bulunurken kentteki ebeveynlerin bu kategorideki söylemleri, kırsala oranla sınırlı düzeyde kalmıştır. İş birliği/iş bölümüne dayalı çocuk yetiştirme kategorisinde ise kentteki ebeveynler yoğun düzeyde söylemde bulunurken kırsaldaki ebeveynler sınırlı sayıda söylemde bulunmuşlardır. Kentte yaşayan çiftlerin birlikte

ebeveynlik düzeylerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri Tablo 3.11’de verilmiştir.

Tablo 3.11. Kentte Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Düzeylerinin Bireysel Ebeveynlik Davranışları Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1.Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi					
1.Çocuğa yönelik davranışlarımı etkilemez	15	39	20	50	Ya tabi ki mesela kavga ettiğimizde ondan tabi kihırsımızı almıyoruz çocuktan (A15/İ/KENTO/K/29/5) /... o gerginliklerde birbirimizden uzak oluyoruz ama çocukla ilgileniyoruz. Onu öyle atlatıyoruz artık (A15/İ/KENTO/K/29/5) / Yani ruh halim çok olumsuzsa eee genelde yalnız kalmayı tercih ederim yani eee çocuklara da yansımaması için ama genelde aramızdaki tartışmayı çocuklara hiç...yansıtmam yani (A14/A/KENTO/E/35/10)
2. Çocuğa kızma/bağırma	4	11	4	10	Çocuğun suçu olmadığı zaman dahi ufak bir şeydeçok büyük tepki verdiğimi fark ediyorum (A13/A/KENTA/K/38/21) / Yani bizde bir insanızister istemez bu konuda ne oluyor öfkemizi çocuğayansıtabiliyoruz (A17/A/KENTO/E/48/19)
3. Çocuğusuçlama	-	-	1	3	Senin yüzünden oldu gibi direk demesek bile yani bakışlarımdan duruşumdan falan bazen küsebiliyosun yani etkiliyor... Kesinlikle etkiliyor(A17/A/KENTO/E/48/19) /... Yani isteyerek yaptığımız bir şey değil ama bazen de hani tartıştığımız dönemlerde çocuklara istemeyerek sitem edebiliyoruz (A11/V/KENTA/E/44/14)
4. Çocuğa yönelik duyarlılığınazalması	3	8	1	3	Çocukla ilgilenmeme durumumuz olabilir (A18/A/KENTÜ/E/46/13)
5. Karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn-çocukilişkisine yayılması	9	24	9	23	Genelde çocuğumuzla ilgili konularda anlaşmazlık yaşadığımızda tabi o anlıyo bunu yani çocuğum anlıyo bunu mutlaka ve yani hemen araya giriyo. Öyle bir şey durumu oluyo yani yapmayın, konuşmayın hani şey bizim anlaşılamadığımızı anlıyo o da hissettiği için olumsuz havayı tabi üzülüyor o da mutlaka (A20/İ/KENTÜ/K/36/10)
2.Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi					
1. Karı koca ilişkisindeki mutluluğun ebeveyn çocukilişkisine yayılması	4	11	4	10	Ama olumluyu her zaman çocukla paylaştık ki daha mutlu daha huzurlu kendini daha güvenderhissetsin diye (A16/A/KENTO/E/52/29)
2. Çocuğa yönelik duyarlılığın Artması	3	8	1	3	Olumlu yönde. Mesela tabi bana yardımcı olduğuiçin çocuğuma daha çok zaman ayırabiliyom mesela (A17/A/KENTO/K/47/19)
Toplam	38	100	40	100	

Tablo 3.11’de de görüldüğü gibi kentte yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik düzeylerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri iki ana kategoride sınıflandırılmıştır. Kategoriler sırasıyla “olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi” ve “olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi” şeklindedir. Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi kategorisi; “çocuğa yönelik davranışlarımı etkilemez”, “çocuğa kızma/bağırma”, “çocuğu suçlama”, “çocuğa yönelik duyarlılığın azalması” ve “karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn-çocuk ilişkisine yayılması” alt kategorilerine ayrılmıştır. Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi kategorisi ise “karı koca ilişkisindeki mutluluğun ebeveyn-çocuk ilişkisine yayılması” ve “çocuğa yönelik duyarlılığın artması” alt kategorilerinde sınıflandırılmıştır.

Araştırmaya kentten katılan kadın ebeveynlerin söylemleri, yarı yapılandırılmış görüşme formundaki altıncı soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda (%39) ile en çok çocuğa yönelik davranışlarımı etkilemez kategorisinde yer almıştır. Anneler, eşleriyle kavga ettiklerinde öfkelerini çocuktan çıkarmadıkları, eşleriyle aralarındaki gerginlikten dolayı birbirlerinden uzak kalsalar da çocuklarıyla ilgilenmeye devam ettikleri yönünde söylemlerde bulunmuşlardır. Kadın ebeveynlerin yoğun olarak söylemde bulundukları bir diğer kategori ise (%24) ile karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn-çocuk ilişkisine yayılması kategorisidir. Kadın ebeveynlerin söylem frekansları arasında göze çarpan bir diğer detay katılımcıların, çocuğu suçlama kategorisinde söylemde bulunmamış olmalarıdır. Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi kategorisinin alt kategorilerinden biri olan çocuğa yönelik duyarlılığın artması kategorisinde kadın ebeveynlerin söylemleri (%8) ile sınırlı düzeyde kalmıştır. Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi kategorisinde ise; çocuğa yönelik duyarlılığın azalması alt kategorisinde kadın ebeveynlerin söylemleri benzer şekilde (%8) ile sınırlı düzeydedir.

Araştırmaya kentten katılan erkek ebeveynlerin söylemleri incelendiğinde (%50)’sinin çocuğa yönelik davranışlarımı etkilemez kategorisinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcılardan biri, “*Yani ruh halim çok olumsuzsa eee genelde yalnız kalmayı tercih ederim yani eee çocuklara da yansımaması için ama genelde aramızdaki tartışmayı çocuklara hiç...yansıtmam yani* (A14/A/KENTO/E/35/10)” şeklinde görüş bildirmiştir. Araştırmaya kentten katılan babaların (%23) ile görece yoğun düzeyde söylemde

bulundukları bir diğer kategori karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn-çocuk ilişkisine yayılması kategorisidir. Erkek katılımcıların sınırlı düzeyde söylemde bulundukları kategoriler ise çocuğu suçlama, çocuğa yönelik duyarlılığın azalması ve çocuğa yönelik duyarlılığın artmasıdır. Erkek katılımcıların, bu kategorilerde söylemde bulunma oranları (%3) ile sınırlı düzeyde kalmıştır.

Kentteki kadın ve erkek katılımcıların söylemleri birlikte ele alındığında söylemlerin frekansları arasında benzer ve farklı yönler olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasında göze çarpan benzerliklerden birisi hem kadın hem de erkek katılımcıların en yoğun olarak çocuğa yönelik davranışlarını etkilemez kategorisinde söylemde bulunmuş olmalarıdır. Karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn-çocuk ilişkisine yayılması kategorisinde ise kadın katılımcılar (%24), erkek katılımcılar (%23) ile birbirlerine yakın oranda söylemde bulunmuşlardır. Çocuğa kızma/bağırma ve karı koca ilişkisindeki mutluluğun ebeveyn-çocuk ilişkisine yayılması kategorilerinde de kadın ve erkek katılımcılar sırasıyla (%11) ve (%10) ile birbirlerine benzer düzeylerde görüş bildirmişlerdir. Kadın ve erkek katılımcıların benzer olarak en az düzeyde söylemde bulundukları kategori ise çocuğu suçlama kategorisidir. Bu kategoride kadın ebeveynler söylemde bulunmazken; erkek ebeveynler (%3) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya kentten katılan kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasındaki frekans farklılıkları incelendiğinde frekanslar arasında belirgin farklılıklar olmadığı göze çarpmaktadır. Araştırmaya kırsaldan katılan çiftlerin birlikte ebeveynlik düzeylerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri ise Tablo 3.12’de verilmiştir.

Tablo 3.12. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Düzeylerinin Bireysel Ebeveynlik Davranışları Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1.Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi					
1. Çocuğa yönelik davranışlarımı etkilemez	17	45	25	78	Hayır. Hiç yansıtmam (A1/V/KIR/K/37/23) / Mesela bebelere yansıtmam, kızmam, bağırمام. Çekişsemde çekişmemi yanlarında bile buna bile tembihlerim bazen (A7/A/KIR/E39/21)
2. Çocuğa kızma/bağırma	13	34	2	6	Ben ondan sinir alıyorum çocuklara kızıyordum (A7/V/KIR/K/35/17) / Haniona kızdığım zaman eee Kaan'ın üzerinden çıkardığım oluyor (A3/İ/KIR/K/29/7)
3. Çocuğu suçlama	3	8	-	-	Ya diyorum yeter Allah aşkına yeter beni bıktırdınız ya yeter artık burama getirdiniz ya biraz efendi olun biraz akıllı olun ben de bi anneyim benim de başım ağrıyor benne biliyim zaten tansiyon hastasıyım da tansiyonum yükseliyor bazan beni çok sıkıştırıyorsunuz diyorum çocuklarıma (A4/V/KIR/K42/15)
4. Karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması	2	5	1	3	Tabi ki gergin olduğum zaman sinirli olduğum için sinirini dışarı yansıtan bi kişiolduğum için çocukları da tabi ki bu etkiliyor, negatif etkiliyor (A4/V/KIR/E/39/13)
2.Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi					
1. Karı koca ilişkisindeki mutluluğun ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması	2	5	3	9	İyi anlaştığın zaman ona o şekil iyi anlam geliyor (A2/İ/KIR/E/40/19)
2. Çocuğa yönelik duyarlılığın artması	1	3	1	3	Farklı oluyor daha içten, samimiyetle ne bileyim sonuçta sizin çocuklarınız onlaradaha güzel davranıyorsunuz (A4/V/KIR/E/39/15)
Toplam	38	100	32	100	

Tablo 3.12’de de görüldüğü gibi kırsalda yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik düzeylerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri doğrultusunda iki ana kategori ortaya çıkmıştır. Kategoriler sırasıyla; “olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi” ve “olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi” kategorileridir. Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi kategorisi; “çocuğa yönelik davranışlarımı etkilemez”, “çocuğa kızma/bağırma”, “çocuğu suçlama”, “karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması” alt kategorilerine ayrılmıştır. Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi kategorisi ise; “karı koca ilişkisindeki mutluluğun ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması” ve “çocuğa yönelik duyarlılığın artması” kategorilerine ayrılmıştır.

Araştırmaya kırsaldan katılan annelerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki altıncı soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda çocuğa yönelik davranışlarını etkilemez kategorisinde (%45), çocuğa kızma/bağırma kategorisinde (%34) ile yoğun düzeyde söylemde bulundukları görülmektedir. Çocuğa yönelik davranışlarını etkilemez kategorisinde bir grup katılımcı, eşlerine kızmış olsalar bile öfkelerini çocuklarına hiç yansıtmadıkları yönünde söylemde bulunmuşlardır. Çocuğa kızma/bağırma kategorisinde ise bazı katılımcıların eşlerine yönelik kızgınlıklarını çocuklarından çıkardıkları yönünde söylemleri bulunmaktadır. Kadın katılımcılar; çocuğa yönelik duyarlılığın artması kategorisinde (%3), karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması kategorisinde (%5) ve karı koca ilişkisindeki mutluluğun ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması kategorisinde (%5) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır.

Kırsaldaki erkek katılımcıların altıncı soruya dair söylemleri incelendiğinde (%78) oranla en çok çocuğa yönelik davranışlarını etkilemez kategorisinde söylemde bulundukları göze çarpmaktadır. Erkek katılımcılarla ilgili göze çarpan bir diğer detay altıncı soruya ait diğer kategorilerde sınırlı sayıda söylemde bulunmuş olmalarıdır. Erkek katılımcılar, çocuğu suçlama kategorisine dair söylemde bulunmamışlardır. Karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn çocuk ilişkisine yansması ve çocuğa yönelik duyarlılığın artması kategorilerinde ise söylemleri; (%3) ile sınırlı düzeydedir. Erkek katılımcıların bu kategorilerdeki söylemleri incelendiğinde katılımcılardan birisinin karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması kategorisinde, “*Tabi ki gergin olduğum zaman sinirli olduğum için sinirini dışarı yansıtan bi kişi olduğum için çocukları da tabi ki bu etkiliyor, negatif etkiliyor* (A4/V/KIR/E/39/13)” şeklinde söylemde bulunduğu görülmektedir. Çocuğa yönelik duyarlılığın artması kategorisinde ise katılımcıların söylemlerine örnek olarak; “*Farklı oluyor daha içten, samimiyetle ne bileyim sonuçta sizin çocuklarınız onlara daha güzel davranıyorsunuz* (A4/V/KIR/E/39/15)” söylemi verilebilir.

Araştırmaya kırsaldan katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte ele alındığında aralarında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu görülmektedir. Kırsaldaki kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasındaki benzerliklerden ilki hem kadın katılımcıların hem de erkek katılımcıların en yoğun olarak çocuğa yönelik davranışlarını etkilemez kategorisinde söylemde bulunmuş olmalarıdır. Bu kategoride kadın katılımcıların söylemlerine örnek olarak katılımcılardan birisinin “*Hayır. Hiç yansıtmam* (A1/V/KIR/K/37/23)” şeklindeki söylemi gösterilebilir. Erkek katılımcılardan bazılarını söylemlerine ise “*Mesela bebelere yansıtmam, kızmam, bağırmam. Çekişsem de çekişmemi*

yanlarında bile buna bile tembihlerim bazen (A7/A/KIR/E39/21)” şeklinde örnek verilebilir. Kırsaldaki anne ve babaların söylem frekanslarında benzerlik olan diğer kategoriler; karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması ve çocuğa yönelik duyarlılığın artması kategorileridir. Karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması kategorisinde anneler (%5) ile babalar ise (%3) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Çocuğa yönelik duyarlılığın artması kategorisinde hem kadın hem de erkek ebeveynler (%3) ile birbirine eşit oranda ve sınırlı sayıda söylemde bulunmuşlardır.

Kırsaldaki kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde hem kadın hem de erkek katılımcıların en yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategorinin çocuğa yönelik davranışlarını etkilemez kategorisi olmasına rağmen söylemlerin frekansları arasındaki en belirgin farklılığın da bu kategoride olduğu görülmektedir. Kadın ebeveynler bu kategoride (%45) oranla söylemde bulunurken; erkek ebeveynlerin söylemde bulunma oranı (%78)’dir. Kadın ve erkek ebeveynlerin söylem frekansları arasındaki bir diğer farklılık çocuğa kızma/bağırma kategorisindedir. Anneler bu kategoride (%34) ile görece yoğun düzeyde söylemde bulunurken; babaların söylemleri (%6) ile sınırlı düzeyde kalmıştır.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin söylemleri birlikte ele alındığında bazı benzer ve farklı yönler olduğu görülmektedir. Kent ve kırsaldaki katılımcıların söylemleri arasında göze çarpan benzerliklerden birisi çocuğa yönelik davranışlarını etkilemez kategorisindeki söylemlerin frekanslarıdır. Hem kentte hem de kırsaldaki ebeveynler en yoğun olarak bu kategoride söylemde bulunmuşlardır. Kentteki ve kırsaldaki katılımcıların görece sınırlı düzeyde söylemde bulundukları kategorilerin frekansları da birbirine yakın düzeydedir. Kentteki katılımcılar, çocuğu suçlama kategorisinde (%3) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Kırsaldaki katılımcılar da benzer şekilde bu kategoride (%8) ile görece sınırlı düzeyde görüş bildirmişlerdir. Kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin söylem frekanslarının birbirine yakın olduğu bir diğer kategori çocuğa yönelik duyarlılığın artması kategorisidir. Araştırmaya kentten katılan ebeveynler bu kategoride (%11) ile; kırsaldan katılan ebeveynler ise (%6) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır.

Kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde en belirgin farklılıklardan birinin söylemlerin kategorize edilmesi noktasında olduğu görülmektedir. Kentteki ebeveynlerin olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel

ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi kategorisindeki söylemleri beş alt kategoride sınıflandırılmışken; kırsaldaki ebeveynlerin bu kategorideki söylemleri dört alt kategoride sınıflandırılmıştır. Kırsaldaki ebeveynlerin çocuğa yönelik duyarlılığın azalması kategorisine uyacak herhangi bir söylemi bulunmamıştır. Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin söylemleri arasındaki farklılıklardan bir diğeri söylemlerin frekansları noktasındadır. Çocuğa yönelik davranışlarını etkilemez kategorisi hem kentte hem de kırsaldaki ebeveynlerin en yoğun olarak söylemde bulundukları kategori olmasına rağmen; kentte ve kırsaldaki söylem frekansları arasında belirgin bir farklılık olduğu göze çarpmaktadır. Karı koca ilişkisindeki gerginliğin ebeveyn çocuk ilişkisine yayılması kategorisi ise kent ve kırsalda söylem frekansları bakımından en fazla farklılığın olduğu kategoridir. Kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin bu kategoriye ait söylemleri arasında da bazı farklılıklar bulunmaktadır. Kentteki katılımcılardan birisi, bu kategoride, eşleriyle aralarında anlaşmazlık olduğu durumlarda bunu çocuğunun fark ettiğini ifade ederken; kırsaldaki katılımcılardan birisi ise eşleriyle aralarında anlaşmazlık olduğunda kendi kişilik yapılarından dolayı kendilerinin bu durumu çocuğa negatif yansıttıklarından bahsetmiştir.

Araştırmaya kentten katılan çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkilerine yansımalarına dair görüşlerine Tablo 3.13'te yer verilmiştir.

Tablo 3.13. Kentteki Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Evlilik İlişkilerine Yansımalarına Dair Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1.Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları					
1. Evlilik ilişkisini etkilemez	8	21	10	26	Yaaa evliliğe etkisi yani aslında ıı çoğu zaman ortak olmuyorsunuz tabi hani illaki bir ıı farklılık oluyor ya ama ıı evliliği düşündüğün zaman hani bu tür problemler evliliğe çok fazla yansımıyor açıkçası (A19/V/KENTÜ/E/44/12) /... Yani sakinleştikten sonra daha çok konuşuyoruz. Tartışma olup tartışmayı alevlendirmek yerine daha çok onu sakin kafayla düşünüp sonrasında onu sakin olduğumuz zaman konuşmayı tercih ediyoruz (A18/A/KENTÜ/E/46/13)
2. Sözlü çatışma	6	16	2	5	Yaa şöyle zaman zaman ıı sizde takdir edersiniz ki hayatımızın her safasında yaşadığınız her türlü sıkıntı sizin eşinize yansır. Eşinizle diyalogunuza yansır (A17/V/KENTO/K/38/14) / O anlarda ister istemez ıı bazen tartışma yaşıyoruz (A18/V/KENTÜ/E/39/13) / O açıdan tabi ki böyle birbirimize patladığımız anlar da oluyo (A16/İ/KENTO/K/31/7)

Tablo 3.13. Kentteki Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Evlilik İlişkilerine Yansımalarına Dair Görüşleri (devamı)

3.Küskünlük/kırgınlık/dargınlık	6	16	6	15	Ya tabi biz tartışma yaşayınca tabi bir olumsuz etkilenme oluyor ama uzun sürmüyor. En fazla bir gün diyelim yani, hani bir gün boyunca birbirimize bir surat asarız şey yaparız, geçer (A15/İ/KENTO/E/31/5)
4. Evlilik/ilişkisorunları	5	13	3	8	Çok kötü etkiliyor. Etkiliyor yani kötü yönde etkiliyor yani iş birliği yapamama çünkü belli bir yaşa geldikten sonra hani bazı sorumlulukları ona vermeye çalıştığım zaman o da almak istemiyor haklı olarak tabi ki... (A19/V/KENTÜ/K/41/12)
5. Psikolojiksıkıntı	5	13	2	5	...önce kendimizin morali bozuk oluyo çocuğumuza bu yansıyo o yüzden hani evde olumlu hava çok önemli olumlu hava evin iklimini değiştiriyor yani (A17/A/KENTO/E/48/19)
2.Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları					
1.Birlikte ebeveynlikteki uyumun karı kocalık ilişkisine olumlu yayılması	8	21	16	41	Valla ben anne babalık ilişkimizle beraber eşimle olan evliliğimizin daha da iyi olduğunu düşünüyorum (A18/İ/KENTÜ/K/35/8) / Ya e şöyle olumlu olduğu zamanlar hani ee şey diyebiliyorsunuz hani ee iyi ki böyle bi sürece bir şeye girmişim desteğimi vesaire şeyi yanınızda hissediyorsunuz (A16/V/KENTO/E/36/11) / Çocuklar kendileri de yansıtıyolar zaten bize. Yani güzel bi anne ve babamız var onu hissettiriyolar bize (A18/V/KENTÜ/E/39/13)
Toplam	38	100	39	100	

Tablo 3.13'te de görüldüğü gibi kentte yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkilerine yansımalarına dair görüşleri; “olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları ve “olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkilerine yansımaları” olmak üzere iki ana kategoride sınıflandırılmıştır. Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları kategorisi; “evlilik ilişkisini etkilemez”, “sözlü çatışma”, “küskünlük/kırgınlık/dargınlık”, “evlilik/ilişki sorunları” ve “psikolojik sıkıntı” alt kategorilerine ayrılmıştır. Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları kategorisi ise; “birlikte ebeveynlikteki uyumun karı koca ilişkisine olumlu yayılması” olmak üzere tek alt kategoridesınıflandırılmıştır.

Kentte yaşayan kadın ebeveynlerin eşleriyle yaşadıkları birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımalarına ilişkin görüşleri (%21) oranla en çok evlilik ilişkisini etkilemez ve birlikte ebeveynlikteki uyumun karı koca ilişkisine olumlu yayılması kategorilerinde yer almaktadır. Sözlü çatışma ve küskünlük/kırgınlık/dargınlık kategorileri ise (%16) oranla annelerin yoğun olarak söylemde bulundukları kategorilerdendir. Araştırmaya kentten katılan kadın ebeveynlerden bazıları sözlü çatışma kategorisinde, günlük

hayatta yaşadıkları sıkıntıları eşleriyle diyaloglarına yansıtabildikleri ve eşleriyle birbirlerine tepki gösterebildikleri yönünde söylemlerde bulunmuşlardır. Evlilik/ilişki sorunları ve psikolojik sıkıntı kategorileri kentteki annelerin en az düzeyde söylemde bulundukları kategorilerdir. Ancak annelerin bu kategorilerde de (%13) oranla görece diğer kategorilere yakın düzeyde söylemde bulundukları görülmektedir.

Araştırmaya kentten katılan erkek ebeveynlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımalarına ilişkin görüşleri incelendiğinde erkek ebeveynlerin en yoğun olarak (%41) oranla birlikte ebeveynlikteki uyumun karı koca ilişkisine olumlu yayılması kategorisinde söylemde bulundukları görülmektedir. Bunu (%26) oranla evlilik ilişkisini etkilemez kategorisi takip etmiştir. Erkek ebeveynlerden bazıları ebeveynlik sürecindeki sıkıntıların evlilik ilişkisine çok fazla yansımadığı yönünde söylemde bulunmuşlardır. Erkek ebeveynlerin (%5) oranla en düşük düzeyde söylemde bulunduğu kategoriler; sözlü çatışma ve psikolojik sıkıntı kategorileridir.

Kentteki kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte ele alındığında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ve erkeklerin söylemleri, frekanslar bakımından incelendiğinde evlilik ilişkisini etkilemez ve küskünlük/kırgınlık/dargınlık kategorilerinde birbirlerine yakın düzeylerde söylemde bulundukları görülmektedir. Araştırmaya kentten katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde kategoriler ve söylem frekansları arasında farklılıklar olduğu dikkat çekmektedir. Kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri, frekansları bakımından evlilik ilişkisini etkilemez kategorisinde birbirlerine yakın düzeydedir ve evlilik ilişkisini etkilemez kategorisi annelerin en yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategorilerden birisidir. Ancak babaların en yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategori, annelerden farklı olarak birlikte ebeveynlikteki uyumun karı koca ilişkisine olumlu yayılması kategorisidir. Kadın ebeveynler (%21), erkek ebeveynler ise (%41) oranla bu kategoride en yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Ancak kadın ve erkek ebeveynler arasındaki frekans farklılığının en fazla olduğu kategori de birlikte ebeveynlikteki uyumun karı koca ilişkisine olumlu yayılması kategorisidir. Bu kategoride, annelerin söylemlerine örnek olarak; “*Valla ben anne babalık ilişkimizle beraber eşimle olan evliliğimizin daha da iyi olduğunu düşünüyorum* (A18/İ/KENTÜ/K/35/8)” ifadesi, babaların söylemlerine örnek olarak; “*Çocuklar kendileri de yansıtıyorlar zaten bize. Yani güzel bi anne ve babamız var onu hissettiriyorlar bize* (A18/V/KENTÜ/E/39/13)” ifadesi verilebilir. Kırsalda yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkilerine yansımalarına dair görüşlerine Tablo 3.14’te yer verilmiştir.

Tablo 3.14. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Evlilik İlişkilerine Yansımalarına Dair Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1.Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları					
1. Evlilik ilişkisini etkilemez	18	39	14	37	Hiç etkilemiyor (A1/V/KIR/K/37/23) / Yok yok hayır canım o ayrı bi şey insan çocuklarıyla yapıtta olan bi şeyden eşiyle küsmek çok mantıksız bi şeydir (A4/İ/KIR/K/35/11) / Valla biz hanımla zaten severek kaçarak evlendik. Pek uyuşmama gibibi sorunumuz yok çocuklar konusunda zaten sıkıntı yok hiç (A5/İ/KIR/E/39/7) / Yoo (A3/A/KIR/E/34/12) / Ya şimdi şöyle bi şey var. İııı, ufak tefek zaten her türlü tartışmalar olur ama daha hayatımızı, evliliğimizi engelleyen bi şey olmadı (A6/A/KIR/E/39/16) / Öyle tartışmamız falan hiç olmaz(A9/A/KIR/K/39/24)
2. Sözlü çatışma	2	4	2	5	Ben zaten zatece benim çocuklarım tek seninde çocuklarındır dey mi? Sen e diy getirmişsen ben diyim artık ben tek başıma değilim. Bak ben bakıyodum ben bi tarafa vurdum diyi sen nasıl dövüysin oğı için hiç demiyordim (A7/V/KIR/K/35/17)/ Yapamıyorsun mesela çok söyleyen mesela söverler yani o şekil (A3/V/KIR/K/37/13)
3. Fiziksel çatışma	2	4	1	3	Birbirimizin iteleşiyoz, zıtlışıyoz, aksileşiyoz küçük bi kavgalar ya olsun (A4/A/KIR/K/29/16)
4. Geri çekilme	7	15	1	3	Ya da o sen annesin bunları sen yapacaksın zaten dışardaki görevi ben yapıyorum içerdekigörevi de sen yapacaksın diyor. Ben de artık susuyorum (A4/V/KIR/K/42/15) / Hıı,onu da baya etkiliyo etkilemiyo değil yani ee yani çok hafif tartışmada bile yani nasıl diyim o başka odada duruyo ben başka bi odada yatıyorum o şekilde yani hafif tartışmada bile baya bi şey yapıyoruz yani (A8/A/KIR/K/31/13)
5.Küskünlük/kırgınlık /dargınlık	7	15	8	21	Yani ben olayım eşim olur, yani genellikle eşim olarak bi şeyden tartıştığımız zaman mutlaka bir gün küsmemiz oluyor (A7/V/KIR/E/45/17) / Yok. Ben öyle darılmam. O söyler söyler benim eşim biraz sinirlidir. O söyler söyler gider. Sonra baktımkırılmış. O kırılıyor. Söyler söyler gene o küser. Ben gider özür dilerim (A1/V/KIR/K37/23) / Tartışma oldu mu bir gün küser kendi kendine. Ya bağa kırılır ya ben haklıysam ona kırılırım. Ertesi gün yine aynı. En basiti bu. Yani ayrılıp gitmez. Evde de yine yemeğini, aşını hazırlar konuşmaya gelir (A7/A/KIR/E/39/21)
6. Psikolojik sıkıntı	3		5	13	Karı – kocalık ilişkimizi etkilemeyi de ne kadlakta olsa yaşımız ufak olduğundan ben birsüre şey yapmadım bünyem götürmedi. Mesela doktora gittim, psikolojik olarak dedi, yaşının güçlük olduğundan şey yapmamış kaldıramamış dedi (A7/A/KIR/K/35/21)
2.Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları					
1. Birlikte ebeveynlikteki uyumunun karı kocalık ilişkisine olumlu yayılması	7		7	18	Her şey güzel olduğunda. Çocukların... her şeygüzel... sana yardımcı olduğunda. Yani güzel gidiyor. O zaman kocam... daha iyi davranıyor.(A2/V/KIR/K/25/10) / İkimizinde her istediği olduğu zaman mutlu hem çocuklar mutlu hem biz mutlu psikolojimiz rahat mesela kendimiz rahat o zaman hem çocuklara iyi yansıyo hem birbirimize karşı (A5/A/KIR/K/30/13)
Toplam	46	100	38	100	

Tablo 3.14’te de görüldüğü gibi kırsaldaki çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkilerine yansımalarına dair görüşleri iki ana kategoride sınıflandırılmıştır. Kategoriler sırasıyla; “olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları” ve “olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları” kategorileridir. Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları kategorisi; “evlilik ilişkisini etkilemez”, “sözlü çatışma”, “fiziksel çatışma”, “geri çekilme”, “küskünlük/kırgınlık/dargınlık” ve “psikolojik sıkıntı” olmak üzere altı alt kategorilerde sınıflandırılmıştır. Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları kategorisi ise; “birlikte ebeveynlikteki uyumun karı kocalık ilişkisine olumlu yayılması” alt kategorisinde sınıflandırılmıştır.

Kırsalda yaşayan kadın ebeveynlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki yedinci soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda en yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategori, (%39) oranla evlilik ilişkisini etkilemez kategorisidir. Bunu (%15) oranla geri çekilme ve küskünlük/kırgınlık/dargınlık kategorileri takip etmektedir. Kadın ebeveynlerin en az düzeyde söylemde bulundukları kategoriler ise; sözlü çatışma ve fiziksel çatışma kategorileridir. Bu kategorilerde kırsaldaki annelerin söylemleri (%4) ile sınırlı düzeyde kalmıştır. Sözlü çatışma kategorisinde kırsaldaki annelerden bazıları eşlerine olumsuz bir şey söylediklerinde eşlerinin onlara küfürli sözcükler kullandıkları yönünde söylemde bulunmuşlardır. Fiziksel çatışma kategorisinde ise kadın ebeveynlerden bazıları eşleriyle aralarında itişme olduğu, kavga ettikleri ve zıtlastıkları yönünde söylemde bulunmuşlardır.

Kırsaldaki erkek ebeveynlerin söylemleri incelendiğinde (%37) oranla en yoğun olarak evlilik ilişkisini etkilemez kategorisinde söylemde bulundukları görülmektedir. Erkek ebeveynlerin yoğun olarak söylemde bulunduğu bir diğer kategori (%21) oranla küskünlük/kırgınlık/dargınlık kategorisidir. Bu kategoride kırsaldaki babaların söylemlerine örnek olarak; “*Yani ben olayım eşim olur, yani genellikle eşim olarak bi şeyden tartıştığımız zaman mutlaka bir gün küsmemiz oluyor (A7/V/KIR/E/45/17)*” ifadesi verilebilir. Fiziksel çatışma ve geri çekilme kategorileri ise (%3) oranla kırsaldaki babaların sınırlı düzeyde söylemde bulundukları kategorilerdir.

Kırsaldaki kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte incelendiğinde bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri arasındaki benzerliklere bakıldığında hem kadın hem de erkek ebeveynlerin en yoğun olarak evlilik ilişkisini etkilemez kategorisinde söylemde bulundukları görülmektedir. Bu kategoride

kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri frekansları bakımından da birbirine yakın düzeyde yer almaktadır. Kadın ebeveynler bu kategoride (%39) erkek ebeveynler de (%37) oranla yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Sözlü çatışma ve fiziksel çatışma kategorileri de kadın ve erkek ebeveynlerin birbirlerine benzer şekilde sınırlı düzeyde söylemde bulundukları kategorilerdir. Araştırmaya kırsaldan katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde ise frekanslar bakımından en belirgin farklılığın geri çekilme kategorisinde olduğu görülmektedir. Kırsaldaki kadın ebeveynlerin bu kategorideki söylemleri (%15) oranla görece yoğun düzeydeyken; erkek ebeveynlerin söylemleri (%3) oranla sınırlı düzeyde kalmıştır.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin söylemleri birlikte ele alındığında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu görülmektedir. Kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri benzerlikler bakımından incelendiğinde söylemlerin frekansları arasındaki en belirgin benzerliğin psikolojik sıkıntı kategorisinde olduğu görülmektedir. Kentteki ebeveynler bu kategoride (%18) oranla söylemde bulunmuşlardır. Kırsaldaki ebeveynler de psikolojik sıkıntı kategorisinde (%20) oranla kentteki ebeveynlere yakın düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Kentteki ve kırsaldaki ebeveyn söylemleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde ise hem kategori hem de frekans farklılıkları olduğu göze çarpmaktadır. Kentteki ebeveynlerin söylemleri doğrultusunda olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkisine yansımaları kategorisi beş alt kategoride sınıflandırılırken; kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri bu ana kategoride altı alt kategoride sınıflandırılmıştır. Kırsaldaki bir grup katılımcı fiziksel çatışma kategorisi altında söylemde bulunurken; kentteki ebeveynlerin fiziksel çatışma kategorisine uyabilecek herhangi bir söylemi bulunmamaktadır. Kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri arasındaki diğer farklılıklar söylemlerin frekansları noktasında ortaya çıkmıştır. Evlilik ilişkisini etkilemez kategorisi hem kentte hem de kırsalda katılımcıların yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategoriler arasında yer almasına rağmen; kentteki ebeveynlerin bu kategorideki söylemlerine ait frekans değeri (%47) iken; kırsaldaki ebeveynlerin söylem frekansları ise (%76) oranındadır. Kentte ve kırsalda katılımcıların yoğun olarak söylemde bulundukları ancak frekans bakımından aralarında belirgin farklılıkların olduğu bir diğer kategori ise; birlikte ebeveynlikteki uyumun karı koca ilişkisine olumlu yayılması kategorisidir. Kentte yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri Tablo 3.15'te verilmiştir.

Tablo 3.15. Kentte Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Çocuklar Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1.Etkilemiyor	1	2	4	6	Çocuğumuz bize bunu anneyle baba arasındaki ilişkiden dolayı bize bi tepkisi, çok sert bi tepkisi ana kadar olmadı (A19/A/KENTÜ/E/35/10) / Büyük tepki olmuyo genelde, sakın zaten benim büyük oğlum, öyle bir şey olmuyor, hiç gerginliği tepkisini görmüyom (A12/İ/KENTA/43/20) / İşte dediğim gibi çok yansıtmamaya çalışıyoruz ya anlamıyor aslında hani ona anlamasın diye biraz (A15/İ/KENTO/K/29/5) / Yani çok böyle bir şey olmadı yani çok kavga eden bir çiftte değiliz. İkimiz de şey itibariyle... Ya tencere kapak diyelim çok öyle kavga da etmediğimiz için(A19/İ/KENTÜ/E/31/4)
1.Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkileri					
1. Duygu durum sorunları	18	30	12	19	a. Üzüntü: Yo üzüyorlar baya bi şey oluyorlari zaman daha çok üzüyor (A12/A/KENTA/K/34/11) / Olumsuz etkiliyor tabiki, üzülyolar mesela hani tartışma olursa üzülyolar (A17/A/KENTO/K/47/19) b. Korku: İnı korku bazen tabi(A18/V/KENTÜ/E/39/13) c. Öfke: Daha öfkeli (A17/A/KENTO/E/48/19) d. Gerginlik: Yani o an tartışmasında birazgeriliyorlar tabi (A13/İ/KENTA/K/35/17) e. Suçluluk: Bu sefer kendinde suçluluk duygusuyaratabiliyor (A18/V/KENTÜ/K/39/13)
2. Davranış sorunları	6	10	3	5	a. Saldırganlık: Ama öteki durumlarda hakkaten o da bi hırçın o da bi tükenmiş o da böyle bi ını yerinde duramaz oluyor bence bi şekilde yansıyor (A19/A/KENTÜ/K/33/10) b. Tırnak yeme: Tırnak yemeye başladı ondan oldu (A15/İ/KENTO/E/31/5) c. Yalan söyleme: Çocukta yalan söyleme alışkanlığı edinmeye kadar gidiyor(A17/V/KENTO/E/41/14)
3. Okulla ilgilisunlar	2	3	3	5	a. Derslerini çalışmada/anlamada güçlük:Zaman zaman da bazı şeyleri mesela üzerinedüşen sorumlulukları yerine getirmiyor (A17/V/KENTO/K/38/14) b. Akademik başarıda düşüş: Çocuğun ını akademik hayatında başarısızlığını (A17/V/KENTO/E/41/14) c. Okul uyumunda güçlük: Çocukta ın çok ciddi bit travma oluyor yani biz daha önceki okulda yaşadık bunu yani uyum sağlama sürecinde okula uyum sağlama sürecinde yaşadık ını çocukta çok ciddi travmalar başlıyo (A17/V/KENTO/E/38/14)
4. Aile sistemine ilişkin sorunlar	21	5	13	20	a. Üçgenleşme: Sinirlendiriyi onu yani bu belirgin ın kapıyı çarpma ın odadan çıkma bağırma yeter artık gibi birinin diğerine fazla bağırması sırasında fazla bağırın kişiye karşı ın şey ın vurma şeklinde ın fiziksel müdahaleye kadar gidiyo (A20/İ/KENTÜ/E/45/10) / Hemen anlıyo o tepkiyi bana gösterebiliyo diyo anne senniye üzgünsün bu tür sorularda bana soruyo (A12/V/KENTA/K/26/8) b. Koalisyon: Malesef ben öyle görüyorum şu anda ya ben eşimden soğuk olduğum ya da sıkıntılı olduğum ya da bunu dilimle ifade ettiğimiz zamanlarda kızım algılamaya başladıktan sonrakızım da aynı şeyleri babasına karşı hissetmeye başladı (A14/A/KENTO/K/33/10) / Etkileniyolar. Oğlan benim tarafımı tutuyor kızların hepsi babaya düşkün. Sen babama kıızıyosun şudur budur yani öyle oluyo (A11/V/KENTA/K/32/14)

Tablo 3.15. Kentte Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Çocuklar Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşleri (devamı)

2.Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkileri					
1. Olumlu duygu durum	9	15	12	19	a. Mutluluk: Bu şeylerle biz mutlu olduk mu onlar daha çok sevinio, daha çok mutlu oluyolar. O zaman onların anneye babaya yaklaşımı daha çok farklı oluyor. Şimdi geliyor, seviyor, öpüyor. Bi şeyler yapmaya çalışıyorlar (A13/A/KENTA/E/50/21) / Şimdi annesinde iyi davrandığını görünce çocuk sana geliyor sarılıyorbende seni çok seviyorum diyor mesela (A14/A/KENTO/E/35/10) / Hocam olumlu olduğunda seviniyor (A20/V/KENTÜ/E/44/12)
2. Olumlu davranışlar	2	3	7	11	Daha böyle iş bölümünü daha iyi yaptığımızda ... oğlumda çok daha sabırlı bir şeyi isterken çokdaha kibar çok daha rahat ifade edebiliyor (A19/A/KENTÜ/K/33/10)
3. Aile sistemine olumlu yansımalar	1	2	10	16	a. Üçgenleşme girişimlerinin azalması: ... oğlumuzun böyle mesaj taşıyıcı rolü olmuyor(A20/A/KENTÜ/K/37/11) b. Koalisyon girişimlerinin azalması: Çocuk anne ve babanın doğrularının örtüştüğünü, çocukla ilgili alınan kararlarda ortak hareket ettiğini ve birbirine çelme takmadığını göre görebüyüdüğü için o da sana çelme takmıyor. O da net oluyor (A16/A/KENTO/E/52/29) c. Paylaşımın artması: Çocuk sizinle ıı olumluolumsuz bilmeniz gereken bilmemeniz gereken ne varsa her şeyini anlatır size çünkü güven duygusu var çocuğun kafasında yani ben babamla her şeyimi ıı paylaşabilirim her şeyimikonuşabilirim / (A17/V/KENTO/E/41/14)
Toplam	60	100	64	100	

Tablo 3.15'te de görüldüğü gibi kentte yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri üç ana kategoride sınıflandırılmıştır. Kentteki katılımcılardan bazıları eşimle yaşadığımız birlikte ebeveynlik deneyimleri çocuklarımı “etkilemiyor” şeklinde söylemde bulunurken; bir grup katılımcı “olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocukları üzerindeki etkisinden”, başka bir grup katılımcı ise; “olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocukları üzerindeki etkisinden” söz etmiştir. “Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisi” kategorisi; “duygu durum sorunları”, “davranış sorunları”, “okulla ilgili sorunlar”, “aile sistemine ilişkin sorunlar” olmak üzere dört alt kategoride sınıflandırılmıştır. “Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisi” kategorisi ise; “olumlu duygu durum”, “olumlu davranışlar”, “aile sistemine olumlu yansımalar” kategorileri şeklinde üç alt kategoriye ayrılmıştır. Kentte yaşayan kadın ebeveynlerin eşleriyle yaşadıkları birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocukları üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde annelerin (%35) ile en çok aile sistemine ilişkin sorunlar kategorisinde görüş bildirdiği görülmektedir. Bu kategoriyi (%30) ile duygu durum sorunları kategorisi takip etmiştir. Araştırmaya kentten

katılan kadın ebeveynlerin en düşük düzeyde söylemde bulundukları kategorilerden biri (%2) ile etkilemiyor kategorisidir. Bu kategoride katılımcılardan biri eşiyle aralarındaki sorunları çocuklarına yansıtmamaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Kentteki kadın katılımcıların en düşük düzeyde söylemde bulundukları bir diğer kategori aile sistemine olumlu yansımalar kategorisidir. Kadın ebeveynler bu kategoride de (%2) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır.

Araştırmaya kentten katılan erkek ebeveynlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sekizinci soruya verdiği cevaplar incelendiğinde erkek ebeveynlerin (%20) oranla en yoğun olarak aile sistemine ilişkin sorunlar kategorisinde söylemde bulundukları görülmektedir. Erkek katılımcıların yüksek oranda söylemde bulundukları diğer kategoriler ise (%19) ile duygu durum sorunları ve olumlu duygu durum kategorileridir. Olumlu duygu durum kategorisinde erkek ebeveynlerden bazıları; eşleriyle mutlu oldukları anlarda çocuklarının da mutlu olduğunu, eşleriyle aralarındaki olumlu iletişimi çocuklarının fark ettiğini ve bu durumun çocuklarına olumlu yansıdığını ifade etmişlerdir. Kentteki erkek ebeveynlerin en düşük düzeyde söylemde bulundukları kategoriler ise; davranış sorunları ve okulla ilgili sorunlar kategorileridir. Erkek katılımcılar her iki kategoride de (%5) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır.

Kentteki kadın ve erkek katılımcıların söylemleri birlikte ele alındığında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasında göze çarpan benzerliklerden biri hem kadın hem de erkek katılımcıların en yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategorinin aile sistemine ilişkin sorunlar kategorisi olmasıdır. Okulla ilgili sorunlar ve etkilemiyor kategorilerinde ise hem erkek hem de kadın ebeveynlerin sınırlı düzeyde söylemde bulundukları görülmektedir. Kentteki kadın ve erkek katılımcıların söylemleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde söylem frekansları bakımından en belirgin farklılığın aile sistemine ilişkin sorunlar kategorisinde olduğu göze çarpmaktadır. Bu kategoride kadın ve erkek katılımcılar birbirlerine benzer şekilde en yoğun düzeyde söylemde bulunmuş olmalarına rağmen kadın katılımcıların söylemleri (%35) erkek katılımcıların söylemleri ise (%20) oranındadır. Kadın ve erkek katılımcıların söylem frekansları arasında farklılığın bulunduğu bir diğer kategori aile sistemine olumlu yansımalar kategorisidir. Bu kategori kadın ebeveynlerin (%2) ile en düşük düzeyde söylemde bulunduğu kategori iken; erkek ebeveynler bu kategoride (%16) ile görece yüksek düzeyde görüş bildirmişlerdir. Aile sistemine olumlu yansımalar kategorisinde kadın ebeveynler, çocuklarının, eşleriyle aralarında mesaj taşıyıcı görevi üstlenmediğini ifade ederken; erkek

ebeveynler çocuklarının, anne ve babalarının düşünce ve davranışlarındaki tutarlılığı fark ettiğini ve anne-babalarıyla daha fazla paylaşımda bulunduğunu söylemişlerdir. Kırsalda yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisine yönelik görüşleri Tablo 3.16’da gösterilmiştir.

Tablo 3.16. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Deneyimlerinin Çocuklar Üzerindeki Etkilerine Yönelik Görüşleri

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
1.Etkilemiyor	5	9	5	11	Onlar ne bilcek onlar bilmez onların yanında biz pek gerilmeyiz böyle bizim tartışma olmazamızda anladım (A6/İ/KIR/K/36/13) / Eşler arasında bi sorun olduğunda da aileye çocuklarımıza bunu yansıtmıyoruz (A10/V/KIR/K/35/13)
1.Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkileri					
1. Duygu durum sorunları	20	36	8	17	a. Üzüntü: Kız o zaman üzülyo (A4/A/KIR/K/29/16) b. Korku: Çocuğu çocuk ister istemez etkilenir çocuk da şaşkınlıkla bakar bize annem babam niye böyle yapıyorlar acaba niye birbirine kızarlar o yüzden çocuk etkilenir tabi (A5/V/KIR/E/28/13) c. Öfke: Çocuk mu? Tabi tepkisi birbirimizle gavgav ettiğimiz zaman bi bağırma şey ediyö (A8/İ/KIR/E/35/12)
2. Davranış sorunları	5	9	2	4	a. Saldırganlık: Biz kötü davransak o da aynı şekilde bize kötü davranıyo yani (A2/İ/KIR/E/40/19) b. Karşıt gelme: Sana yeri geldi mi karşılık verebiliyor, her şeye itiraz edebiliyo yani huysuz bir davranış içine girebiliyo (A9/A/KIR/E/42/24) / Öğretmenine bile yanık karşı gelen bi çocuk yani artık o derece (A8/A/KIR/K/31/13)
3. Aile sistemindeki sorunlar	15	27	19	40	a. Üçgenleşme: Ya da baba, anneme böyledavransan ne olacak gibisi (A10/V/KIR/E/38/13) b. Koalisyon: İki yaşındaki... gider babasına tokat atar hani sen niye anneye öyle kızılıyorsun çocuk erkektir zaten gider babasına tokat atar bak diyor... herhalde benim yerimi tutacak sabahtan akşama kadar ona ben bakıyorum sen bi zahmet görmüyorsun ki sen onlara bakmıyorsun (A4/V/KIR/K/42/15) c. Geri çekilme: Mesela huzursuz olduğuz zaman ya kendi başını eğer bi yerde sessiz suskun durur (A7/V/KIR/E/45/17) d. Çocuğun ebeveynleşmesi: Benim çocuğumbana akıl vermeye başladı (A10/V/KIR/E/38/13) e. Büyüklerden yardım isteme: ...Hemen dedesine gidiyo babama. İşte annemle babam tartıştı şıyapıyorlar diye (A2/A/KIR/E/36/12)
2.Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkileri					
1. Olumlu duygu durumu	13			8	a. Mutluluk: Babasıyla mutlu olunca o da mutlu oluyor (A6/V/KIR/K/42/24)
2. Olumlu davranışlar	-			5	İyi geçindiğin zaman o da iyi davranıyor (A2/İ/KIR/E/40/19)
3. Okulla ilgili olumlu gelişmeler	5		-	-	a. Derslerini çalışmada/anlamada artış: Daha iyi çalışıyorlar, evet (A2/V/KIR/K/25/10) / Mutlu olunca daha çok çalışıyor derslerine (A6/V/KIR/K/42/24)
Toplam	100	47	100		

Tablo 3.16’da da görüldüğü gibi kırsalda yaşayan çiftlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sekizinci soruya verdiği cevaplar doğrultusunda söylemleri, üç ana kategoride sınıflandırılmıştır. Bir grup katılımcı eşleriyle yaşadıkları birlikte ebeveynlik deneyimleriyle ilgili olarak çocuğumuzu “etkilemiyor” kategorisi altında söylemde bulunurken; katılımcılardan bazıları “olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisi” kategorisinde, bir diğer grup ise “olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisi” kategorisinde söylemde bulunmuştur. Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisi kategorisi üç alt kategoride sınıflandırılmıştır. Alt kategoriler sırasıyla; “duygu durum sorunları”, “davranış sorunları” ve “aile sistemine ilişkin sorunlar” şeklindedir. Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisi kategorisi ise “olumlu duygu durum”, “olumlu davranışlar” ve “okulla ilgili olumlu gelişmeler” kategorileri şeklinde üç alt kategoriye ayrılmıştır.

Kırsalda yaşayan kadın ebeveynlerin Tablo 3.16’daki söylemleri incelendiğinde annelerin (%36) ile en çok duygu durum sorunları kategorisinde söylemde bulundukları görülmektedir. Bunu (%27) oranla aile sistemine ilişkin sorunlar kategorisi takip etmektedir. Bu kategoride katılımcılardan biri; “*İki yaşındaki...gider babasına tokat atar hani sen niye anneye öyle kıızıyorsun çocuk erkektir zaten gider babasına tokat atar bak diyor ...herhalde benim yerimi tutacak sabahtan akşama kadar ona ben bakıyorum sen bi zahmet görmüyosun ki sen onlara bakmıyorsun* (A4/V/KIR/K/42/15)” şeklinde söylemde bulunmuştur. Araştırmaya kırsaldan katılan kadın ebeveynlerin en az düzeyde söylemde bulundukları kategori ise okulla ilgili olumlu gelişmeler kategorisidir. Olumlu davranışlar kategorisinde ise kırsaldaki kadın ebeveynlerin herhangi bir söylemi bulunmamaktadır.

Araştırmaya kırsaldan katılan erkek ebeveynlerin Tablo 3.16’daki söylemleri incelendiğinde babaların (%40) ile en yoğun olarak aile sistemine ilişkin sorunlar kategorisinde söylemde bulundukları göze çarpmaktadır. Bu kategoride katılımcılardan bazıları; “*Ya da baba, anneme böyle davransan ne olacak gibisi* (A10/V/KIR/E/38/13)”, “*Mesela huzursuz olduğu zaman ya kendi başını eğer bi yerde sessiz suskun durur* (A7/V/KIR/E/45/17)” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Duygu durum sorunları ve olumlu duygu durum kategorileri, kırsaldaki erkek katılımcıların (%17) ile görece yoğun düzeyde söylemde bulundukları diğer kategorilerdir. Davranış sorunları kategorisinde ise babalar (%4) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Kırsaldaki erkek ebeveynlerin söylemleriyle ilgili göze çarpan bir diğer detay babaların okulla ilgili olumlu gelişmeler kategorisinde söylemde bulunmamış olmalarıdır.

Araştırmaya kırsaldan katılan kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri birlikte ele alındığında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu görülmektedir. Kırsaldaki kadın ve erkek ebeveynlerin söylem frekanslarındaki benzerlikler incelendiğinde anne ve babaların görece yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategorilerin birbirine benzer olduğu göze çarpmaktadır. Kadın ebeveynler duygu durum sorunları kategorisinde (%36) ile en yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Erkek ebeveynler de benzer şekilde bu kategoride (%17) oranla görece yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Erkek ebeveynlerin (%40) ile en yüksek düzeyde söylemde bulundukları kategori olan aile sistemine ilişkin sorunlar kategorisinde kadın ebeveynlerin söylemleri de (%27) oranla yoğun düzeydedir. Kırsaldaki kadın ve erkek ebeveynlerin söylemleri arasındaki farklılıklar ele alındığında ise hem kadın hem de erkek ebeveynlerin yüksek düzeyde söylemde bulundukları kategoriler benzer olmasına rağmen söylem frekansları arasındaki en belirgin farklılığın da bu kategorilerde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sekizinci soruya verdikleri cevaplar birlikte incelendiğinde bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kentte ve kırsaldaki anne babaların söylemleri arasında göze çarpan benzerliklerden birisi hem kentte hem de kırsalda katılımcıların en yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategorinin aile sistemine ilişkin sorunlar kategorisi olmasıdır. Duygu durum sorunları ve olumlu duygu durum kategorileri de kentte ve kırsalda ebeveynlerin yoğun düzeyde söylemde bulundukları diğer kategorilerdir. Kentte ve kırsaldaki katılımcıların birbirlerine benzer olarak sınırlı düzeyde söylemde bulundukları kategoriler ise davranış sorunları ve olumlu davranışlar kategorileridir.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin söylemleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde en belirgin farklılığın söylemlerin kategorilere ayrılması noktasında olduğu görülmektedir. Olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisi kategorisi kentteki ebeveynlerin söylemleri doğrultusunda dört alt kategoride sınıflandırılmışken; kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri bu kategoride üç alt kategoriye ayrılmıştır. Kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri arasında okulla ilgili sorunlar kategorisine uyabilecek herhangi bir söyleme rastlanmamıştır. Kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemleri arasındaki bir diğer farklılık olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuk üzerindeki etkisi kategorisindedir. Kentteki ve kırsaldaki ebeveynlerin bu kategoriye ait söylemleri üç alt kategoride sınıflandırılmış olmasına rağmen kategoriler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Kentteki ebeveynlerin söylemleri doğrultusunda olumlu

birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisi kategorisi; olumlu duygu durum, olumlu davranışlar ve aile sistemine olumlu yansımalar şeklinde sınıflandırılmıştır. Ancak kırsaldaki ebeveynlerin bu kategoriye ait söylemleri olumlu duygu durum, olumlu davranışlar ve okulla ilgili olumlu gelişmeler alt kategorilerinde sınıflandırılmıştır. Kentte yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar Tablo 3.17’de gösterilmiştir.

Tablo 3.17. Kentte Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Sürecinde Eşlerine Verdikleri Puanlar

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
5 puan	1	3	1	3	Sadece bana desteği hani hiç karışmaz ne yaptın ne ettin karışmaması (A14/A/KENTO/K/33/10)
6 puan	1	3	-	-	Altı verirdim. Yani beşin üzerinde olurdu da altı olurdu. En fazla o kadar olurdu (A20/İ/KENTÜ/K/36/10)
7 puan	3	10	3	10	O yüzden on üzerinden yediye gönül rahatlığıyla verebilirim yani (A18/A/KENTÜ/K/40/13)
8 Puan	6	20	6	20	8 diyeyim yani ben ve eşim adına ama şimdi 8 derken bu eksi iki nerden geldi dersiniz eksi iki de hayatın şartlarını çalıştığımız işlerin aşırı derecede yoğunluğunun vermiş olduğu bizim üzerimizdeki stres bizim üzerimizdeki yorgunluk bizim üzerimizdeki ağırlığıyla bu çocuğumuza daha iyi bir şekilde bir şeyler yapmamızı engelleyen faktörler. Mükemmel değiliz, 8 puan (A15/V/KENTO/E/49/15) / Hocam ben diyemiycem, dürüst olmak gerekirse yani 1 hayattaasla diyemem çok iyi bir baba kesinlikle çok mükemmel bir baba ııııı görevini de yerine getiriyohani o konuda asla şey yapamam ama 10 da mükemmel de diyemiycem (gülerek) yani 8 ile 9 arası sekiz buçuktan veya 8 diyebilirim (A20/V/KENTÜ/K/38/12)
9 puan	8	27	6	20	Eşime ben vereceğim puan ben 9 diyim (A17/A/KENTO/E/48/19) / 9 veririm hani hem mükemmel çok yakın eksiklerimiz var yani bunun farkındayız ama şu ana kadar iyi kurtardık bu işi diyebilirim yani memnunum. Başka biriyle çocuk sahibi olmak istemezdim (A20/A/KENTÜ/K/37/11)
10 puan	11	37	14	47	Şimdi iyidir. Şu anda evin içinde çocuklara karşı, bize karşı ev işlerinde, yemeklerde bize karşı herşey 10 numaradır yani. Öyle bi şeyi yoktur. Titizdir zaten kendisi de (A13/İ/KENTA/E/42/17) / 10 veririm, 10 veririm yani benim belki hatalarımda değil de eksiklerim oluyodur çocuk yetiştirme yönünden hani, çocuk üzerinde sertlik ağırlık koyamıyorumdur ondan sonra çocuklarla fazla ilgilenemiyorumdur ama benim yokluğumu kapatan annesidir yani (A12/A/KENTA/E/38/10)
Toplam	30	100	30	100	

Tablo 3.17 incelendiğinde kentte yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanların 5 ila 10 puan arasında değişim gösterdiği görülmektedir. Kentte yaşayan kadın ebeveynlerin söylem frekansları incelendiğinde kadın katılımcıların birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar arasında (%37) ile en çok 10 puan olduğu

görülmektedir. Kadın katılımcıların (%27) oranla yoğun düzeyde verdikleri puanlardan bir diğeri ise 9 puandır. Katılımcılardan biri; “9 veririm hani hem mükemmele çok yakın eksiklerimiz var yani bunun farkındayız ama şu ana kadar iyi kurtardık bu işi diyebilirim yani memnunum. Başka biriyle çocuk sahibi olmak istemezdim (A20/A/KENTÜ/K/37/11)” şeklinde söylemde bulunmuştur. Kentte yaşayan annelerin (%3) oranla en az düzeyde verdikleri puanlar 5 ve 6’dır. Bu puan düzeylerinde katılımcıların söylemlerine örnek olarak; “Sadece bana desteği hani hiç karışmaz ne yaptın ne ettin karışmaması (A14/A/KENTO/K/33/10)”, “Altı verirdim. Yani beşin üzerinde olurdu da altı olurdu. En fazla o kadar olurdu (A20/İ/KENTÜ/K/36/10)” verilebilir.

Araştırmaya kentten katılan erkek ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar incelendiğinde babaların, (%47) oranla eşlerine en çok 10 puan verdikleri görülmektedir. Babalardan bazılarının söylemleri; “Şimdi iyidir. Şu anda evin içinde çucuklara karşı, bize karşı ev işlerinde, yemeklerde bize karşı her şey 10 numaradır yani. Öyle bi şeyi yoktur. Titizdir zaten kendisi de (A13/İ/KENTA/E/42/17)”, “10 veririm, 10 veririm yani benim belki hatalarım değil de eksiklerim oluyodur çocuk yetiştirme yönünden hani, çocuk üzerinde sertlik ağırlık koyamıyorumdur ondan sonra çocuklarla fazla ilgilenemiyorumdur ama benim yokluğumu kapatan annesidir yani (A12/A/KENTA/E/38/10)” şeklindedir. Babaların (%20) oranla görece yoğun düzeyde söylemde bulundukları puan düzeyleri ise 8 ve 9’dur. Kentteki erkek ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar arasında göze çarpan bir diğer detay babaların eşlerine 6 puan düzeyinde puan vermemiş olmalarıdır. Erkek ebeveynlerin (%3) oranla sınırlı düzeyde söylemde bulundukları puan düzeyi 5’tir.

Araştırmaya kentten katılan kadın ve erkek ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar birlikte ele alındığında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu görülmektedir. Kadın ve erkek ebeveynlerin birbirlerine benzer olarak eşlerine en çok 10 puan düzeyinde puan verdikleri görülmektedir. 8 ve 9 puan düzeylerinde de hem kadın hem de erkek ebeveynler görece yoğun düzeyde söylemde bulunmuşlardır. Kentteki kadın ve erkek katılımcıların en az düzeyde söylemde bulundukları puan düzeyleri de birbirine benzemektedir. Kadın ebeveynler 5 puan düzeyinde (%3) ile söylemde bulunmuşlardır. Erkek ebeveynlerin 5 puan düzeyinde söylemde bulunma oranları da (%3)’tür. 6 puan düzeyinde kadın ebeveynler sınırlı düzeyde görüş bildirirken; erkek ebeveynler bu puan düzeyinde söylemde bulunmamışlardır. Kadın ve erkek ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanların söylem frekansları arasında belirgin bir farklılık

bulunmamaktadır. Ancak 9 ve 10 puan düzeyleri hem kadın hem de erkek ebeveynlerin en yoğun düzeyde söylemde bulundukları kategoriler olmasına rağmen söylem frekansları arasındaki en belirgin farklılık bu kategorilere aittir. Kırsalda yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar ise Tablo 3.18’de gösterilmiştir.

Tablo 3.18. Kırsalda Yaşayan Çiftlerin Birlikte Ebeveynlik Sürecinde Eşlerine Verdikleri Puanlar

Kategoriler	K-F	%	E-F	%	Söylemler
5 Puan	6	20	-	-	Elimde olsa hiç vermem. Yani hee gidip çalışıp getiriyordu para getiriyordu, bize bakıyordu mesela aç kalmadık susuz kalmadık çıplak gezmedik, her şeyimizi dörtlüklük ama sevgi şefkat yok ilgi yok bu şekilde. Beş puan veririm (A3/V/KIR/K/37/13) / Valla beş puan verirdim. Çünkü bana yardım etmedi (A9/V/KIR/K/38/21)
7 Puan	2	7	1	3	Kaç puan veririm? şimdi doğruyu söylemek istiyorum. 7 puan veririm (A4/İ/KIR/K/35/11)
8 Puan	5	17	6	20	8 puan veririm. O iki puanı da bundan kırsın şeyden. Çünkü yapmayalım dedim 3. çocuğu çünkü hayat zor dedim geçim şartları. Gerçektende bu aramıza girince yani iyi ki de girmiş de baya bi zorlandık yani maddi sıkıntılar. Çünkü bibezi alıyon 20 gün gitmiyor 40 lira abi. ... 150 liraya alıyon 20 günde yiyor o mamayı (A2/A/KIR/E/36/12)
9 Puan	3	10	3	10	Ona dokuz veririm ya. Çenesi biliyon (A1/A/KIR/E/33/11) / Dokuz puan veririm o artı biri vermem çünkü çocuğa bak dediğim zaman bakmadığı için (A2/A/KIR/K/29/12)
10 Puan	14	47	20	67	10 üzerinden 10 puan veririm. Gerçekten ben bunu şu anda eşim burda değil yani ben bu söylediğim hepsini de doğru söylüyorum ne abarttım ne de ıı yani az söyledim ne varsa size gerçekten gerçek olarak konuştum evet yani gerçekleri söyledim (A10/V/KIR/K/35/13) / Ben yüzde yüz veririm, yanlış olmayım. Ben kendime yüzde bir veririm. Yani hiç vermem yani açık sana söyleyim hocam. Yani benim bir emeğim yok çocuklar üzerinde ben sadece eve bir babayım getirmişim getirmesem açız (A10/V/KIR/E/38/13) / Ben iyi bi puan veririm ona 10’u veririm. Veririm iyi bi baba olduğunu düşünüyom çünkü (A2/İ/KIR/K/33/19)
Toplam	30	100	30	100	

Tablo 3.18’de de görüldüğü gibi kırsalda yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar 5 ila 10 arasında değişmektedir. Ancak kırsaldaki katılımcıların hiçbiri eşlerine 6 puan düzeyinde puan vermemiştir. Kırsalda yaşayan kadın ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine (%47) oranla en çok 10 puan düzeyinde puan verdikleri görülmektedir. Katılımcılardan biri; “Ben iyi bi puan veririm ona 10’u veririm. Veririm iyi bi baba olduğunu düşünüyom çünkü (A2/İ/KIR/K/33/19)” şeklinde söylemde bulunmuştur. Kırsaldaki kadın katılımcıların eşlerine görece yoğun düzeyde puan verdikleri bir diğer puan düzeyi 5’tir. Bir grup katılımcı 5 puan düzeyinde puanını; “Elimde

olsa hiç vermem. Yani hee gidip çalışıp getiriyordu para getiriyordu, bize bakıyordu mesela aç kalmadık, susuz kalmadık çıplak gezmedik, her şeyimizi dört dörtlük ama sevgi şefkat yok, ilgi yok bu şekilde. Beş puan veririm (A3/V/KIR/K/37/13)”, “Valla beş puan verirdim. Çünkü bana yardım etmedi (A9/V/KIR/K/38/21)” şeklinde açıklamıştır. Kırıldaki kadın katılımcıların en az düzeyde söylemde bulundukları kategori ise 7 puan düzeyidir. Bu kategoride katılımcılar (%7) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmuştur.

Kırıldaki yaşayan erkek katılımcıların birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar incelendiğinde babaların (%67) ile en çok 10 puan düzeyinde puan verdiği görülmektedir. Katılımcılardan biri bu kategorideki görüşünü; *“Ben yüzde yüz veririm, yanlış olmayım. Ben kendime yüzde bir veririm. Yani hiç vermem yani açık sana söylüm hocam. Yani benim bir emeğim yok çocuklar üzerinde ben sadece eve bir babayım getirmişim getirsemem açız (A10/V/KIR/E/38/13)”* şeklinde ifade etmiştir. Erkek ebeveynlerin en düşük düzeyde söylemde bulundukları kategori ise (%3) ile 7 puan düzeyidir. Kırıldaki erkek katılımcıların eşlerine verdikleri puanlar arasında göze çarpan bir diğer detay katılımcıların eşlerine 5 puan düzeyinde puan vermemiş olmasıdır.

Kırıldaki kadın ve erkek ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar birlikte ele alındığında bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Kırıldaki kadın ve erkek ebeveynlerin eşlerine verdikleri puan düzeyleri arasındaki benzerliklerden birisi hem kadın hem de erkek ebeveynlerin en çok 10 puan düzeyinde söylemde bulunmuş olmalarıdır. 8 ve 9 puan düzeylerinde kadın ve erkeklerin söylem frekansları birbirine yakın düzeyde yer almıştır. Araştırmaya kırıldan katılan anne ve babaların birbirlerine benzer olarak en düşük düzeyde söylemde bulundukları kategoriler ise 5 ve 6 puan düzeyidir. Kırıldaki kadın ve erkek katılımcıların birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar arasındaki farklılıklar incelendiğinde hem kadın hem de erkek ebeveynler 10 puan düzeyinde en yoğun olarak söylemde bulunmuş olmalarına rağmen söylem frekansları arasındaki en belirgin farklılığın da bu kategorilerde olduğu görülmektedir. Kadın ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine 10 puan verme oranı (%47) iken; erkek ebeveynler birlikte ebeveynlik sürecinin daha çok anne temelli olarak yürütüldüğünü ifade ederek eşlerine (%67) oranla 10 puan vermişlerdir. 5 puan düzeyinde ise kadın ebeveynlerin (%20) ile görece yoğun düzeyde söylemde bulundukları ancak erkek ebeveynlerin bu kategoriye uyacak herhangi bir görüş bildirmemiş oldukları dikkat çekmektedir.

Araştırmaya kentten ve kırsaldan katılan ebeveynlerin söylemleri birlikte incelendiğinde bazı benzerlik ve farklılıklar olduğu görülmektedir. Kent ve kırsaldaki katılımcı söylemleri arasındaki benzerliklerden göze çarpan ilki hem kentte hem de kırsalda ebeveynlerin eşlerine en yoğun olarak 10 puan düzeyinde puan vermiş olmalarıdır. Kentte ve kırsalda katılımcıların görece yoğun düzeyde söylemde bulundukları bir diğer kategori ise 8 puan düzeyidir. Kentteki ve kırsaldaki katılımcıların söylemleri arasındaki farklılıklar incelendiğinde hem kentte hem de kırsalda katılımcıların yoğun olarak söylemde bulundukları kategoriler 9 ve 10 puan düzeyleri olmasına rağmen söylem frekansları arasındaki en belirgin farklılık da bu puan düzeylerindedir. Kent ve kırsaldaki ebeveynlerin 9 ve 10 puan düzeyinde yer alan söylemleri arasında göze çarpan detaylardan biri kentteki anne ve babaların eşlerine birbirleriyle tutarlı puanlar vermiş olmalarıdır. Kentte yaşayan anne ve babalar birlikte ebeveynlik sürecine genellikle her iki eşin de ortaklaşa katılım gösterdiğini belirtmişler ve eşlerine 9 ve 10 puan düzeyinde puan verme eğilimi göstermişlerdir. Kırsaldaki ebeveynlerin 9 ve 10 puan düzeyindeki söylemleri incelendiğinde ise babaların ifadelerinin genellikle ebeveynlik sürecinin anne temelli ilerlediği yönünde olduğu görülmektedir. Kırsaldaki babalar eşlerine 9 ve 10 puan düzeyinde puan verme eğilimi gösterirken anneler; babaların çocuk yetiştirme sürecine düşük düzeyde katılım gösterdiği gerekçesiyle eşlerine daha düşük puanlar verme eğilimi göstermişlerdir. Kent ve kırsaldaki ebeveynlerin söylemde bulundukları kategoriler arasında göze çarpan bir diğer farklılık 6 puan düzeyindedir. Bu kategoride kentteki ebeveynler (%3) ile sınırlı düzeyde söylemde bulunmalarına rağmen kırsaldaki ebeveynlerin bu kategoriye uyacak herhangi bir söylemde bulunmamış olmaları dikkat çekmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada 18 yaşından küçük çocuğu bulunan, evli ve bir arada yaşayan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle yaşadıkları birlikte ebeveynlik deneyimleri ve bu deneyimlerine dair algıları öğrenilmeye çalışılmıştır. Araştırma için nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım tercih edilmiş bu bağlamda kent ve kırsalda yaşayan 60 çiftle farklı zaman ve ortamlarda bireysel olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde hem kentte hem de kırsalda ebeveynlerin birlikte ebeveynlik yapma konusunda çoğunlukla istekli oldukları ancak genellikle tam anlamıyla bir birlikte ebeveynlik süreci yürütülemediği görülmüştür. Ayrıca kentte yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik sürecine kırsalda yaşayan çiftlere oranla daha fazla katıldıkları benzer şekilde eğitim seviyesi arttıkça birlikte ebeveynlik deneyimlerinin de sıklaştığı tespit edilmiştir. Hem kentte hem de kırsalda yaşayan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik süreçlerinin genellikle anne temelli ebeveynliğe dayandığı, babaların ise daha çok anneye destek verme şeklinde baba katılımı davranışı sergiledikleri görülmüştür. Ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde aralarındaki uyum/anlaşmaya dair görüşleri incelendiğinde birlikte ebeveynlik anlaşması sürecini daha çok annelerin yönettiği babaların da bu sürece yardımcı rolüyle dahil oldukları anlaşılmaktadır. Çiftlerin çocuk yetiştirme sürecinde en çok anlaşmaya vardıkları konular arasında çocuğun disiplini ve ebeveynlerin çocuğa karşı davranışlarında birbirleriyle tutarlı olma, eğitim hayatı ve etik değerler sayılabilir. Hem kentte hem de kırsalda ebeveynler en çok disiplin/çocuğa karşı tutarlı davranış sergileme noktasında çaba gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Çocuk yetiştirme sürecinde eşlerin birbirleriyle yaşadıkları anlaşmazlıklara dair görüşlerine bakıldığında kentteki ebeveynler eşleriyle, çocuğun disiplini konusunda zaman zaman anlaşmazlığa düştüklerini de belirtmişlerdir. Kırsaldaki çiftler de anlaşmazlık yaşadıkları konular arasında çocuğun disiplinini ilk sıralara koymalarına rağmen genel olarak çok fazla anlaşmazlık yaşamadıklarını dile getirmişlerdir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşlerinden aldıkları geri bildirimler incelendiğinde kentteki ebeveynler, ebeveyn yeterlikleri ve katkılarının eşleri tarafından onay ve destek gördüğünü ifade etmişlerdir. Kırsaldaki kadın ebeveynler, ebeveyn yeterliklerinin eşleri tarafından genellikle onay gördüğünü belirtmişler ancak erkek ebeveynler, ebeveynliklerinin çoğunlukla eşleri tarafından, çocuklarını ihmal ettikleri gibi gerekçelerle küçümsendiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların çocuk yetiştirme sürecinde

eşleriyle yaptıkları iş bölümüne dair görüşleri gözden geçirildiğinde kentteki ebeveynlerin daha çok anne temelli baba destekli birlikte ebeveynlik yaptıkları görülmektedir. Bu durum kentte hem annelerin hem de babaların, iş hayatının daha fazla içinde olmaları ve babaların eğitim seviyesine bağlı olarak baba katılımı noktasında daha istekli olduklarını düşündürmektedir. Kırsalda ise çiftlerin daha çok anne temelli birlikte ebeveynlik yaptıkları ve daha az iş birliğinde bulundukları görülmektedir. Ayrıca katılımcıların söylemleri incelendiğinde kırsalda ebeveynler arasındaki iş bölümünün daha çok çocukların cinsiyetlerine bağlı olarak şekillendiği tespit edilmiştir. Kırsaldaki ebeveynlerin bazıları annelerin kız çocuklarıyla; babaların ise erkek çocuklarıyla ilgilenerek birlikte ebeveynlik iş bölümü yaptıklarını ifade etmişlerdir. Kırsal kesimdeki katılımcıların eğitim seviyelerinin kentteki katılımcılara oranla daha düşük olması geleneksel cinsiyet rollerine bağlılıklarını arttırabilmektedir. Bu durum birlikte ebeveynlik sürecinin cinsiyetlere göre iş bölümü yapılarak devam ettirilmesine neden olabilmektedir.

Araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde yaşadıkları olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışlarına etkisine dair görüşleri incelendiğinde genellikle bireysel ebeveynlik davranışlarına etkisi olmadığı görülmektedir. Ancak kentte yaşayan ebeveynler karı koca ilişkilerindeki gerginliğin zaman zaman ebeveyn çocuk ilişkilerine olumsuz yansıdığını ifade etmişlerdir. Kentte yaşayan çiftlerden bazıları olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarıyla ilişkilerine de olumlu yansıdığını ifade etmiştir. Bu durum çiftlerin olumlu ve olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin belli oranda bireysel ebeveynlik davranışlarına dolayısıyla çocuklarına etki ettiği şeklinde yorumlanabilir. Kırsalda yaşayan çiftler kenttekilere benzer şekilde olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çoğunlukla bireysel ebeveynlik davranışlarını etkilemediğini belirtmişlerdir. Ancak kırsalda yaşayan annelerin önemli bir kısmı eşleriyle yaşadıkları olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerine bağlı olarak çocuklarına olan davranışlarının da olumsuz yönde olabildiğini dile getirmiştir. Kırsaldaki kadın ebeveynlerden bazıları olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerine bağlı olarak çocuklarına kızma/bağırma şeklinde öfkelerini çocuklarına yönlendirdiklerini söylemiştir. Araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynler, olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin bireysel ebeveynlik davranışlarına etkisinin ise çok fazla olmadığını ifade etmişlerdir.

Kentteki katılımcılara olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkilerine etkisi sorulduğunda katılımcıların çoğunluğu bu durumun evlilik ilişkilerini etkilemediğini ifade etmiştir. Dolayısıyla birlikte ebeveynlik davranışlarının çift ilişkisinden ayrı olduğu ve

çift ilişkisinde sorun yaşayan ebeveynlerin de birlikte ebeveynlik sürecini sağlıklı şekilde yürütebileceği söylenebilir. Bu durum boşanmış ebeveynlerin de birlikte ebeveynlik sürecini olumlu şekilde sürdürebileceğine dair işaretler sunmaktadır denilebilir. Kentte yaşayan ebeveynlerin önemli bir kısmı da olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çift ilişkisinde sözlü çatışma, küskünlük/kırgınlık/dargınlık ve ilişki sorunları gibi durumlara yol açabildiğini belirtmiştir. Buna bağlı olarak birlikte ebeveynlik sürecinin çift ilişkisinden ya da bireysel ebeveynlik davranışlarından farklı bir süreç olduğu bilinmesine rağmen aile dinamikleri içerisindeki diğer olgularla yakından ilişkili olduğu da söylenebilir. Kentte yaşayan katılımcıların olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çift ilişkilerine etkilerine dair görüşleri ise çoğunlukla birlikte ebeveynlik uyumunun karı koca ilişkilerine olumlu yansıdığı şeklindedir. Aile kavramının ikili ve üçlü etkileşimlerin bir bütünü olarak kabul edildiği düşünüldüğünde çiftlerin çocuk yetiştirme sürecindeki uyum ve anlaşma düzeylerinin çift ilişkilerine olumlu etkisi yadsınamaz. Araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynlerin olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çift ilişkilerine etkisine dair söylemlerine bakıldığında ebeveynlerin büyük çoğunluğunun çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlık ve uyumsuzluk gibi deneyimlerinin çift ilişkisini etkilemediği görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğu çift ilişkisiyle birlikte ebeveynlik ilişkilerini birbirinden ayrı tuttuklarını ifade etmiştir. Kırsaldaki ebeveynlerin olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çift ilişkilerine etkisine dair söylemleri incelendiğinde katılımcılar, birlikte ebeveynlik sürecindeki olumlu deneyimlerin aile iklimine olumlu etkide bulunduğunu dolayısıyla çift ilişkisini de beslediğini belirtmişlerdir.

Kentte yaşayan çiftlere birlikte ebeveynlik sürecinde eşleriyle yaşadıkları olumsuzlukların çocukları üzerindeki etkisi sorulduğunda katılımcıların çoğu, eşleriyle aralarındaki olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarında üzüntü, korku, gerginlik vb. olumsuz duygulara yol açtığını ayrıca bu tarz deneyimlerin üçgenleşme ve koalisyon gibi aile sistemi sorunlarını ortaya çıkardığını belirtmişlerdir. Yukarıda da bahsedildiği gibi dünyayı anlamlandırma sürecinde iletişim kurma becerilerine yönelik ilk deneyimlerini kök ailelerinde yaşayan çocukların bu tarz yıkıcı davranışlara maruz kalmasının ileriki yaşantılarında iletişim problemlerine yol açabileceği düşünülmektedir. Kentteki katılımcıların olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocukları üzerindeki etkisi incelendiğinde katılımcılar eşleriyle aralarındaki olumlu birlikte ebeveynlik davranışlarının çoğunlukla çocuklarını mutlu ettiğini ve üçgenleşme gibi olumsuz deneyimlerinin azaldığını ifade etmişlerdir. Araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynlerin olumsuz birlikte ebeveynlik

davranışlarının çocukları üzerindeki etkisine dair görüşlerinin kentteki katılımcılara benzer şekilde olduğu görülmektedir. Kırsaldaki katılımcılar da bu tarz olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarında duygudurum sorunlarına ve aile sistemine ilişkin sorunlara yol açtığını dile getirmişlerdir. Kırsaldaki katılımcılar eşleriyle aralarındaki olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarının çocuklarında geri çekilme (suskunlaşma vb.), ebeveyn gibi davranma (anne ve babaya öğüt verme vb.) ve büyüklerden yardım isteme (büyükanne ve büyükbabaya şikayet etme gibi) davranışları da ortaya çıkardığını ifade etmişlerdir. Bu durum kırsaldaki katılımcıların birlikte ebeveynlik sürecini devam ettirirken büyükanne ve büyükbabanın da sürece aktif şekilde katılım sağlamasından dolayıyla çocukların hem anne ve babalarının hem de büyükanne ve büyükbabalarının davranışlarını gözlemleme fırsatı bulmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Kentte ve kırsalda yaşayan çiftlerden ebeveynlik sürecinde eşlerinin ebeveynliğine dair 10 üzerinden puan vermeleri istendiğinde kentteki ebeveynlerin eşlerine çoğunlukla 7 ve üzerinde puan verdikleri görülmektedir. Özellikle erkek ebeveynlerin eşlerinin ebeveynlik konusundaki çabasını takdir ettikleri görülmüştür. Kadın ebeveynler ise çoğunlukla eşlerinin eksikleri olmasına rağmen yüksek puanlar hak ettiklerini ifade etmişlerdir. Kırsaldaki ebeveynlerin, eşlerinin ebeveynliklerine verdikleri puanlar ise 5 ile 10 puan arasında değişim göstermiştir. Kırsaldaki ebeveynlerin puanlamaları incelendiğinde kadın ebeveynlerin eşlerinden genellikle kendilerine yardımcı olmadıkları gerekçesiyle puan kırdıkları görülmektedir. Erkek ebeveynler ise eşlerine daha yüksek puanlar verme eğilimi göstermişlerdir. Elde edilen veriler kırsalda geleneksel cinsiyet rollerine bağlı olarak ebeveynlik sürecinin daha çok anneye yüklenmesinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Birinci Görüşme Sorusuna Yönelik Sonuç ve Tartışma (Çocuğunuzu yetiştirirken eşinizle birlikte nasıl hareket ediyorsunuz? Başka bir ifadeyle, ana-babalık işini birlikte nasıl yürütüyorsunuz?)

Kentte yaşayan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecini eşleriyle birlikte yürütme deneyimleri incelendiğinde katılımcıların çoğunlukla çocuk yetiştirme sürecinde ortak hareket ettikleri, anne ve babanın iş hayatının olması nedeniyle çocukla ilgili konularda iş bölümü yaparak sorumlulukları paylaştıkları görülmektedir. Hem anne hem de babalar çocuk

yetiştirme sürecinde genellikle görev paylaşımı yaptıklarını ancak bu paylaşımlar doğrultusunda çocuğun temel bakım ihtiyaçlarını çoğunlukla annelerin üstlendiğini; babaların

ise anneye yardımcı rolüyle baba katılımı yaptıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların birçoğu erkek ebeveynlerin çocuğun ödevlerini yaptırma, parka götürme, boş zamanlarını değerlendirme gibi sorumlulukları üstlendiklerini belirtmişlerdir. Kentte yaşayan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecini birlikte ebeveynlik anlaşması içerisinde iş bölümü yaparak geçirmelerine rağmen anne ve babaların tam anlamıyla eşit bir sorumluluk paylaşımı yapmadıkları görülmektedir. Bu durumun sebebi olarak toplumsal cinsiyet rollerinin tam anlamıyla yok sayılmaması, annelerin iş hayatlarının babalara oranla daha az yoğun olması nedeniyle çocuklarla daha fazla vakit geçirebilmesi düşünülebilir. Birlikte ebeveynlik sürecinin eşit görev ve sorumluluk paylaşımından çok adil paylaşımı gerektirmesi nedeniyle kentteki katılımcıların çocuk yetiştirme sürecinde birlikte ebeveynlik davranışlarını nispeten aile dinamikleri içerisine entegre ettikleri söylenebilir.

Araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle birlikte deneyimledikleri birlikte ebeveynlik davranışlarına yönelik görüşleri incelendiğinde kırsaldaki ebeveynlerin kentteki katılımcılara oranla birlikte ebeveynlik sürecini daha çok anne temelli ebeveynlik üzerinden yürüttükleri söylenebilir. Kırsaldaki katılımcılar çocuğun temel bakımı ve disipline edilmesi gibi konularda daha çok annelerin sorumluluk üstlendiğini babaların ise; belli durumlarda annelere destek olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca kırsaldaki ebeveynler baba desteğinin daha çok maddi destek ve çocuğun maddi ihtiyaçlarını karşılamak noktasında olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynlerin çoğunlukla tarım ve hayvancılık gibi beden gücünü daha fazla kullanımı ve daha fazla vakit ayırmayı gerektiren işlerde çalışmalarından dolayı erkeklerin ev işleri ve aile yönetimine aktif olarak katılamadıkları düşünülebilir.

Alanyazında yer alan çalışmalardan bazılarında (örn. Jia ve Schoppe-Sullivan, 2011) belirtildiği gibi eğitim seviyesi arttıkça baba katılımı da artmaktadır. Kırsaldaki ebeveynlerin eğitim seviyelerinin kentteki ebeveynlere göre daha düşük olması kırsalda, toplumsal cinsiyet rollerine olan bağlılığı arttırarak geleneksel aile yapısının korunmasına neden olabilmektedir. Buna bağlı olarak kadınlar anne olmayı ve çocuk bakmayı asli görevleri olarak algılayabilmekte dolayısıyla ebeveynlik sürecine katılım bakımından eşlerinden herhangi bir beklenti içine girmemektedir. Benzer şekilde erkek ebeveynlerin ve diğer aile üyelerinin de çocuk yetiştirmeyle ilgili bakış açısı bu sürecin ağırlıklı olarak annenin sorumluluğu olduğu şeklindedir denilebilir. Dolayısıyla kadınlık annelikle daha fazla özdeşleştirilerek çocuk bakımı da daha çok kadının sorumluluğu olarak karşımıza çıkmaktadır (Tuğrul, 2019). Dolayısıyla babaların çocuklarıyla iletişimi çoğunlukla disiplini sağlamakla sınırlı

kalabilmektedir (Gökler ve Atamtürk, 2021). Bu durum kırsalda birlikte ebeveynlik sürecinin daha çok anne temelli olarak ilerlemesine yol açabilmektedir. Kırsaldaki ebeveynlerin birlikte ebeveynlik süreçlerine dair görüşlerinde göze çarpan bir diğer detay katılımcılardan bazılarının anne büyükanne birlikte ebeveynliği ve anne baba büyükanne büyükbaba birlikte

ebeveynliği kategorilerinde görüş bildirmiş olmalarıdır. Kırsaldaki aile yapılarının genellikle geleneksel aile yapısına benzer şekilde geniş aile olması, büyük anne ve büyükbaba gibi aile üyelerinin çocuğun yetiştirilme sürecine katılımını arttırmaktadır (Gökler ve Atamtürk, 2021). Dolayısıyla, çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlerin kök ailelerinde deneyimledikleri davranışların devamı sağlanabilmektedir (Li ve Liu, 2019). Bu durum anne ve babaların çocuk bakımıyla ilgili olarak sorumluluklarını hafifletmesinin yanı sıra keskin sınırlarla belirlenmiş olan cinsiyete bağlı ebeveynlik rollerinin devamını da teşvik etmektedir.

Katılımcıların birlikte ebeveynlik sürecindeki görüşleri uluslararası alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında elde edilen verilerin geçmiş çalışmalarla tutarlı olduğu, anne ve babaların eğitim seviyesi arttıkça olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin de artış gösterdiği (McDaniel, Teti ve Feinberg, 2017), özellikle baba katılımının babaların eğitim seviyesiyle doğru orantılı olarak arttığı (Waller, 2012) görülmektedir. Ayrıca birlikte ebeveynlik süreci ortaklık içeren bir süreç olmasına rağmen geçmiş çalışmalarla tutarlı olarak çocuğun temel bakım ihtiyaçları başta olmak üzere yetiştirilme sürecinin daha çok anne temelli baba destekli ebeveynlik süreci şeklinde yürütüldüğü söylenebilmektedir (Solmeyer ve Feinberg, 2011). Birlikte ebeveynlik sürecinin yalnızca anne ve baba tarafından yürütülmesinden çok çocuğun tüm bakımverenlerinin gerçekleştirebileceği bir ortaklık süreci olmasıyla tutarlı şekilde bu çalışmada da büyükanne ve büyükbabaların da sürece aktif olarak katılım sağlayabildiği görülmüştür (Baker, McHale, Strozier ve Cecil, 2010). Dolayısıyla araştırmanın bulguları alanyazındaki çalışmalarla genel olarak benzer doğrultuda ortaya çıkmıştır denilebilir.

İkinci Görüşme Sorusuna Yönelik Sonuç ve Tartışma (Çocuk yetiştirme sürecinde eşinizle aranızda nasıl bir anlaşma/uyum söz konusu? Başka bir ifadeyle, çocuk yetiştirmeye siz nasıl bakıyorsunuz, eşiniz nasıl bakıyor?)

Araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde eşleriyle aralarındaki anlaşma ve uyuma yönelik görüşleri incelendiğinde çiftlerin büyük

çoğunluğunun eşleriyle aralarında çocuk yetiştirmeye yönelik uyum ve anlaşma olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Katılımcılardan bazıları eşleriyle eğitim seviyelerinin birbirine yakın olmasından dolayı çocuk yetiştirmeye ilgili görüş ve davranışlarının genellikle tutarlılık gösterdiğini ifade etmiştir. Birlikte ebeveynlik süreci içerisinde aile ilişkilerinin ortak yönetimi gibi çiftlerin tutarlılık göstermesi gereken dinamikler olduğu göz önünde bulundurulduğunda kentte yaşayan ebeveynlerin çocuğun disiplini, eğitim hayatı ve ahlaki değerleri gibi konularda ortak hareket etmeye çalıştıkları söylenebilir.

Kırsaldaki katılımcıların birlikte ebeveynlik sürecinde eşleriyle aralarındaki uyum ve anlaşmaya yönelik görüşleri incelendiğinde ise çiftlerin birlikte ebeveynlik sürecini daha çok annenin oluşturduğu ve babanın onayladığı ebeveynlik anlaşması şeklinde yürüttükleri görülmektedir. Dolayısıyla kırsaldaki ebeveynlik anlaşması sürecinin daha çok annenin koyduğu kurallar ve aldığı kararlar şeklinde yürütüldüğü düşünülmektedir. Ancak kırsaldaki ebeveynlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki ikinci soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda hem annenin hem de babanın birlikte ebeveynlik sürecine aktif olarak katıldıklarına dair birlikte ebeveynlik anlaşması kategorisinde de nispeten yoğun biçimde görüş bildirdikleri de görülmektedir. Bu durum kırsalda birlikte ebeveynlik süreci her ne kadar annenin ebeveynliği üzerinden yürüyor olsa da babaların da sürece çeşitli şekillerde katılım sağladıklarını göstermektedir. Kırsaldaki ebeveynlerin çocuklar üzerinde daha çok anne üzerinden otorite kurmaya çalıştıkları ancak annenin zorluk yaşadığı ya da karar vermekte zorlandığı durumlarda babanın bir otorite figürü olarak sürece dahil olduğu söylenebilir.

Katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki ikinci soruya verdikleri cevaplar alanyazındaki benzer içerikli çalışmalarla karşılaştırıldığında çocuğun doğumundan önce başladığı düşünülen birlikte ebeveynlik sürecinin (Van Egeren, 2003) olumlu şekilde yürütülebilmesi adına bakımverenlerin çocukla ilgili temel konularda ortak hareket etmelerinin gerekli olduğu görülmektedir. Alanyazında yer alan ebeveynlik araştırmalarının bazılarında da (örn. Özyürek ve Aydın, 2021) görüldüğü gibi çocuk yetiştirme süreci özellikle kırsalda daha çok anne temelli olarak yürütülmektedir. Babanın sürece aktif katılımı ve katkısının çocuğun uyumu ve aile dinamiklerinin işleyişine yönelik katkısını araştıran çalışmalarda olduğu gibi (örn. Van Egeren, 2004) bu çalışmada da baba katılımının birlikte ebeveynlik sürecini sağlıklı şekilde inşa etme noktasında önemli olduğu söylenebilir. Çocuk yetiştirme sürecine aktif olarak katılan anne ile baba arasındaki uyum ve anlaşmanın çocuğun temel bakımını kolaylaştırdığı ve olumlu bireysel ebeveynlik davranışlarını arttırdığı

düşünülmektedir (Schoppe-Sullivan, Settle, Li ve Kamp Dush, 2016).

Üçüncü Görüşme Sorusuna Yönelik Sonuç ve Tartışma (Çocuk yetiştirme sürecinde eşinizle aranızda ne tür anlaşmazlıklar söz konusu? Başka bir ifadeyle, eşinizle çocuk yetiştirmeye dair yaşadığınız tartışmalar/sorunlar nelerdir?)

Araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıklar incelendiğinde, ebeveynlerin en çok disiplin, beslenme ve ebeveynlik stilleri konularında anlaşmazlık yaşadığı görülmektedir. Kentteki katılımcılar, çocuğun disiplini konusunda yaşadıkları anlaşmazlıkların genellikle anne ve babanın ebeveynlik stillerinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Kentteki erkek ebeveynlerin bazıları çocuğun disiplini konusunda eşlerinin zaman zaman duygusal davrandığını, kuralları esneterek izin verici davranışlarda bulunduğunu, bu sebeple anlaşmazlığa düştüklerini belirtmişlerdir. Kentteki ebeveynlerin çocuklarının yetiştirilme sürecinde sıklıkla anlaşmazlık yaşadığı bir diğer kategori ise beslenmedir. Katılımcılardan bazıları bir ebeveynin izin vermediği yiyeceğe diğerinin izin vermesi gibi tutarsızlıkların aralarında tartışma ve anlaşmazlıklara yol açtığını ifade etmiştir. Kentteki ebeveynlerin beslenme konusunda anlaşmazlık yaşadığı bir diğer durum çocuğun yemek yemeyi reddetmesidir. Özellikle kadın ebeveynlerden bazıları çocuklarının yeme-içme konusunda zorluk çıkardıkları durumlarda eşleri tarafından eleştirildiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum kentteki ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecine aktif katılmaya çalışmalarına rağmen çocuğun temel bakımı konusunda annelerin daha fazla sorumluluk ve eleştiri alabildiğini göstermektedir.

Kırsaldaki katılımcıların çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlık konuları gözden geçirildiğinde katılımcıların çoğunlukla eşleriyle aralarında anlaşmazlık olmadığını ifade ettikleri görülmektedir. Ancak anlaşmazlık yaşandığını ifade eden ebeveynler en yoğun olarak kentteki katılımcılara benzer şekilde disiplin, ebeveynliğe müdahale ve ebeveynlik stili konularında eşleriyle anlaşmazlığa düştüklerini ifade etmiştir. Katılımcılar özellikle çocuklarıyla bireysel olarak kurdukları ebeveynlik ilişkisi konusunda eşlerinden eleştiri aldıklarını ve disiplin yöntemlerinin eşleri tarafından onaylanmadığını belirtmişlerdir.

Alanyazında yer alan çalışmalardan bazılarında da belirtildiği gibi birlikte ebeveynlik süreci bakımverenler tarafından sürdürülen bir uyum ve ortaklık sürecidir (Sullivan, 2008). Dolayısıyla bakımverenler arasındaki her türlü anlaşmazlık ebeveynlerin bireysel ebeveynlik davranışlarına etki etmektedir. Birlikte ebeveynlik sürecinin sağlıklı şekilde yürütülmesi ebeveynler arasındaki uyum ve anlaşmanın bir sonucu olarak gerçekleşmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin eşleriyle birlikte çocuk yetiştirme sürecinde yaşadıkları birlikte ebeveynlik anlaşmazlık konularına bakıldığında alanyazındaki diğer çalışmalarla tutarlı olarak disiplin ve ebeveynlik stillerine dair anlaşmazlıkların fazla olduğu görülmektedir. Bireysel ebeveynlik davranışlarının çocuğun disipline edilmesi ve ebeveynlik stilleri ile bağlantısı göz önünde bulundurulduğunda birlikte ebeveynlik sürecindeki anlaşmazlıkları en aza indirmek özellikle bu iki konuda tutarlı olmayı ve eşin ebeveynliğine olumsuz anlamda müdahale etmemeyi gerektirmektedir (Schoppe-Sullivan, Brown, Cannon, Mangelsdorf ve Sokolowski, 2008).

Dördüncü Görüşme Sorusuna Yönelik Sonuç ve Tartışma (Çocuk yetiştirme sürecinde anne/babalığınıza yönelik, eşinizden ne gibi geri bildirimler alıyorsunuz? Başka bir ifadeyle, eşiniz sizin anne/babalığınıza nasıl bakıyor/tepki veriyor?)

Araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki dördüncü soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda çocuk yetiştirme sürecinde eşlerinden aldıkları geri bildirimler çoğunlukla ebeveynliklerinin desteklenmesi ve küçümsenmesi şeklindedir. Ebeveynliğin desteklenmesiyle ilgili olarak kentteki ebeveynler genellikle ebeveyn yeterliklerinin eşleri tarafından desteklendiğini özellikle, çocuklarına yaklaşımı konusunda eşlerinden olumlu geri bildirimler aldıklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde kentteki ebeveynlerin önemli bir kısmı ebeveyn katkılarının eşleri tarafından onaylandığını ve katkılarına saygı duyulduğunu da belirtmişlerdir. Olumlu birlikte ebeveynlik davranışları ve çift iletişiminin ebeveynlerin bireysel ebeveynlik davranışlarına olumlu etkisi göz önünde bulundurulduğunda ebeveynlerin eşlerinden aldıkları bu tarz olumlu geri bildirimlerin birlikte ebeveynlik sürecine katkı sağlayacağı söylenebilir. Ancak kentteki ebeveynlerin eşlerinden aldıkları geri bildirimlere yönelik görüşleri arasında yoğun olarak ebeveynliğin küçümsenmesi de yer almaktadır. Kentteki katılımcıların önemli bir kısmı da ebeveyn kararlarının ve otoritesinin eşleri tarafından küçümsendiğini ifade etmişlerdir. Eşler arasında ebeveynlikle ilgisi olan ya da olmayan bu tarz olumsuz geri bildirimler doğrudan ya da dolaylı olarak birlikte ebeveynlik sürecini etkileyebilmektedir.

Araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşlerinden aldıkları geri bildirimler incelendiğinde kırsaldaki katılımcıların sıklıkla kenttekilere benzer kategorilerde görüş bildirdikleri söylenebilir. Kırsaldaki katılımcıların önemli bir kısmı ebeveynliklerinin desteklenmesi noktasında eşlerinden ebeveyn katkılarının onaylanması ve saygı duyulması şeklinde geri bildirimler aldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılardan bazıları eşleriyle aralarında ebeveynlikle ilgili bir saygı çerçevesi olduğunu ve genellikle olumlu bir iletişim süreci içinde olduklarını ifade etmişlerdir. Buna rağmen kırsaldaki katılımcıların önemli bir kısmı da ebeveynliklerinin eşleri tarafından küçümsendiğine dair ifadelerde bulunmuşlardır. Özellikle kırsaldaki erkek ebeveynlerden bazıları eşlerinin, ebeveynlik katkılarını küçümsediklerini ve çocuklarını ihmal ettiklerini iddia ettiklerini belirtmişlerdir. Benzer şekilde ebeveyn kararlarının ve otoritesinin küçümsenmeyle ilgili olarak ebeveynler eşlerinin çocuklarına yaklaşımları noktasında kendilerinin sıklıkla olumsuz eleştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Alanyazında yer alan çalışmalar incelendiğinde, bakımverenlerin bireysel ebeveynlik davranışlarının eşleri tarafından desteklenmesi ve onaylanmasının çocuk yetiştirme sürecine aktif katılımlarını arttırdığını göstermektedir (Stright ve Bales, 2003). Dolayısıyla bu çalışmada da belirtildiği üzere, birlikte ebeveynlik sürecinde ortak olarak hareket etmesi gereken çiftlerin birbirlerine olumlu yaklaşımları, süreci daha sağlıklı hale getirecektir. Araştırmadan elde edilen bulgular alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında çocuk yetiştirme sürecinde eşin ebeveynliğini küçümseme/baltalama vb. olumsuz birlikte ebeveynlik davranışları birlikte ebeveynlik sürecini sekteye uğratmaktadır (Feinberg, 2003). Aynı zamanda ebeveynlerin eşlerinden aldıkları olumsuz geri bildirimler bireysel ebeveynlik davranışları sergilemede öz güvenlerinin düşmesine neden olabilmektedir (Lamb, 2000). Bu durum dolaylı olarak ebeveynlerin çocuklarına yaklaşımlarını etkilemekte dolayısıyla ebeveyn-çocuk ilişkisini zedeleyebilmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin önemli bir kısmı ebeveynlik kararlarının ve otoritesinin eşleri tarafından küçümsendiğini belirtmişlerdir. Ebeveynlikle ilgili alanyazındaki diğer çalışmalar incelendiğinde çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynler arasındaki tutarlılık ve anlaşma düzeyi çocuğun uyum davranışlarını ve iletişim becerilerini doğrudan etkileyebildiği görülmektedir. Buna bağlı olarak ebeveynleri arasındaki iletişimin olumsuz yanlarına tanık olan çocukların sosyal ve psikolojik uyumları noktasında zorlanmaları ve kendi yaşantılarında da benzer deneyimler yaşamaları kaçınılmazdır denilebilir (Mollborn ve Jacobs, 2015).

Beşinci Görüşme Sorusuna Yönelik Sonuç ve Tartışma (Çocuk yetiştirme sürecinde çocukla ilgili konularda eşinizle aranızda nasıl bir iş bölümü söz konusu? Başka bir deyişle, çocukla ilgili işleri eşinizle nasıl paylaşıyorsunuz?)

Araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle aralarındaki iş birliği/iş bölümüne yönelik görüşleri incelendiğinde anne temelli baba destekli ebeveynlik iş bölümünün yoğun olarak tercih edildiği görülmektedir. Kentteki ebeveynlerin söylemleri genellikle annelerin ev işleri ve çocuğun temel bakım ihtiyaçlarıyla ilgilendiği, babaların ise annenin ev işi olduğu noktalarda çocukla ilgilendiği ve eğitimiyle ilgili konularda çocuğuna yardımcı olduğu şeklinde sorumluluk üstlendikleri yönündedir. Katılımcıların konuya dair söylemlerinde de görüldüğü gibi anne ve babalar arasındaki iş bölümü sorumlulukların eşit paylaşılmasından çok her iki ebeveyn tarafından da belirli görevlerin üstlenilmiş olması şeklinde gerçekleşmektedir.

Kırsaldaki katılımcıların çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle aralarındaki iş birliği/iş bölümüne yönelik görüşleri gözden geçirildiğinde ise birlikte ebeveynlik sürecinin çoğunlukla anne temelli ebeveynlik ve anne temelli baba destekli ebeveynlik şeklinde yürütüldüğü görülmektedir. Kırsaldaki katılımcıların önemli bir kısmı babaların tarım ve hayvancılık gibi ağır işlerde çalıştıklarını, annelerin çocuklarla daha fazla vakit geçirdiklerini dolayısıyla çocuk yetiştirmeyle ve evle ilgili işleri daha fazla üstlendiklerini belirtmişlerdir. Kırsaldaki katılımcıların eğitim düzeylerinin kenttekilere oranla daha düşük olduğu göz önünde bulundurulduğunda baba katılımının eğitim düzeyine bağlı olarak da azalmış olabileceği düşünülebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında birlikte ebeveynlik sürecinde iş bölümü yapmanın her iki ebeveyn için de kolaylaştırıcı olduğu ve bireysel olarak ebeveyn-çocuk ilişkisine katkıda bulunduğu görülmektedir (Belsky ve Hsieh, 1998). Dolayısıyla özellikle kentte ve daha yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynler arasında birlikte ebeveynlik iş bölümünün daha adilane olduğu ve çocuk yetiştirme sürecinin daha sağlıklı ilerleyebileceği düşünülmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi birçok çalışmacı birlikte ebeveynlik sürecinin aile ilişkilerinin ortak yönetimi ve iş bölümü gibi alt kategorilerden oluştuğunu ifade etmektedir. Buna bağlı olarak hem kentte hem de kırsalda her iki ebeveynin eşit şartlarda olmasa da çocuk yetiştirme sürecine katkıda bulunmaları nedeniyle birlikte ebeveynlik sürecine katıldığı söylenebilir.

Altıncı Görüşme Sorusuna Yönelik Sonuç ve Tartışma (Anne-babalık konusunda eşinizle yaşadıklarınız -örneğin, iş birliği yapıp yapamama, anlaşıp anlaşamama, iş paylaşımı yapıp yapamama, birbirinizi destekleyip desteklememe gibi- çocuğunuzla olan ilişkinizi ve çocuğunuza yönelik davranışlarınızı nasıl etkiliyor?)

Araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde birlikte ebeveynlik düzeylerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri incelendiğinde katılımcıların çoğu birlikte ebeveynlik sürecindeki olumsuz deneyimlerin çocuklarına yönelik davranışlarını etkilemediğini belirtmiştir. Katılımcılar eşleriyle yaşadıkları olumsuz durumları genellikle çocuklarına yansıtmamaya çalıştıklarını söylemişlerdir. Ancak kentteki katılımcıların önemli bir kısmı da karı koca ilişkisinde yaşanan gerginliklerin ebeveyn çocuk ilişkisine yansıdığını ifade etmiştir. Katılımcılardan bazıları eşleriyle yaşadıkları gerginliklerin çocukları tarafından anlaşıldığını ve çocuklarının araya girerek üzüldüğünü dile getirmiştir.

Kırsaldaki katılımcıların çocuk yetiştirme sürecinde eşleriyle oluşturdukları birlikte ebeveynlik düzeylerinin bireysel ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri incelendiğinde, kenttekilere benzer şekilde genellikle eşleriyle yaşadıkları gerginliklerin çocuklarına yönelik davranışlarını etkilemediğini söylemişlerdir. Kırsaldaki katılımcılardan bazıları eşleriyle yaşadıkları gerginlikleri çocukları önünde devam ettirmemeleri konusunda eşlerini tembihlediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynlerin önemli bir kısmı ise eşleriyle yaşadıkları gerginlikleri çocuklarına kızma/bağırma şeklinde yönlendirdiklerini söylemiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında, birlikte ebeveynlik sürecinin eşler arasındaki çocukla ilgisi olmayan diğer ilişki biçimlerinden farklı olduğu konusunda tutarlılık gösterdiği görülmektedir (McHale ve Irace, 2011). Hem kentte hem de kırsaldaki ebeveynler çoğunlukla çocuk yetiştirme süreciyle evlilik ilişkilerini birbirinden ayrı tuttuklarını, olumlu ya da olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarıyla olan ilişkilerini etkilemediğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda özellikle boşanma sonrası birlikte ebeveynlik deneyimlerini konu alan çalışmalarda da yer aldığı gibi ebeveynler çift ilişkilerinde olumsuz deneyimlere sahip olsalar bile birlikte ebeveynlik sürecini olumlu şekilde yürütebilmektedir (Beckmeyer, Coleman ve Ganong, 2014; Erdemir Aşıkoğlu, 2022). Dolayısıyla sağlıklı giden birlikte ebeveynlik süreci bireysel

ebeveynlik davranışlarını ve ebeveyn çocuk ilişkisini sağlamlaştırmaktadır (Berryhill, 2016). Ancak birlikte ebeveynlik süreci hem olumlu hem de olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarını içeren bir ortaklık sürecidir (Feinberg, 2002). Bu nedenle bu çalışmadaki katılımcıların birçoğunun da belirttiği üzere olumsuz birlikte ebeveynlik davranışlarının bireysel ebeveynlik davranışlarına ve ebeveyn çocuk ilişkisine yansımaları, çocukların olumsuz duygu durumuna sahip olmalarına neden olabilmektedir. Ayrıca eşler arasındaki gerginliklerin çocuğa yansıtılmasıyla çocuk, ebeveynlerinin arasını düzeltme sorumluluğu üstlenebilmekte veya gerginliğe dahil olarak bir ebeveyniyle koalisyon kurup diğer ebeveynini dışlayabilmektedir. Dolayısıyla birlikte ebeveynlik süreci içerisinde üçgenleşme gibi olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimleri ortaya çıkabilmektedir. Ebeveynleri arasında gerçekleşen olumsuz birlikte ebeveynlik sürecine dahil olan çocuklarda içselleştirme sorunları, dikkat eksikliği, düşük akademik performans ve ebeveynleriyle kurdukları ilişkilerde bozulma gibi sorunlar gözlenebilmektedir (Lamela, 2016).

Yedinci Görüşme Sorusuna Yönelik Sonuç ve Tartışma (Anne-babalık konusunda eşinizle yaşadıklarınız -örneğin, iş birliği yapıp yapamama, anlaşıp anlaşamama, iş paylaşımı yapıp yapamama, birbirinizi destekleyip desteklememe gibi- eşiniz ile ilişkinizi -karı-kocalık ilişkinizi- nasıl etkiliyor?)

Kentteki katılımcı ebeveynlerin birlikte ebeveynlik düzeylerinin evlilik ilişkisine yansımalarına dair görüşleri incelendiğinde katılımcıların önemli bir kısmı olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin karı koca ilişkilerine yayıldığını belirtmiştir. Katılımcılardan bazıları birlikte ebeveynlik sürecinde eşleriyle aralarındaki uyuma bağlı olarak çift ilişkisinin de olumlu devam ettiğini ve bu süreçte eşlerinin davranışlarından memnuniyet duyduklarını söylemiştir. Bazı katılımcılar birlikte ebeveynlik sürecindeki uyumlarından dolayı güçlenen çift ilişkilerinin çocukları tarafından fark edildiğini belirtmiştir. Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çift ilişkilerine olumlu yansıdığını ifade eden katılımcıların yanında olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin karı koca ilişkilerine olumsuz yansıdığını belirten katılımcılar da vardır. Katılımcılardan bazıları birlikte ebeveynlik sürecindeki olumsuz deneyimlerinin evlilik ilişkilerini etkilemesini önlemek amacıyla anlaşmazlık durumlarında sessiz kalmayı ve sakinleştikten sonra eşleriyle konu hakkında konuşmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Ancak kentteki katılımcıların önemli bir kısmı da olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin eşleriyle aralarında küskünlük/kırgınlık/dargınlık gibi olumsuz davranışlara sebep olduğunu ifade etmişlerdir.

Kırsaldaki katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formundaki yedinci soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda kenttekilere benzer olarak eşleriyle yaşadıkları olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çift ilişkilerini etkilemediğini ifade ettikleri görülmektedir. Ancak yine kentteki katılımcılara benzer olarak kırsaldaki katılımcıların önemli bir kısmı da eşleriyle yaşadıkları olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin küskünlük/ kırgınlık/ dargınlık şeklinde çift ilişkilerine yansıyabildiğini belirtmiştir. Kırsaldaki katılımcıların birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişkilerine yansımalarına dair en fazla görüş bildirdikleri bir diğer kategori, birlikte ebeveynlikteki uyumun karı koca ilişkisine olumlu yansımaları kategorisidir. Katılımcılardan bazıları çocuk yetiştirme sürecinde olumlu giden durumlar olduğunda eşlerinin kendilerine daha olumlu yaklaştığını ifade etmiştir.

Alanyazındaki, birlikte ebeveynlik deneyimlerinin evlilik ilişki doyumuna yansımalarını inceleyen benzer çalışmaların verileri ve bu araştırmadan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında çalışmalar arasında belli düzeyde tutarlılık olduğu söylenebilir. Örneğin; hem kentte hem de kırsalda çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimleriyle çift ilişkilerini genellikle ayrı tutmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu nedenle birlikte ebeveynlik sürecinin aile dinamikleri içerisindeki diğer ilişki biçimlerinden farklı tutulması evlilik ilişki doyumunun olumsuz etkilenmesinin önüne geçmektedir. Ancak alanyazındaki benzer çalışmalarda da görüldüğü gibi birlikte ebeveynlik süreciyle aile içerisindeki diğer ilişki biçimleri arasında doğrudan ya da dolaylı bağlantılar bulunmaktadır (Pedro, Ribeiro ve Shelton, 2012). Dolayısıyla bu çalışmada da görüldüğü gibi birlikte ebeveynlik sürecindeki olumlu ya da olumsuz deneyimler ebeveynlerin çift ilişkilerine çeşitli şekillerde yansıyabilmektedir. Çiftler arasında birlikte ebeveynlikle ilgili geçen her türlü anlaşmazlık eşlerin çift ilişkilerinde birbirlerine karşı yıkıcı davranışlarda bulunmalarına neden olabilmektedir (Hardesty, Crossman, Khaw ve Raffaelli, 2016). Benzer şekilde bu çalışmadaki bulgularda da görüldüğü üzere eşlerin birlikte ebeveynlik davranışlarındaki olumlu deneyimler ise, çift ilişkilerinde birbirlerine daha sıcak yaklaşımlarına ve olumlu yönlerini desteklemelerine katkı sağlamaktadır. Bu durum çiftlerin evlilik doyumlarının artmasına yardımcı olmaktadır (Brown, Schoppe-Sullivan, Mangelsdorf ve Neff, 2010).

Sekizinci Görüşme Sorusuna Yönelik Sonuç ve Tartışma (Anne-babalık konusunda eşinizle yaşadıklarınız -örneğin, iş birliği yapıp yapamama, anlaşıp anlaşamama, iş paylaşımı yapıp yapamama, birbirinizi destekleyip desteklememe gibi- çocuğunuzu nasıl etkiliyor?)

Araştırmaya kentten katılan çiftlerin birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocukları üzerindeki etkisine dair görüşleri incelendiğinde, kentteki ebeveynlerin çoğunluğunun olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocukları üzerinde olumsuz etkilere neden olduğu görülmektedir. Kentteki katılımcıların önemli bir kısmı eşleriyle yaşadıkları olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarında duygudurum sorunlarına yol açtığını ve aile sistemine ilişkin sorunları tetiklediğini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları eşleriyle aralarında geçen birlikte ebeveynlik tartışmaları sonucunda çocuklarının üzüntü, öfke, gerginlik, saldırganlık gibi olumsuz duygular edindiğini belirtmişlerdir. Ayrıca kentteki katılımcıların çoğunluğu olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin aile içinde üçgenleşme ve koalisyon gibi iletişim sorunlarına yol açtığını söylemiştir. Katılımcılardan bazıları eşleriyle yaşadıkları tartışmalarda çocuklarının taraf tuttuğunu ve diğer ebeveyne karşı öfkeli davranışlar sergileyebildiğini ifade etmiştir. Araştırmaya kentten katılan ebeveynlerin önemli bir kısmı da olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarına mutlu hissettirdiğini buna bağlı olarak çocuklarının ebeveynlerine sevgi gösterisinde bulunduğunu belirtmiştir.

Kırsaldaki katılımcıların eşleriyle yaşadıkları birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocukları üzerindeki etkisine yönelik algıları incelendiğinde katılımcıların, kentteki katılımcılara benzer kategorilerde yoğun olarak görüş bildirdikleri görülmektedir. Kırsaldaki katılımcıların çoğunluğu olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarında duygudurum sorunlarına ve aile sisteminde sorunlara yol açtığını belirtmiştir. Araştırmaya kırsaldan katılan ebeveynler olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarında üzüntü, öfke, korku ve saldırganlık gibi hisler ortaya çıkardığını ifade etmiştir. Kırsaldaki katılımcıların olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocukları üzerindeki etkisine yönelik görüşleri arasında göze çarpan detaylardan birisi aile sistemine ilişkin sorunlar kategorisinde üçgenleşme ve koalisyonun yanı sıra geri çekilme, çocuğun ebeveynleşmesi ve büyüklerden yardım isteme alt başlıklarında görüş bildirmiş olmalarıdır. Kırsaldaki katılımcılar çocuklarının tartışma durumlarında içine kapanma, anne-babaya öğüt verme, büyükanne ve büyükbabaya şikayet etme gibi davranışlarda bulunabildiklerini ifade etmişlerdir. Özellikle kırsal kesimde hem kendi hem kendi kök ailelerini hem de ebeveynlerinin kök ailelerini daha fazla gözlemle fırsatı bulabilen çocukların bu tarz

ebeveynlere ait davranışları taklit etmesi beklenebilir. Kırsaldaki katılımcılar kenttekilere benzer şekilde olumlu birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklarında olumlu duyguduruma sahip olmaya katkı sağladığını belirtmiştir.

Uluslararası alanyazında yer alan çalışmalarla bu çalışmanın bulguları birlikte ele alındığında olumlu ve olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimlerinin çocuklar üzerindeki etkisine dair verilerin tutarlı olduğu görülmektedir. Olumlu birlikte ebeveynlik deneyimleri çocukların mutluluk gibi olumlu hisler yaşamasına katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla bu durum çocukların psikolojik sağlamlıklarının artmasına yardımcı olabilmekte zorlayıcı yaşam olayları karşısında daha güçlü olmalarına olanak sağlayabilmektedir (Scrimgeour, Blandon, Stifter ve Buss, 2013). Bunun yanında olumsuz birlikte ebeveynlik deneyimleri öncelikle aile sistemi içerisinde sorunlara yol açarak çocuğun yıkıcı duygudurum ve davranışlar edinmesine neden olabilmektedir. Ebeveynleri arasındaki gerginlik ve tartışmalara tanık olan çocuklar kendilerini suçlu, üzgün, öfkeli hissedebilmekte ve suçlu olduğunu düşündükleri ebeveynlerine karşı düşmanlık besleyebilmektedir. Aile içerisinde yaşanan bu tarz huzursuzluklar çocuğun psikolojik durumunu olumsuz etkilemektedir. Kök ailelerinde yaşadıkları iletişim sorunları kendi ebeveynliklerinde benzer şekilde ortaya çıkarak eşleriyle ilişkilerine ve ebeveyn çocuk ilişkilerine zarar verebilmektedir (Cabrera, Shannon ve La Taillade, 2009).

Dokuzuncu Görüşme Sorusuna Yönelik Sonuç ve Tartışma (Çocuk yetiştirme süreçlerinizi düşündüğünüzde bir anne/baba olarak eşinize bir puan verecekolsanız, 1 - çok kötü, hiç yardımcı olmuyor, sürekli çocuk konusunda zıtllaşıyorsunuz- ile 10 - mükemmel, her zaman mükemmel bir iş birliği içindesiniz- arasında kaç puan verirsiniz?)

Araştırmaya katılan ebeveynlerden birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine on üzerinden puan vermeleri istenmiştir. Kentteki katılımcılar eşlerine beş ve üzeri puanlar verirken yoğunluklu olarak on puan verdikleri görülmüştür. Özellikle erkek ebeveynlerin çoğunluğu çocuklarıyla çok fazla ilgilenemedikleri noktasında öz eleştiri yaparak eşlerinin bu konuda çok öz verili olduğunu ve on puanı hak ettiğini belirtmiştir. Kentteki erkek katılımcılardan bazıları çocuk yetiştirme sürecinde eşlerinin kendi eksikliklerini kapattığını ifade etmiştir.

Kırsaldaki katılımcıların birlikte ebeveynlik sürecinde eşlerine verdikleri puanlar ise kenttekilere benzer şekilde beş ile on puan arasında değişim göstermiş, ayrıca en yoğun olarak on puan düzeyinde ortaya çıkmıştır. Kırsaldaki katılımcılar eşlerinin genellikle iyi bir ebeveyn olduklarını, çocuklarına bakmak için çaba gösterdiklerini dolayısıyla yüksek puanlar hak ettiklerini ifade etmişlerdir.

Uluslararası alanyazın incelendiğinde birlikte ebeveynlik tanımı içerisinde tüm bakımverenlerin üzerinde anlaşmaya vardığı ve yapılan paylaşımdan memnun olduğu vurgusu üzerinde durulmaktadır (Sim, 2015). Bu araştırmadaki katılımcıların görüşlerinden ve eşlerine verdikleri puanlardan yola çıkılarak katılımcı ebeveynlerin birlikte ebeveynlik sürecinde genel olarak eşlerinin ebeveynlik davranışlarından memnun oldukları düşünülebilir. Dolayısıyla hem kentte hem de kırsalda kadın ve erkek ebeveynlerin eşlerinin birlikte ebeveynlik sürecine katılımlarıyla ilgili olumlu görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Yukarıda da bahsedildiği gibi birlikte ebeveynlik sürecinin bir uyum, ortaklık ve anlaşma süreci olduğu göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların alanyazınla tutarlı olarak birlikte ebeveynlik sürecini eşleriyle birlikte yürütme konusunda istekli oldukları düşünülmektedir.

4.1. Öneriler

Bu araştırma, evli ve bir arada yaşayan 60 çift ile yürütülmüştür. Araştırma için heterojen bir grup oluşturmak amacıyla katılımcılar kentten ve kırsaldan, alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeylerden seçilerek çalışmaya dahil edilmiştir. Gelecek çalışmalarda daha heterojen bir grup oluşturmak amacıyla katılımcı sayısı ve katılımcıların demografik özelliklerine dair kriterler arttırılabilir.

Daha sonraki çalışmalarda katılımcı olma kriterlerini çeşitlendirebilmek adına bu çalışma ve benzer çalışmaların bulgularından yola çıkılarak çeşitli birlikte ebeveynlik ölçekleri geliştirilerek ulusal boyutta nicel ve nitel çalışmaların sayısı arttırılabilir. Gelecekteki çalışmalar yalnızca evli ve bir arada yaşayan çiftler yerine çocuğun tüm bakımverenleri (büyükanne, büyükbaba, farklı cinsel yönelime sahip çiftler, hiç evlenmemiş, koruyucu aile olan veya boşanmış ebeveynler gibi) ve katılımcıların çocukları da dahil edilerek yürütülebilir.

Mevcut araştırmanın katılımcılarıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak bir görüşme yapılmıştır. Bundan sonraki çalışmalarda katılımcılarla birden fazla görüşme yapılarak boylamsal araştırmalarla çiftlerin birlikte ebeveynlik süreci daha net bir şekilde

takip edilebilir. Katılımcıların yanı sıra çiftlerin birlikte ebeveynlik sürecini gözlemleme fırsatı olan kişilerle görüşmeler yapılarak birlikte ebeveynlik süreçlerine dair gözlemci bakış açısı çalışmalara dahil edilebilir.

Mevcut araştırma bulgularından da yola çıkarak Türkiye’deki ebeveynlerin birlikte ebeveynlik becerilerini arttırmak amacıyla kültüre duyarlı müdahale programları geliştirilebilir ve etkililikleri sınanabilir. Birlikte ebeveynlik kavramı, Türkiye’de son yıllarda gelişim gösteren bir kavramdır. Mevcut çalışmada da bahsedildiği üzere birlikte ebeveynlik süreci, aile dinamikleri ve çocuk gelişimi üzerinde önemli etkilere sahiptir. Dolayısıyla Türkiye’deki ebeveynlerin birlikte ebeveynlik becerileri ve deneyimlerini arttırmak adına sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, psikolojik danışmanlar, sağlık çalışanları gibi uzmanlarla iş birliği yapılarak ebeveynler ve ebeveyn adaylarının birlikte ebeveynlik sürecini sağlıklı şekilde yürütebilmeleri noktasında yardımcı olunabilir.

5. KAYNAKLAR

- Abidin, R. R. ve Brunner, J. F. (1995). Development of a Parenting Alliance Inventory. *Journal of Clinical Child Psychology*, 24(1), 31-40.
- Akgöz Aktaş, G. ve Aydın, A. (2020). Babaların gözünden anne bekçiliği: Bir ölçek uyarlama çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(Özel sayı), 3565-3590.
- B. (2016). Couple-focused prevention at the transition to parenthood, a randomized trial: Effects on coparenting, parenting, family violence and parent and child adjustment. *Prev Sci* (17), 751-764.
- Baker, J., McHale, J., Strozier, A. ve Cecil, D. (2010). Mother-grandmother coparenting relationships in families with incarcerated mothers: A pilot investigation. *Family Process*, 49(2), 165-184.
- Baloğlu, D. (2021). Toplumsal olarak anneden beklentilerin yeterince iyi anne olmak açısından değerlendirilmesi. Yeterince İyi Ebeveyn Olmak: Toplumsal ve Kuramsal Olarak, 5. Ulusal Bütüncül Psikoterapi Kongresi.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
- Belsky, J., & Hsieh, K.-H. (1998). Patterns of marital change during the early childhood years: Parent personality, coparenting, and division-of-labor correlates. *Journal of Family Psychology*, 12(4), 511-528.
- Berryhill, M. B. (2016). Coparenting and Parental School Involvement. *Child & Youth Care Forum*, 46(2), 261-283.
- Block, J. (2016). *Relationship satisfaction and coparenting over the transition to parenthood: Depression, division of labor and child temperaments as moderators* (Yüksek Lisans Tezi). Old Dominion University, U.S.A.

- Bowers, J. R., Ogolsky, B. G., Hughes Jr, R., & Kanter, J. B. (2014). Coparenting through divorce or separation: A review of an online program. *Journal of Divorce & Remarriage*, 55(6), 464-484.
- Bozok, M. (2018). Ebeveynlik, erkeklik ve çalışma hayatı arasında Türkiye’de babalık. *Anne Çocuk Eğitim Vakfı*, 1-49.
- Brown, G. L., Schoppe-Sullivan, S. J., Mangelsdorf, S. C., & Neff, C. (2010). Observed and reported supportive coparenting as predictors of infant–mother and infant–father attachment security. *Early Child Development and Care*, 180(1-2), 121–137.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D., & La Taillade, J. J. (2009). Predictors of coparenting in Mexican American families and links to parenting and child social emotional development. *Infant Mental Health Journal*, 30(5), 523–548.
- Campbell, C. G. (2023). Two decades of coparenting research: a scoping review. *Marriage & Family Review*, 59(6), 379-411.
- Choi, J. K., Parra, G., & Jiang, Q. (2019). The longitudinal and bidirectional relationships between cooperative coparenting and child behavioral problems in low-income, unmarried families. *Journal of Family Psychology*, 33(2), 203.
- Cox, R. B., Brosi, M., Spencer, T. ve Masri K. (2021) Hope, stress, and post-divorce child adjustment: Development and evaluation of the co-parenting for resilience program. *Journal of Divorce & Remarriage*, 62 (2), 144-163.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. California: Sage publications.
- Doyle, O., Goldston, D. B., Dzirasa, E., Fontes, M., Estroff, S. ve Burriss, A. (2014). “You gotta have a good help mate”: African American fathers’co-parenting experiences. *Psychology of Men and Masculinity*, 15(4), 377-386.

- Dubuisson-Myllymaki, C. (2018). *Coparenting issues faced by single African American fathers and the pursuit of their educational goals* (Doktora tezi). Argosy University, San Fransisco, U.S.A.
- Ece, C. (2020). *The effects of marital satisfaction on coparenting in Turkish families: A dyadic perspective* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Özyeğin Üniversitesi, İstanbul.
- Eira Nunes, C., De Roten, Y., El Ghaziri, N., Favez, N., & Darwiche, J. (2021). Co-parenting programs: A systematic review and meta-analysis. *Family Relations*, 70(3), 759-776.
- Epik, M. T., Çiçek, Ö. ve Altay, S. (2017). Bir sosyal politika aracı olarak tarihsel süreçte ailenin değişen/değişmeyen rolleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 35-58.
- Erdemir Aşıkoğlu, B. (2022). *Boşanma sonrası birlikte ebeveynlik deneyimleri: Nitel bir çalışma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Feinberg, M. E. (2002). Coparenting and transition to parenthood: A framework for prevention. *Clinical Child and Family Psychology Review* 5(3), 173-195.
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice*, 3(2), 95-131.
- Feinberg, M. E., Jones, D. E., Hostetler, M. L., Roettger, M. E., Paul, I. M., & Ehrenthal, D.
- Feinberg, M. E., Kan, M. L. ve Goslin, M. C. (2009). Enhancing coparenting, parenting and child self-regulation: Effects of family foundations 1 year after birth. *Prev Sci*, 10, 276-285.
- Florsheim, P., Burrow-Sánchez, J. J., Minami, T., McArthur, L., Heavin, S., & Hudak, C. (2012). Young parenthood program: Supporting positive paternal engagement through coparenting counseling. *American Journal of Public Health*, 102(10), 1886-1892.
- Floyd, K., & Morman, M. T. (2000). Affection received from fathers as a predictor of men's affection with their own sons: Tests of the modeling and compensation hypotheses. *Communications Monographs*, 67(4), 347-361.

- Goodman, L. A. (1961). Snowball sampling. *The Annals of Mathematical Statistics*, 32(1), 148-170.
- Gökler, R., & Atamtürk, E. (2021). Ebeveynlik Rollerindeki Değişim. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 151-177.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(163-194), 105.
- Gürmen, M. S. (2019). Çocukla gelen ve hiç bitmeyen ilişki: Ortak ebeveynlik. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44), 15-31.
- Hallaç, S. ve Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.
- Hampton, K. L. (2021). *African American fathers' decision-making processes for conflict resolution in coparenting: A qualitative inquiry*. (Doktora Tezi). Capella University, U.S.A.
- Hardesty, J. L., Crossman, K. A., Khaw, L., & Raffaelli, M. (2016). Marital violence and coparenting quality after separation. *Journal of Family Psychology*, 30(3), 320–330.
- Hock, R. M. (2010). *Exploring couple relationships in challenging coparenting contexts* (Doktora Tezi). Michigan State University, U.S.A.
- Jeong, J., Siyal, S., Fink, G., McCoy, D. C. ve Yousafzai, A. K. (2018). “His mind will work better with both of us”: A qualitative study on fathers' roles and coparenting of young children in rural Pakistan. *BMC Public Health*, 18, 1-16.
- Jia, R., & Schoppe-Sullivan, S. J. (2011). Relations between coparenting and father involvement in families with preschool-age children. *Developmental Psychology*, 47(1), 106–118.
- Kaplan, B., & Maxwell, J. A. (2005). Qualitative research methods for evaluating computer information systems. *Evaluating the organizational impact of healthcare information systems*, 30-55.

- Karabulut, H. (2017). Ergenlik döneminde çocuğu olan babaların baba katılımı ve eş destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 37(2), 1-17.
- Keegan, S. (2009). *Qualitative research. Good decision making through understanding people, cultures and markets*, 71-101. London: Kogan Page.
- Kolak, A. M. ve Volling, B. L. (2007). Parental expressiveness as a moderator of coparenting and marital relationship quality. *Family Relations*, 56(5), 467-478.
- Kuersten-Hogan, R. (2017). Bridging the gap across the transition to coparenthood: Triadic interactions and coparenting representations from pregnancy through 12 months postpartum. *Frontiers in Psychology*, 8(475), 1-17.
- Lamb, M. E. (2000). The History of Research on Father Involvement. *Marriage & Family Review*, 29(2-3), 23-42.
- Lamela, D., & Figueiredo, B. (2016). Coparenting after marital dissolution and children's mental health: a systematic review. *Jornal de Pediatria (Versão Em Português)*, 92(4), 331-342.
- Li, X. ve Liu, Y. (2019). Parent-grandparent coparenting relationship, maternal parenting self-efficacy, and young children's social competence in Chinese urban families. *Journal of Child and Family Studies*, 28(4), 1145-1153.
- Lindsey, E. W., Caldera, Y., & Colwell, M. (2005). Correlates of coparenting during infancy. *Family Relations*, 54(3), 346-359.
- Liu, S., Zhang, D., Wang, X., Ying, J., & Wu, X. (2022). A network approach to understanding parenting: Linking coparenting, parenting styles, and parental involvement in rearing adolescents in different age groups. *Developmental Psychology*.doi.org/10.1037/dev0001470.
- Mahoney, A, Jouriles, E. N., & Scavone, J. (1997). Marital adjustment, marital discord over childrearing and child behavior problems: Moderating effects of child age. *Journal of Clinical Child Psychology*, 26(4), 415-423,

- Majdandz'ic', M., de Vente, W., Feinberg, M. E., Aktar, E. ve Bögels, S. M. (2012). Bidirectional associations between coparenting relations and family member anxiety: A review and conceptual model. *Clin Child Fam Psychol Rev*, 15, 28-42.
- Mangelsdorf, S. C., Laxman, D. J., & Jessee, A. (2011). Coparenting in two-parent nuclear families. İçinde J. P. McHale & K. M. Lindahl (Editörler), *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* içinde (ss. 39-59). American Psychological Association.
- Margolin, G., Gordis, E. B., & John, R. S. (2001). Coparenting: A link between marital conflict and parenting in two-parent families. *Journal of Family Psychology*, 15(1), 3- 21.
- Mayring, P. (2004). Qualitative content analysis. *A Companion to Qualitative Research*, 1(2), 159-176.
- McDaniel, B. T., Teti, D. M. ve Feinberg, M. E. (2017). Assessing coparenting relationships in daily life: The daily coparenting scale (D-Cop). *Journal of Child and Family Studies*, 26(9), 2396-2411.
- McHale J. P. ve Irace, K. (2011). Coparenting in diverse family systems. McHale, J. P., & Lindahl, K. M. (Editörler), *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* içinde (s. 15-37). Washington, DC: American Psychological Association.
- McHale, J. P. (1997). Overt and covert coparenting processes in the family. *Fam Process*, 36(2), 183-201.
- McHale, J. P. (2007). *Charting the bumpy road of coparenthood: Understanding the challenges of family life*. Washington, DC: Zero to Three.
- McHale, J. P., & Lindahl, K. M. (2011). Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems. American Psychological Association.
- McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R., Lauretti, Allison ve Rasmussen, J. L. (2000). Parental reports of coparenting and observed coparenting behavior during the toddler period. *Journal of Family Psychology* 14(2), 220-236.

- McHale, J. P., Negrini, L., & Sirotkin, Y. (2019). Coparenting. In B. H. Fiese, M. Celano, K. Deater-Deckard, E. N. Jouriles, & M. A. Whisman (Editörler), *APA handbook of contemporary family psychology: Foundations, methods, and contemporary issues across the lifespan* içinde (ss. 483–502). American Psychological Association.
- McLeod, J. (2001). *Qualitative research in counselling and psychotherapy*. 130-161, London: Sage Publications Ltd.
- Merriam, S. B. (2018). Adult learning theory: Evolution and future directions. In *Contemporary theories of learning* (ss. 83-96). England: Routledge.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. California: Sage Publications.
- Minuchin, P. (1985). Families and individual development: Provocations from the Field of Family Therapy. *Child Development* 56(2), 289-302.
- Mollborn, S. ve Jacobs, J. (2015). “I’ll be there for you”: Teen parents’ coparenting relationships. *Journal of Marriage and Family*, 77(2), 373-387.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. California: Sage publications.
- Özdemir, Y. & Sağkal, A. S. (2020). Ebeveynlik dansı: Birlikte ebeveynliğe ilişkin kuramsal ve ampirik bir derleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 428-444.
- Özdemir, Y. (2021). Annelik bekçiliği ve birlikte ebeveynlik. <https://site.adu.edu.tr/birlikteebeveynlik/default.asp?idx=313338> sitesinden 25 Haziran2022 tarihinde alınmıştır.
- Özdemir, Y., Sağkal, A. S., Salman Engin, S., Şakiroğlu, M. ve Çakıroğlu Çevik, A. (2021). Birlikte ebeveynlik ölçeği: Ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 40-58.
- Özyürek, A., & Aydın, A. (2021). Kırsalda ve Kentte Yaşayan Kadınların Aile Değerlerinin Karşılaştırılması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(41), 313-350.

- Pedro, M. F., Ribeiro, T., & Shelton, K. H. (2012). Marital satisfaction and partners' parenting practices: The mediating role of coparenting behavior. *Journal of Family Psychology*, 26(4), 509–522.
- Petren, R. E., & Puhlman, D. J. (2021). Routines and coparenting as interrelated family management systems. *Journal of Family Theory & Review*, 13(2), 164–180.
- Pilkington, P., Rominov H., Brown, H. K., Dennis, C. L. (2018). Systematic review of the impact of coparenting interventions on paternal coparenting behaviour. *J Adv Nurs*, 75(1), 17-29.
- Ranta, M., Böök, M. L., Palonemi, S., & Rönkä, A. (2022). Equally, but in our way: First time parents' prenatal expectations of coparenting. *Journal of Family Studies*.
- Ranta, M., Böök, M. L., Paloniemi, S., & Rönkä, A. (2023). "Equally, but in our own way": First-time parents' prenatal expectations of coparenting. *Journal of Family Studies*, 29(3), 1061-1081.
- S. (2008). Maternal gatekeeping, coparenting quality and fathering behavior in families with infants. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 389-398.
- Salman Engin, S. (2014). *Coparenting processes in the US and Turkey: Triadic interactions among mothers, fathers, and grandmothers with 3-month-old infants*.
- Salman Engin, S., Sümer, N., Sağel Çetiner, E. ve Sakman, (2019). Ortak ebeveynlik davranış ve algılarının romantik bağlanma ile ilişkisi. *DTCF Dergisi*, 59(1), 717-741.
- Sayan Karahan, A. (2021). Boşanma sürecinde ortak ebeveynlik ve ortak velayete ilişkin bir derleme. *OPUS-Ulusal Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(44), 8500-8523.
- Schoppe-Sullivan, S. J., Brown, G. L., Cannon, E. A., Mangelsdorf, S. C. ve Sokolowski, M.
- Schoppe-Sullivan, S. J., Mangelsdorf, S. C., Frosch, C. A. ve McHale, J. L. (2004). Associations between coparenting and marital behavior from infancy to the preschool years, *Journal of Family Psychology*, 18(1), 194-207.

- Schoppe-Sullivan, S. J., Settle, T., Lee, J. K. ve Kamp Dush, C. M. (2016). Supportive coparenting relationships as a haven of psychological safety at the transition to parenthood. *Research in Human Development*, 13(1), 32-48.
- Scrimgeour, M. B., Blandon, A. Y., Stifter, C. A., & Buss, K. A. (2013). Cooperative coparenting moderates the association between parenting practices and children's prosocial behavior. *Journal of Family Psychology*, 27(3), 506-511.
- Seyhan, A. G. (2023). Birlikte Ebeveynliğe Geçiş Programı'nın (BEGEP) birlikte ebeveynlik algıları üzerindeki etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22(2), 63-75.
- Sheris, J. (2011). *The lived experiences of nonresidential fathers in the coparenting relationship* (Doktora Tezi). Northcentral Univesity, Arizona.
- Sim, C. T. K. (2015). *Coparenting conversation process: A qualitative study of Singaporean parents*. (Doktora Tezi). University of Minnesota, USA.
- Solmeyer, A. R. ve Feinberg, M. E. (2011). Mother and father adjustment during early parenthood: The roles of infant temperament and coparenting relationship quality. *Infant Behavior and Development*, 34(4), 504-514.
- Stright, A. D., & Bales, S. S. (2003). Coparenting quality: Contributions of child and parent characteristics. *Family Relations*, 52(3), 232-240.
- Sullivan, M. J. (2008). Coparenting and the Parenting Coordination Process. *Journal of Child Custody*, 5(1-2), 4-24.
- Talbot, J. A., & McHale, J. P. (2004). Individual parental adjustment moderates the relationship between marital and coparenting quality. *Journal of Adult Development*, 11, 191-205.
- Tuğrul, Y. G. (2019). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların annelik deneyimleri üzerine bir saha çalışması. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (3), 71-90.
- Van Egeren, L. A. (2003). Prebirth predictors of coparenting experiences in early infancy. *Infant Mental Health Journal*, 24(3), 278-295.

- Van Egeren, L. A. (2004). The development of the coparenting relationship over the transition to parenthood. *Infant Mental Health Journal*, 25(5), 453-477.
- Van Egeren, L. A., & Hawkins, D.P. (2004). Coming to terms with coparenting: Implications of definition and measurement. *Journal of Adult Development*, 11(3), 165-178.
- Waller, M. R. (2012). Cooperation, Conflict, or Disengagement? Coparenting Styles and Father Involvement in Fragile Families. *Family Process*, 51(3), 325–342.
- Wells, M. B., & Jeon, L. (2023). Paternal postpartum depression, coparenting, and father-infant bonding: Testing two mediated models using structural equation modeling. *Journal of Affective Disorders*, 325, 437-443.
- Whittemore, R., Chase, S. K., & Mandle, C. L. (2001). Validity in qualitative research. *Qualitative health research*, 11(4), 522-537.
- Wolff, S. (2004). Analysis of documents and records. *A companion to qualitative research*, 284-289.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

6. EKLER

Ek 1. Demografik Bilgi Formu

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	
Görüşmenin Yapıldığı İl	
Görüşme Yeri	☐ Kent ☐ Kır
Ebeveyn	☐ Anne ☐ Baba
Yaş	
Eğitim Düzeyi	
Aile Aylık Ortalama Geliri	2000TL ve altı ☐ 2000TL – 4000TL ☐ 4000TL – 6000TL ☐ 6000TL – 8000TL ☐ 8000TL – 10.000TL ☐ 10.000TL ve üzeri
Ailedeki Çocuk Sayısı	
Hedef Çocuğun Doğum Sırası	
Hedef Çocuğun Yaşı	
Hedef Çocuğun Cinsiyeti	
Hedef Çocuğun Eğitimi	

Ne kadar süredir evlisiniz? yılay

Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

Mesleğiniz:.....

☐ Çalışmıyorum

☐ Çalışıyorum (doğum izni dışında)

Evinizde siz, eşiniz ve bebeğiniz/çocuğunuz dışında sizinle yaşayan başkaları var mı?

☐ Hayır

☐ Evet (lütfen belirtiniz)

**Bebeginizin/ocuğunuzun günlük bakımıyla sizden başka kimler ilgileniyor?
(birden fazlaseçenek işaretleyebilirsiniz)**

- ☐ Eşim
- ☐ Anneanne
- ☐ Babaanne
- ☐ Evde bakıcı
- ☐ Kreş
- ☐ Arkadaş/komşu
- ☐ Diğer (belirtiniz).....

Ek. 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Merhaba,

Anne babalık yapmak, çocuk yetiştirmek, aile yaşamının önemli bir parçasıdır. Bu konuda, anne babaların çocuk yetiştirme sürecinde neler deneyimlediklerinin daha iyi anlaşılması ve ortaya çıkarılması gerekmektedir. Dolayısıyla, benim bu görüşmede amacım, anne-babalık yapma ve çocuk yetiştirme sürecinde yaşananları sizin gözünüzden anlamaktır. Lütfen, size soracağım soruları cevaplarken, çocuğunuzu eşinizle birlikte nasıl yetiştirdiğinizi düşünün. Vereceğiniz samimi ve dürüst cevaplar, ülkemizde anne-babaların çocuk yetiştirme sürecinde neler deneyimlediklerini anlamamıza ışık tutacaktır. Görüşmede konuşmaları kaydedeceğim. Bu bilgiler sadece araştırma için kullanılacaktır ve kimseyle paylaşılmayacaktır. Ayrıca, araştırma raporlarının yazılmasında isminiz kesinlikle belirtilmeyecektir. Görüşme sırasında herhangi bir nedenle bir rahatsızlık hissederseniz hiçbir neden göstermeksizin görüşmeyi sonlandırabilir ve ses kaydının silinmesini talep edebilirsiniz. Görüşmeyi bitirdiğinizde de eğer cevaplarınızın kullanılmasından vazgeçerseniz yine hiçbir neden göstermeksizin çalışmadan ayrılabilir ve ses kaydının silinmesini talep edebilirsiniz.

1. Çocuğunuzu yetiştirirken eşinizle birlikte nasıl hareket ediyorsunuz? (Başka bir ifadeyle, ana-babalık işini birlikte nasıl yürütüyorsunuz?)

- Çocuk yetiştirme sürecinde eşiniz nasıl bir yol izliyor?
- Çocuk yetiştirme sürecinde siz nasıl bir yol izliyorsunuz?

2. Çocuk yetiştirme sürecinde eşinizle aranızda nasıl bir anlaşma/uyum söz konusu? (Başka bir ifadeyle, çocuk yetiştirmeye siz nasıl bakıyorsunuz, eşiniz nasıl bakıyor?)

Örnek vermek gerekirse; çocuğa kural konması, çocuğun yatma zamanı, beslenmesi, sağlığı, temizliği (hijyeni), evdeki/ailedeki sorumlulukları, eğitimi (sınavları, ödevleri, dersleri) vb.

- Ortaklaşan taraflarınız nelerdir?
- Farklılaşan taraflarınız nelerdir?

- Farklılıklarınızı nasıl yönetiyorsunuz?

3. Çocuk yetiştirme sürecinde eşinizle aranızda ne tür anlaşmazlıklar söz konusu? (Başka bir ifadeyle, eşinizle çocuk yetiştirmeye dair yaşadığınız tartışmalar/sorunlar nelerdir?)

- Çocukla bağlantılı hangi konularda anlaşmazlık yaşıyorsunuz?
- Bu tür anlaşmazlıklar yaşadığınızda bu sorunu/anlaşmazlığı nasıl ele alıyorsunuz? Siz ne yapıyorsunuz? Eşiniz ne yapıyor?

4. Çocuk yetiştirme sürecinde anne/babalığınıza yönelik, eşinizden ne gibi geri bildirimler alıyorsunuz? (Başka bir ifadeyle, eşiniz sizin anne/babalığınıza nasıl bakıyor/tepki veriyor?)

- Eşinizden ne tür olumlu tepkiler alıyorsunuz?
- Daha çok hangi yönleriniz eşiniz tarafından iltifat almakta/beğenilmekte?
- Eşinizden ne tür olumsuz tepkiler alıyorsunuz?
- Daha çok hangi yönleriniz eşiniz tarafından eleştirilmekte?

5. Çocuk yetiştirme sürecinde çocukla ilgili konularda eşinizle aranızda nasıl bir iş bölümü söz konusu? (Başka bir deyişle, çocukla ilgili işleri eşinizle nasıl paylaşıyorsunuz?)

- Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi ile ilgili siz neleri yapıyorsunuz, eşiniz neleri yapıyor?

6. Anne-babalık konusunda eşinizle yaşadıklarınız (örneğin, iş birliği yapip yapamama, anlaşıp anlaşamama, iş paylaşımı yapip yapamama, birbirinizi destekleyip desteklememe gibi) çocuğunuzla olan ilişkinizi ve çocuğunuza yönelik davranışlarınızı nasıl etkiliyor?

- Bir uyum içinde hareket ederken çocuğunuza yaklaşımınız nasıl?
- Eşinizle çocuk yetiştirme konusunda anlaşmazlık/sorun yaşadığınızda çocuğunuza yaklaşımınız nasıl?

7. Anne-babalık konusunda eşinizle yaşadıklarınız (örneğin, iş birliği yapıp yapamama, anlaşıp anlaşamama, iş paylaşımı yapıp yapamama, birbirinizi destekleyip desteklememe gibi) eşiniz ile ilişkinizi (karı-kocalık ilişkinizi) nasıl etkiliyor?

8. Anne-babalık konusunda eşinizle yaşadıklarınız (örneğin, iş birliği yapıp yapamama, anlaşıp anlaşamama, iş paylaşımı yapıp yapamama, birbirinizi destekleyip desteklememe gibi) çocuğunuzu nasıl etkiliyor?

- Çocuğunuzun duygularını?
- Davranışlarını?
- Başkalarıyla ilişkilerini?
- Derslerini vb.?

9. Çocuk yetiştirme süreçlerinizi düşündüğünüzde bir anne/baba olarak eşinize bir puan verecek olsanız, 1 (çok kötü, hiç yardımcı olmuyor, sürekli çocuk konusunda zıtllaşıyorsunuz) ile 10 (mükemmel, her zaman mükemmel bir iş birliği içindesiniz) arasında kaç puan verirsiniz? Örnek vermek gerekirse; çocuğa kural konması, çocuğun yatma zamanı, beslenmesi, sağlığı, temizliği (hijyeni), evdeki/ailedeki sorumlulukları, eğitimi (sınavları, ödevleri, dersleri) vb.